
14

Årsrapport 2014

Årsrapport 2014

Årsrapport 2014

© Norges forskningsråd 2015

Norges forskningsråd
Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker
Telefon +47 22 03 70 00
Telefaks +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no
Design omslag: Design et cetera AS
Trykk: 07 Gruppen/Forskningsrådet
Opplag: 375
Oslo, mars 2015
ISBN 978-82-12-03398-6 (trykk)
ISBN 978-82-12-03399-3 (pdf)

Forord

Forskningsrådets årsrapport for 2014 er den formelle tilbakemeldingen til departementene om bruken av bevilgningene over statsbudsjettet og tildelingsbrevene for 2014. Årsrapporten skrives på bakgrunn av tildelingsbrevene, som også inneholder krav til årsrapporten for 2014. Rapporten gir en redegjørelse for Forskningsrådets virksomhet og resultatene i 2014.

Forskningsrådet er pålagt å utarbeide Forskningsrådets årsrapport i fire deler.

- *Del I Forskningsrådet årsrapport*, er den overordnede rapporten for hele virksomheten. Dette er den foreliggende rapporten. Nytt av året er at Forskningsrådets årsrapport skal utformes i tråd med Finansdepartementets mal for årsrapportering for statlige virksomheter. Rapporten vil foreligge 15. mars.
- *Del II Departementsvis rapportering*, er rapporten for bruken av det enkelte departements bevilgning. Rapporten gir en virksomhetsoversikt, redegjør for oppfølging av føringer og rapport om resultater fra 2014. Rapporten vil foreligge 1. mai.
- *Del III Særskilt rapportering*, består av rapporter på noen utvalgte områder hvor det er bedt om særskilt rapportering. Rapporten vil foreligge 1. mai.
- *Del IV Årsrapport fra programmene*, inneholder årsrapport fra programmer og aktiviteter. Den skal bare publiseres på nett. Rapporten vil foreligge 1. mai.

Innhold

1	HOVEDSTYRETS ÅRSBERETNING	9
2	INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL.....	16
2.1	ORGANISASJON	16
2.1.1	Styrer og utvalg	16
2.1.2	Intern organisasjon og administrasjon.....	17
2.1.3	FoU-administrasjon	23
2.1.4	Forskningsrådet i tall.....	24
3	ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	26
3.1.1	MRS-systemet.....	26
3.1.2	Budsjettutviklingen 2013 til 2014.....	26
3.2	MÅL 1: ØKT KVALITET, KAPASITET OG RELEVANS I NORSK FORSKNING I HELE LANDET	30
3.2.1	Nasjonalt prioriterte områder	30
3.2.2	Langsiktig grunnleggende forskning	41
3.2.3	Forskning i og for næringslivet	44
3.2.4	Styrket forskning i tråd med sektorens behov.....	49
3.2.5	Tilstandsvurdering – vurdering av måloppnåelse	49
3.3	MÅL 2: GOD RESSURUTNYTTELSE OG HENSIKTSMESSIG ARBEIDSDDELING, SAMHANDLING OG STRUKTUR I FORSKNINGSSYSTEMET.....	52
3.3.1	Internasjonalt forskningssamarbeid.....	52
3.3.2	Effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen.....	56
3.3.3	Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon	58
3.3.4	Forskningsinstituttene.....	61
3.3.5	Tilstandsvurdering – vurdering av måloppnåelse	62
3.4	MÅL 3: FORSKNINGSRÅDETS RESULTATER TAS I BRUK I NÆRINGS LIV, SAMFUNNSLIV OG FORVALTNING I HELE LANDET...	65
3.4.1	Kommunikasjon og forskningsformidling.....	65
3.4.2	Kommersialisering.....	66
3.4.3	Kunnskapsgrunnet og rådgivning.....	67
3.4.4	Tilstandsvurdering – vurdering av måloppnåelse	69
3.5	SAMLET VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE	70
4	STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	72
4.1.1	Virksomhetsstyring.....	72
4.1.2	Risikostyring	73
4.1.3	Sikkerhet og beredskap	74
4.1.4	Overordnet vurdering av styring og kontroll	76
5	VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	79
6	ÅRSREGNSKAP.....	80
6.1.1	Ledelseskommentar	80
6.1.2	Regnskap – Norges Forskningsråd	82
6.1.3	Regnskapsprinsipper	85
6.1.4	Noter	87
7	STYRETS UNDERSKRIFTER.....	104

1 Hovedstyrets årsberetning

Etter flere år uten realvekst til Forskningsrådet ble det i 2014 gitt betydelig økte ressurser til å satse. Dette har resultert i økt aktivitet på en rekke områder, særlig innenfor de åpne arenaene for næringslivet, mot Horisont 2020, det bilaterale samarbeidet, og aktiviteter som støtter opp om et mer velfungerende forskningssystem – i første rekke senterordningene og forskningsinfrastruktur. Dette har blitt forsterket av at en ny generasjon Store programmer er kommet på plass. Det strategiske arbeidet er tatt videre, både gjennom oppfølging av strategier, policyer og programplaner fra tidligere år, men også gjennom et omfattende arbeid med ny hovedstrategi for Forskningsrådet. En ny Policy for grunnforskning er også ferdigstilt. Forskningsrådet har selv arrangert og deltatt på en rekke møter og arrangementer for å bidra til kunnskapsspredning og dialog om forskningspolitikk og kunnskapsbehov. Oppfølgingen av Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning har vært sentralt for Forskningsrådets budsjettarbeid. Gjennom å foreslå måltall og opptrappingsplaner frem til 2018 er det gitt et bidrag til hvordan satsingsområdene i planen kan dimensjoneres i årene fremover.

Et blikk bakover

2014 var det siste funksjonsåret for hovedstyret som ble oppnevnt i 2011, under ledelse av Ingvild Myhre. Denne fireårsperioden har vært preget av betydelig budsjettøkning, forsterket strategisk fokus og en videreutvikling av møteplassene for forskningspolitikk og kunnskapsspredning. Budsjettet er økt med 1 mrd. kroner, særlig mot Fri prosjektstøtte (FRIPRO), Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) og Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur. De åpne arenaene for forskning og innovasjon har forsterket sin rolle. Det er etablert en ny generasjon Store programmer, nye runder med Sentre for fremragende forskning (SFF) og Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og det er utviklet nye støtteformer som Nærings-ph.d., Offentlig sektor ph.d. og Unge talenter. Det internasjonale arbeidet, særlig det rettet mot EU, er forsterket.

Det er utviklet underliggende strategier og policyer på de mest sentrale områdene i forskningspolitikken. *Innovasjonsstrategien, Policy for innovasjon i offentlig sektor, Regional policy, Veikartene for bilateralt internasjonalt samarbeid, Policy for grunnleggende forskning og Strategi for instituttsektoren* gir råd til myndigheter, forskningsmiljøer og virksomheter. Forskningsrådet har også gitt omfattende innspill til siste forskningsmelding og den nye langtidsplanen. Disse uttrykker ambisjoner for Forskningsrådets virksomhet og gir retning for det videre arbeidet på de ulike politikk-områdene. Forskningsrådet har bidratt i vesentlig grad til kunnskapsgrunnlag for nasjonale strategier knyttet til bioteknologi, nanoteknologi og IKT. Også oppgaven som sekretariat og deltager i nesten alle 21-prosessene har gitt innflytelse på nasjonale strategiprosesser på sentrale områder for forskning og innovasjon. I tillegg er kunnskapsgrunnlaget for forskningspolitikken forsterket gjennom økt vekt på porteføljeanalyser, statistikk og evalueringer.

Forskningsrådet som møteplass for forskningspolitikk og kunnskapsspredning er også tatt videre i perioden. Flere dialogarenaer og møteplasser har fått et sterkere strategisk fokus og det er etablert flere faste møteplasser hvor viktige synspunkt blir fremmet, diskutert og vurdert. Næringslivsdagen, Nordområdekonferansen, Infra-dagen og Kunnskapsgrunnlagsdagen er gode eksempler på dette, i tillegg til faste årlige konferanser knyttet til fag og næringsområder som energi, havbruk og miljø. Den administrative virksomheten er blitt mer profesjonalisert gjennom økt digitalisering og mer gjennomarbeidede systemer for FoU-administrasjon.

En policy for de store gjennombrudd

May-Britt og Edvard Mosers Nobelpris har gitt hele forsknings-Norge en smak av suksess, og viser at stort talent og målrettet innsats kombinert med langsiktig finansiering gjennom gode virkemidler og institusjonelle prioriteringer er den beste oppskriften for å bygge verdensledende forskningsmiljøer. Forskningsrådet har vært en del av suksessen. I 1991 fikk May-Britt og Edvard Moser hvert sitt doktorgradsstipend av Forskningsrådet og siden den gang har de to fått flere hundre millioner kroner fra Forskningsrådet, det meste gjennom virkemidler som har hatt som mål nettopp å få frem verdensledende norske forskningsmiljøer. Sammen har de fått finansiering for å bygge et sterkt forskningsmiljø gjennom to forløpere til SFF-ordningen (RMF- og MH-grupper). De har fått midler gjennom FRIPRO, FUGE og NevroNor, og i 2010 fikk de en av de største bevilgningene til forskningsinfrastruktur som Forskningsrådet noen gang har gitt. I tillegg har de fått finansiering til et SFF, ikke bare én, men to ganger. Romslige rammer og forutsigbar finansiering er særlig viktige forutsetninger for å utvikle forskningsmiljøer som skal kunne hevde seg helt i toppen internasjonalt.

Betydningen av langsiktig, grunnleggende forskning kan ikke overvurderes i arbeidet med å skape forskning av topp internasjonal kvalitet. Over mange år har Forskningsrådet utviklet et sett av virkemidler for å kunne støtte opp om denne type målsettinger. I 2014 har Rådet samlet disse målsettingene i en ny *Policy for grunnleggende forskning*. Her fremheves behovet for mer grensesprengende grunnleggende forskning, behovet for at tematiske satsinger har tilstrekkelig bredde i sin satsing på grunnleggende forskning og behovet for ordninger som kan gi gode karrieremuligheter for yngre forskere. Målet er forskning som flytter forskningsfronten, bidrar til faglig fornyelse og er til nytte for samfunnet.

Oppfølgingen av den nye Langtidsplanen

Regjeringens *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning (2015-2024)* ble lansert i 2014. Budsjettforslag 2016 følger opp *Langtidsplanen* gjennom å foreslå åtte satsingsområder som konkretiserer og spesifiserer hvilke områder som oppfattes som særlig viktige å følge opp i 2016. Dette er:

- Havbasert forskning og innovasjon
- Mot en ny energimiks
- Klima, miljø og samfunn
- Flere aktive og sunne år
- IKT – Muliggjørende teknologier
- Fornyelse i bredden av næringslivet
- Nyskapende fagmiljøer
- Bedre utnyttelse av Horisont 2020

Med tydelige prioriteringer, fastsatte måltall og en planlagt opptrapping på *Langtidsplanens* seks prioriterte områder, kan planen bli et instrument som gir bedre muligheter for koordinering i forskningspolitikken og økt forutsigbarhet for aktørene i forskningssystemet. I *Store satsinger 2016* fremmet Forskningsrådet derfor måltall for første del av langtidsplanperioden frem til 2018, med opptrappingsbehov for det enkelte år.

Ressurser til å satse

Etter flere år uten realvekst til forskning ble det i 2014 gitt betydelig ressurser til økt forskningsinnsats. Forskningsrådet mottok en økning i FoU-inntektene fra departementene på 420 mill. kroner og 69 mill. kroner fra andre kilder. Dette utgjør en økning på 6,4 prosent, eller en realvekst på ca. 3 prosent. Flere av Forskningsrådets hovedprioriteringer ble fulgt godt opp i Statsbudsjett 2014. Dette gjaldt særlig *Unge forskertalenter* og *Et mer forskningsorientert næringsliv* som gjennom henholdsvis Fri prosjektstøtte, BIA og FORNY, fikk betydelig vekst. Det gjaldt også *Fornybar energi og petroleum* og *Norske bioressurser*, hvor det ble gitt økning til flere av de Store programmene. *Internasjonalisering* fikk en betydelig økning til virkemiddelet STIM-EU, økningen kom særlig over KD, NFD

og OED sine budsjetter. Det kom imidlertid mer begrenset vekst til helse- og omsorgssatsingen *Flere aktive og sunne år*, til *Klimaendringer og klimaomstilling* og *Vitenskapelig utstyr*.

Økte ressurser har gitt muligheter til flere store utlysninger i løpet av 2014. Forskningsrådet hadde i 2014 sin hittil største samlede utlysning rettet mot næringslivet noen sinne. Omtrent 850 mill. kroner ble lyst ut fra syv næringsrettede programmer. Det ble også utlyst 907 mill. kroner innenfor Fri prosjektstøtte der resultatet ble 145 nye prosjekter, hvorav 64 innenfor den nye søknadstypen Unge forskertalenter. Drøyt 170 mill. kroner ble fordelt til forskning på klimaomstilling, også dette den største tildelingen av midler til klimaforskning noensinne. Det ble videre gjennomført en felles-utlysning på 240 mill. kroner mellom fire programmer med tilgrensende ansvar innenfor økosystemforskning. I 2014 ble det lyst ut midler innenfor nasjonal forskningsinfrastruktur som vil kunne resultere i kontrakter på 1-1,2 mrd. kroner fra 2015. SkatteFUNN på sin side, mottok og behandlet 3000 søknader for 2014, noe som er en økning på 20 prosent fra året før. Det ble også for første gang utlyst midler rettet mot NCE- og GCE-klyngene.

Overføringer som utfordrer

Samlet var det en økning i bevilgningene til FoU-prosjekter på rundt 1 mrd. kroner i 2014, dels finansiert ved overførte midler og dels gjennom økte tildelinger. En ser nå effektene av økt budsjett og at Handlingsrettede programmer bevilger til nye prosjekter i økt omfang. Forbruket på FoU-prosjektene, og dermed kapasiteten i forskningsmiljøene, øker med 611 mill. kroner. Overføringene stiger imidlertid fortsatt og er nå oppe i 3,2 mrd. kroner. Det er fremdeles den sterke periodiseringen av virkemidlene som er hovedproblemet. Det er erkjent at det må en ny driftsmodell på plass for å ta tak i overføringsproblemet, og det er i 2014 lagt ned mye arbeid i å utvikle konseptet for en slik ny modell.

Vellykkede virkemidler fornyes

I 2014 er det etablert en ny helhetlig IKT-satsing – IKTPLUS – som skal bygge opp en portefølje innenfor fire satsingsområder kalt *grenseland*, *front*, *vekst* og *fyrstårn*. Dette skal skje blant annet gjennom egne tiltak og gjennom finansiering av relevante IKT-prosjekter i andre satsinger, som for eksempel innenfor FRIPRO og SFI, slik at det kan etableres en helhetlig IKT-portefølje på tvers av satsinger i Forskningsrådet. Det prøves også ut en styringsstruktur uten permanent programstyre, men med et rådgivende utvalg i tett samarbeid med Forskningsrådets administrasjon, og hvor divisjonsstyret trekkes tettere med i allokering av midler mot satsingsområdene og følger framdriften i IKTPLUS gjennom portefølje- og målstyring.

Også andre programmer og satsinger er fornyet og tatt videre i en ny periode. KLIMAFORSK har fått ny programplan. Det er vedtatt å videreføre satsinger innenfor akvakultur, havet og kysten og miljø gjennom programsatsingene HAVBRUK2, MARINFORSK og MILJØFORSK. Det er lagt til rette for en ny runde med Forskningsssentre for miljøvennlig energi (FME). Det er etablert et nytt, helhetlig program for transportforskning (TRANSPORT 2025) som sikter mot å forsterke og fornye innsatsen innenfor samferdsel. Bedriftenes samfunnsansvar og forpliktelse til ansvarlig teknologiutvikling blir stadig viktigere i samfunnsdebatten. Forskningsrådet etablerte et nytt program for ansvarlig innovasjon og bedriftens samfunnsansvar (SAMANSVAR) i 2014. I samarbeid med Innovasjon Norge og Siva ble det etablert et nytt helhetlig klyngeprogram.

Mobilisering av næringslivet

Mobilisering og kvalifisering av næringslivet til økt satsing på forskning og innovasjon har krevd målrettet innsats fra Forskningsrådet rettet mot enkeltbedrifter og næringsklynger, i samarbeid med nasjonale og regionale virkemiddelaktører, inkludert de regionale forskningsfondene. Forskningsrådet har fått sin første *Regionale policy*, der mobilisering er et sentralt innsatsområde, og

det er inngått nye samarbeidsavtaler med Innovasjon Norge og Siva, både på regionalt og nasjonalt nivå. I 2014 lanserte Forskningsrådet Prosjektidé, et tilbud til bedrifter om hjelp til å etablere gode prosjekter, og SkatteFUNN arrangerte Åpen dag for næringslivet i alle landets fylker.

Forskningsrådet bevilget også ca. 1,6 mrd. kroner over de neste åtte årene til 17 nye SFI-er. Sentrene som skal drive forskning i tett samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljøer, kommer til å styrke innovasjonsevnen i norsk næringsliv og gi forskningsmiljøene forutsigbarhet i sin næringsrettede forskning. Denne satsingen utløser over tre milliarder kroner over de neste åtte årene. Seks av de 17 sentrene får kvinnelig senterleder. Også Høgskolen i Ålesund og Universitetet i Agder er blant verts-institusjonene, noe som er et godt uttrykk for at SFI-ordningen er et viktig virkemiddel for målet om økt kvalitet, kapasitet og relevans i hele landet.

En sterkere innsats for offentlig sektor

Innovasjon i offentlig sektor er et av de seks prioriterte hovedområdene i Regjeringens *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning*. Dette tydeliggjør at forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor skal stå sentralt i forskningspolitikken framover. Dette er i tråd med ambisjonene for Forskningsrådets *Policy for innovasjon i offentlig sektor* fra 2013 som er fulgt opp på flere viktige områder. Det er utviklet flere programsatsinger hvor innovasjon i offentlig sektor utgjør sentrale aksjonsområder. Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT), Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL), Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS), men også IKTPLUSS og Transport 2025 skal frambringe kunnskap knyttet til det offentlige tjenestetilbudet innenfor utdanning, helse og omsorg, styring, deltagelse og planlegging. Søknadstypen Offentlig sektor ph.d. er blitt en suksess med 17 stipender i alle typer offentlige virksomheter. Det er også gjort mer for å mobilisere kommunesektoren og bidra til mer innovative innkjøp fra offentlig sektor.

Forskningsrådet deltok i utarbeidelsen av den nasjonale strategien HelseOmsorg21 (HO21), både gjennom deltakelse i Topplederforum, strategigruppen og arbeidsgruppene. Forskningsrådet var også sekretariat for prosessen. Strategiens anbefalinger av relevans for offentlig sektor, er særlig knyttet til utviklingen av et kunnskapsbasert helse- og omsorgssystem med sterkere brukermedvirkning og vekt på effekter av tiltak. Kompetanse- og kunnskapsløft spesielt for kommunesektoren står sentralt. Andre områder som trekkes frem i strategien er større utnyttelse av helsedata og bedre klinisk behandling. Ansvaret for oppfølgingen av HO21 ligger hos alle involverte aktører, og med tilrettelegging fra Helse- og omsorgsdepartementet og andre departementer. Forskningsrådet har startet oppfølgingsprosessen i et divisjonsovergripende samarbeid.

Det er også avholdt flere viktige konferanser knyttet til utfordringer for offentlig sektor. *Hvordan møter vi eldrebolgen* belyste sentrale utfordringer for offentlig sektor knyttet til fremtidens store demografiske endringer. Også avslutningskonferansen for evaluering av NAV-reformen fikk oppsummert viktige perspektiver for gjennomføring av store politiske reformer.

Et instituttansvar som følges opp

Strategi for instituttsektoren, som ble lansert i 2013, er i 2014 tatt videre ved at Forskningsrådet har utdypet de statlige retningslinjenes krav til offentlig basisfinansiering. Dette er gjort ved å sette mål-bare minimumsnivåer for instituttene sin virksomhet og resultater. Med utgangspunkt i de presiserte retningslinjene har Rådet anbefalt at det gis basisbevilgning til ett av de seks instituttene som i 2014 søkte om en slik vurdering. Det strategiske ansvaret for instituttsektoren har også vært ivaretatt ved aktivt å bidra til en forbedret STIM-EU-ordning, som er bedre tilpasset instituttsektorens rammevilkår i Horisont 2020. Ordningen blir i 2015 etablert med en åpen ramme som gir 1/3 påslag for hver EU-krone, og det gis ytterligere tillegg for koordinatorrolle og samarbeid med bedrifter og offentlig

virksomhet. Det er også lagt en plan for evaluering av alle norske forskningsinstitutter innenfor de fire fordelingsarenaene for statlig basisfinansiering. I 2014 startet evalueringen av de åtte miljøinstituttene, mens evalueringen av de 14 teknisk-industrielle instituttene står for tur i 2015.

Ut mot Europa og resten av verden

Regjeringens *Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU* har fått betydelig oppmerksomhet etter at den kom før sommeren 2014. Forskningsrådet har satt i gang en rekke tiltak som skal bidra til bedre utnyttelse av Horisont 2020. Dette er tiltak rettet mot informasjon og kommunikasjon, strategisk rådgivning og analyse, politiske påvirkning, resultater og effekter, programinnretting, stimulerings- og støtteordninger, og kompetanse og veiledningsarbeid i Forskningsrådet og ute i institusjonene. Hittil er STIM-EU-ordningen vesentlig styrket, NCP-korpset vil bli utvidet, mobiliserings- og informasjonsarbeidet er gjort mer målrettet, programmene er satt til å mobilisere og kvalifisere for økt EU-deltagelse og Forskningsrådet arbeider med å gjøre norsk forskning mer synlig i Brussel.

Verden utenfor EU er viktig for mange fag- og temaområder. Forskningsrådet har utarbeidet *Veikart for forskningssamarbeid* med de åtte prioriterte samarbeidslandene utenfor EU/EØS: Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika og USA. Veikartene er utarbeidet blant annet på grunnlag av en omfattende bibliometrianalyse av norsk forskning. Formålet er å styrke samarbeidet med de prioriterte landene og gjøre det mer målrettet. Veikartene oppsummerer status for forskningssamarbeidet med hvert av landene, beskriver forskningssystemene og landenes sterke og svakere sider som forskningsnasjoner. I tillegg omtaler Veikartene hvilke temaer og virkemidler som er særlig aktuelle for norsk forskningssamarbeid.

Kunnskapsspredning og dialog om forskning og forskningspolitikk

Resultatene fra forskning må gjøres synlig og realiseres i samfunn og næringsliv. En bred kommunikasjon om forskningens resultater skjer hvert år gjennom en rekke større konferanser for forskere, brukere og myndighetspersoner. *Energikonferansen*, *Havbrukskonferansen*, *Bioøkonomikonferansen*, *IKT-konferansen*, *Norge-Russlandkonferansen* og *Næringslivsdagen* er kontaktpunkter hvor næringene, bedriftene og forskerne kan møte hverandre for å få oppdatert kunnskap og diskutere forskningsbehov fremover. Også Forskningsrådets markerte deltagelse på høyprofilerte internasjonale konferanser som *Artic Frontières* i Tromsø, *ONS-konferansen* i Stavanger og *Nor-Fishing* i Trondheim bidrar til synliggjøring av norsk forskning og politikktutviklingen. Forskningsrådet var også medarrangør av Lerchendalkonferansen som samlet ledere fra næringsliv, forskning, forvaltning og politikk til rådslag om hvordan norske og internasjonale bedrifter, i samspill med myndigheter og andre samfunnsaktører, kan bidra til en bærekraftig fremtid.

Konferanser er også med på å sette den forskningspolitiske dagsorden. De to svenske forskerne Benner og Öquist fikk stor oppmerksomhet da de deltok på Forskningsrådets årvisse konferanse om kunnskapsgrunnlaget for forskning og innovasjonspolitikken. Benner og Öquists rapport *Rom for økte ambisjoner* har vært grunnlag for en lang rekke diskusjoner, medieoppslag og forskningspolitiske utspill. Både rapporten og konferansen viste at det er nødvendig med en sterkere satsing på forskning av høy kvalitet ved universitetene dersom disse skal utvikles til verdensledende fagmiljøer.

Forskning og forskningsformidling har stått sentralt i grunnlovsjubileet i 2014. I regi av Forskningsrådet er det utgitt over 30 bøker og en rekke artikler, og forskerne i prosjektene har deltatt på et stort antall arrangementer i inn- og utland. Et høydepunkt var ett døgn med ny forskning om Grunnloven og dens historie, formidlet gjennom en 24 timers tv-sending direkte fra Eidsvollsbymningen. Blant innslagene var 112 eidsvollsmenn på 112 minutter, foredrag og samtaler

om valgprosessene rundt i landet, om ytre press på Norge i 1814 og om menneskerettigheter og jødeforbud.

Gjennom *Forskningsdagene* formidles forskning fra mange fagfelt til allmenheten. Hovedtema i 2014 var "Kommunikasjon" og i løpet av tolv festivaldager i september var det over 100 arrangementer rundt om i landet. Forskningskonkurransen Årets Nysgjerrigper, for barn mellom 6 og 13 ble arrangert for 25. gang. Lærerveiledningen i Nysgjerrigpermetoden kom ut i ny, revidert utgave, og 725 lærere deltok på kurs i løpet av året.

Open access - felles innsats og felles resultater

Åpenhet og kunnskapsdeling er en forutsetning for all god forskning. En viktig målsetting er at resultatene fra offentlig finansiert forskning i form av vitenskapelige publikasjoner og data blir offentlig tilgjengelige. Forskningsrådets nye *Policy for tilgjengeliggjøring av forskningsdata* angir tiltak for bevaring, deling og tilgjengeliggjøring av forskningsdata, blant annet gjennom å tilrettelegge for arbeidsdeling, prosedyrer for datahåndtering, krav til arkivering og gjennom å bidra til investering i infrastruktur. Hensikten er å bidra til at forskningsdata blir tilgjengelige for relevante brukere, på like betingelser og til lavest mulig kostnad. Forskningsrådets *Prinsipper for åpen publisering* er tatt videre ved at Rådet vil dekke publiseringskostnadene i åpne tidsskrift. I 2014 er det utviklet en ny finansieringsordning "Stimuleringstiltak for åpen tilgang" (STIM-OA)" som er åpen for alle norske forskningsinstitusjoner og vil dekke kostnader for åpent publiserte artikler uavhengig av hvordan forskningsaktiviteten bak er finansiert. Ordningen vil gjelde i perioden 2014-2019.

Et moderne forskningsråd i nye lokaler

Forskningsrådet flyttet i juni 2014 inn i nye moderne lokaler på Lysaker utenfor Oslo sentrum. Bygget er utstyrt med et eget møte- og konferansesenter som skal legge til rette for de drøyt 2000 møtene, seminarene og konferansene Forskningsrådet avholder hvert år. Det er også lagt vekt på effektiv arealutnyttelse gjennom åpne kontorlandskap, som skal bidra til nye arbeidsmåter og samhandlingsmønstre blant de ansatte. Bygget er sentralt plassert langs E18 og er enkelt å besøke enten en kommer med tog, flytoget, buss, sykkel eller bil.

Et heldigitalt prosjekt- og søknadsbehandlingssystem er bygget opp over en tiårsperiode, med betydelig ressursinnsats, men også med betydelige gevinster for forskere, fageksperter og FoU-administrativt personale. Brukerundersøkelsen fra 2014, om hvordan eksterne og interne opplever de digitale verktøyene knyttet til søknadsprosess og prosjektoppfølgning, viste at systemene oppleves som meget gode. I det videre arbeidet med å utvikle sammenhengende, enkle og lett tilgjengelige virkemidler, er forbedrede digitale løsninger en hovedutfordring. I 2014 har Forskningsrådet etablert en ny digitaliseringsstrategi, som angir innsatsområder og nye arbeidsformer for bedre løsninger.

I 2014 har Forskningsrådet fordelt 8,05 mrd. kroner, 2513 mill. kroner til UoH-sektoren, 3055 mill. kroner til instituttsektoren (inkl. basisbevilgning), 1258 mill. kroner til næringslivet og 223 mill. kroner til helseforetakene. Det var i gang 5407 prosjekter og Forskningsrådet har finansiert 1217 årsverk doktorgradsstipend. Med utgangspunkt i Forskningsrådets prosjekter har det samlet vært produsert flere tusen artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfelleevaluering, rapporter, foredrag og bøker, og det er etablert nye foretak, nye patenter og skapt nye metoder og modeller. Forskningsrådet har behandlet 5129 søknader og gitt bevilgning til 1968 nye prosjekter. Forskningsrådet har hatt større FoU-aktivitet med samme administrative kapasitet.

Regnskapet viser at det i 2014 ble det brukt 571 mill. kroner til intern administrasjon til å utøve Rådets tre hovedoppgaver: finansierings-, rådgivnings- og møteplassfunksjonen. Det ble brukt 192 mill. kroner til ekstern administrasjon knyttet til drift, søknadsvurdering, utredning og kommunika-

sjon fra Forskningsrådets 70 programmer og utvalg. Forskningsrådets interne administrasjon utgjør 449 årsverk (458 personer) ved utgangen av 2014. Ledergruppen utgjør 40 personer, rådgivere utgjør 349, mens konsulenter utgjør 69 personer. Rådet har et mål om balansert kjønns sammensetning på alle nivåer i organisasjonen. På ledernivå er kjønnsbalansen tilfredsstillende med 48,6 prosent kvinner i lederstillinger. I øvre saksbehandler-/rådgiversjikt er det en viss overvekt av kvinner i forhold til menn.

Forskningsrådet er opptatt av arbeidsmiljøspørsmål og driver forebyggende HMS-arbeid blant annet gjennom regelmessig kartlegging av det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet, medarbeiderundersøkelser hvert annet år, oppfølging av sykemeldte og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Sykefraværet er fortsatt lavt (3,8 prosent), men viser en liten økning sammenlignet med 2012. Forskningsrådet arbeider aktivt med sikkerhet og beredskap.

En tilfredsstillende måloppnåelse

2014 var et år der Forskningsrådet høstet av tidligere innsats og fulgte opp strategier og policyer fra tidligere år. Nobelprisen i medisin, som også Forskningsrådet har bidratt til, var utvilsomt et uttrykk for dette. Mer nærliggende kommer dette til uttrykk ved at budsjett 2014 innebar en betydelig vekst til Forskningsrådet, ved at prosjektbevilgningene økte med rundt 1 mrd. kroner, og ved at det har skjedd en videreutvikling på en rekke områder som har grunnlag i evalueringer, utviklingsarbeid, strategier, policyer og programplaner fra tidligere år.

I 2014 kom så å si hele den nye generasjonen Store program på plass. Dette innebærer forsterket innsats og ny retning på sentrale områder for norsk forskning. Evalueringen av Fri prosjektstøtte fra 2012 er fulgt opp, og virkemiddelet er utviklet tydeligere mot grensesprengende forskning, unge talenter og de beste forskningsgruppene. *Innovasjonsstrategiens* vektlegging av bredde, spiss og nytte har resultert i betydelig vekst til breddevirkemiddelet BIA og en rekordstor popularitet for SkatteFUNN. Nytte er også satt tydeligere på dagsorden gjennom økt satsing på FORNY2020. Fjorårets *Strategi for instituttsektoren* kodifiserte Forskningsrådets instituttpolitikk, men la også grunnlaget for de målbare kravene til produksjon som nå er satt for om et institutt skal kunne omfattes av den statlige basisfinansieringsordningen. Også *Policy for innovasjon i offentlig sektor* er tatt videre gjennom nye programsatsinger og introduksjon av Offentlig sektor ph.d.

Forskningsrådet har hatt betydelig aktivitet på alle sine ansvarsområder i 2014. Som det fremgår av vurderingen av måloppnåelse i kapittel 3 på MSR-systemets målområder, er konklusjonen at Forskningsrådet har hatt tilfredsstillende måloppnåelse i 2014. En slik vurdering betyr ikke at det ikke er behov for forbedringer på mange områder. Måloppnåelsen er bedre på aktiviteter knyttet til forskning og innovasjon i næringslivet, videreutvikling av de åpne arenaene, aktiviteter som støtter opp om et velfungerende forskningssystem, mens det er noe svakere på sider ved oppfølgingen av enkelte av de nasjonalt prioriterte temaområder. Svakest er måloppnåelsen knyttet til en mer effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen, noe økningen i overføringer er et uttrykk for.

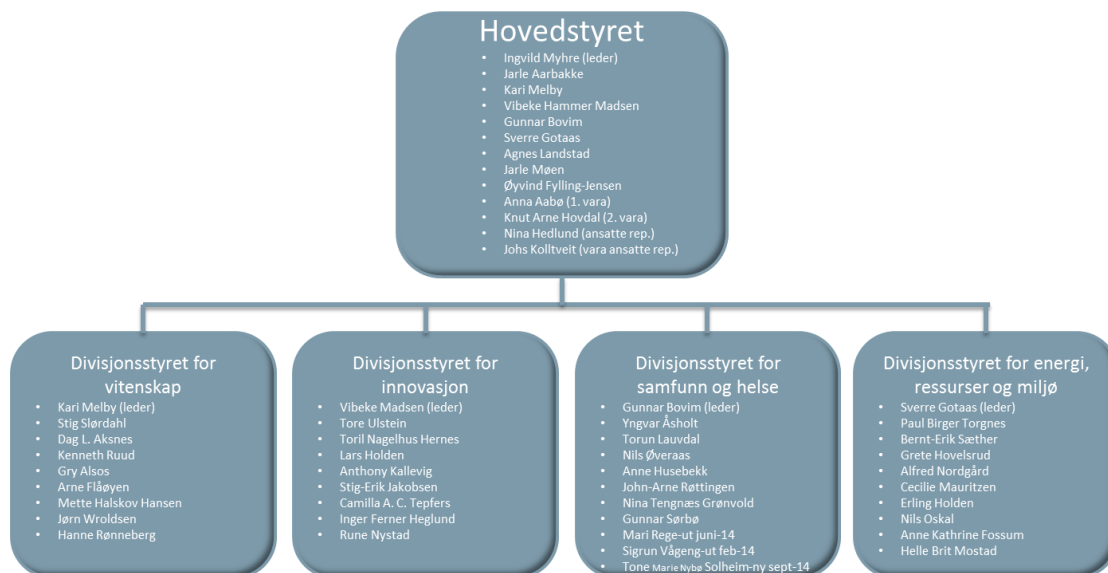
2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Organisasjon

2.1.1 Styret og utvalg

Hovedstyret er Forskningsrådets øverste organ. Den faglige virksomheten i Norges forskningsråd skal ledes av fire divisjonsstyret med ansvar for henholdsvis: fag- og disiplinutvikling, og utviklingen av forskningssystemet, forskning og innovasjon i og for næringslivet, velferdssamfunnets utfordringer knyttet til områdene helse, velferd og utdanning og til slutt globale utfordringer knyttet til områdene energi, miljø og klima. Hovedstyret oppnevner divisjonsstyrene som har ansvar for den faglige virksomheten. Styresystemet består også av et sett utvalg for å bistå i gjennomføringen av Forskningsrådets oppgaver. Dette kan være rådgivende komiteer, fagutvalg og programstyret.

De tre styringsnivåene; hovedstyret, divisjonsstyrene og program- og aktivitetsstyrene har på hvert sitt nivå og område et ansvar for finansieringsfunksjonen, strategifunksjonen, møteplassfunksjonen og den formelle styringsfunksjonen i Forskningsrådet. Sammen ivaretar de tre styringsnivåene oppgavene i forhold til strategiutvikling, programplaner, oppnevninger, budsjettforslag- og fordeling, årsrapportering, bevilgninger, eksternt kontakt og kontroll. Styresystemet innebærer at alle Forskningsrådets/administrasjonens handlinger knyttet til finansiering, strategi og møteplass forankres og kontrolleres av et eksternt apparat før det settes ut i praksis, men også at en i etterkant gjennomfører kontroll av det som er gjennomført og resultater som er oppnådd.

I 2014 var det totalt 650 personer som deltok i 70 styrende organer med bevilgningsfullmakt. Dette er noen flere personer enn i 2013. Dette er utvalg med rett til å fordele forskningsmidler. I tillegg har Forskningsrådet en rekke ad hoc-utvalg, underutvalg og paneler som bistår i rådgivning og søknadsbehandling. Kvinneandelen er samlet sett godt innenfor kravet om 40 prosent

kvinner i styret og utvalg. Dette gjelder innenfor alle divisjoner. Gjennomsnittsalderen for de medlemmer som har oppgitt alder er i 2014 på 58 år for menn og 55 år for kvinner. Alle sektorer er relativt godt representert i styrende organer.

Tabell 2.1 Institusjonssammensetning i styret med bevilgningsfullmakt, antall, andel

	Hovedstyret	Divisjonsstyrene	Prog&utvalg	Totalsum	Andel
Inst sektor	2	6	46	54	8 %
Næringsliv	2	8	89	99	15 %
Org & forvaltning	2	7	136	145	22 %
Stat høgsk	1	4	6	11	2 %
Universitet	3	14	162	179	28 %
Utland			152	152	23 %
Vit høgsk	1		9	10	2 %
sum	11	39	600	650	100 %

2.1.2 Intern organisasjon og administrasjon

2.1.2.1 Organisasjonsstruktur

Norges forskningsråd hadde per 31.12.14, 458 ansatte fordelt på 449 årsverk. Organisasjonen består av fire fagdivisjoner, en administrasjonsdivisjon og tre stabsenheter. Det er ikke gjennomført endringer i organisasjonsstrukturen i 2014.

Tabell 2.2. Stillinger fordelt på stillingskategori og enhet

	Vitenskap	Energi, ressurser og miljø	Innovasjon	Samfunn og helse	Administrerende direktørs stab	Administrasjon
Lederstillinger	6	1) 9	6	5	7	7
Rådgiver, seniorrådgiver og spesialrådgiver	52	71	86	49	39	52
Konsulent, seniorkonsulent	17	14	13	7	6	12
Totalt antall personer 2)	75	94	105	61	52	71

¹Inkluderer 2 direktører for strategiprosessene OG21 og Energi21 og 1 direktør for JPI Oceans.

²Antallet personer er pr 31.12. og er ikke en gjennomsnittsberegning for hele året.

2.1.2.2 Administrasjonskostnader

Totale administrasjonskostnader omfatter Forskningsrådets administrasjonsregnskap (interne administrasjonskostnader) og kostnader som føres som administrasjon i FoU-regnskapet (eksterne administrasjonskostnader). De *interne* administrasjonskostnadene inkluderer alle personal-, drifts- og IT-kostnader uavhengig av hvilke funksjoner Forskningsrådet ivaretar. Dermed inngår kostnader til SkatteFUNN-sekretariat, regionale representanter, kunnskapssenter for utdanning, nasjonale kommunikasjonsprosjekter, personale i utlandet og ulike sekretariater etc. De *eksterne* administrasjonskostnadene er kostnader som programmer og andre FoU-aktiviteter har knyttet til forvaltningen av forskningsmidlene, utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag og kommunikasjons- og formidlingsaktiviteter.

Det interne administrasjonsregnskapet viser at det i 2014 ble det brukt 571,2 mill. kroner (eksklusiv pensjonsforpliktelser) til å utøve Rådets tre hovedfunksjoner; finansiering, rådgivning og møteplass og oppdrag som vi tar på oss utenom hovedfunksjonene.

I 2014 ble det satt en ramme for nivået på de interne administrasjonskostnadene på 585 mill. kroner. Forskningsrådet satte i verk flere tiltak for å overholde rammen. Mindreforbruket på 13,8 mill. kroner i forhold til budsjett skyldes i hovedsak vakanser, høyere refusjoner fra NAV og lavere driftskostnader enn forutsatt.

De interne administrasjonskostnadene finansieres hovedsakelig gjennom administrasjonsbevilgning fra KD og en administrasjonsdel fra de departementene som finansierer forskning gjennom Forskningsrådet. I 2014 var administrasjonsbevilgningen fra KD på 268,9 mill. kroner og utgjorde 47 prosent av finansieringen. Administrasjonsdelen fra departementene utgjorde 286,1 mill. kroner.

Personalkostnader utgjør vel 76 prosent av de interne administrasjonskostnadene. Personalkostnadene er redusert med drøyt 10 mill. kroner fra 2013. Kostnader er vist eksklusive endring i pensjonsforpliktelse (1,1 mill. kroner). Denne gir ikke resultateffekt og føres mot en egen linje i balansen.

Samlede IT-kostnader var 63,9 mill. kroner mot 62,9 mill. kroner i 2013. Veksten fra 2013 til 2014 er beskjedent. I forhold til budsjett ble IT-kostnadene om lag 5 mill. kroner høyere enn budsjettet. Dette skyldes større avskrivningskostnader enn forutsatt på grunn av pålegg om innføring av statlig kontoplan samtidig som Forskningsrådet realiserte ferdigstilling av det helelektroniske kommunikasjons- og saksbehandlingssystemet eSak og utfasingen av det interne saksbehandlingssystemet Foriss. IT-kostnader er delvis finansiert av investeringsfondet (Hovedstyret og KD vedtar bruk av Investeringsfondet). Avskrivningskostnader som ble belastet investeringsfondet i 2014 var 12,4 mill. kroner, på nivå med belastningen i 2013.

Andre driftskostnader var 69,9 mill. kroner, en økning på 15,6 mill. kroner fra 2013. Økningen skyldes økte driftskostnader som følge av flyttingen til Lysaker. Kostnadene knyttet til investeringer i forbindelse med flyttingen har blitt lavere enn budsjettet som følge av forskyvninger i investeringene.

Tabell 2.3: Administrasjonskostnader 2013-2014 (1000 kroner)

KOSTNADER	R - 2013	B - 2014	R - 2014
Interne administrasjonskostnader:			
Personalkostnader ekskl. pensjonsforpliktelse	447 913	448 227	437 379
IT-kostnader	50 420	44 840	51 567
Driftskostnader	52 587	65 434	62 074
Kontor 2014	1 206	12 400	7 581
Andre adm. kostnader	300	0	156
Finansinntekter og kostnader	190	0	74
<i>Sum</i>	<i>552 615</i>	<i>570 901</i>	<i>558 832</i>
Kostnader mot investeringsfond	12 508	14 099	12 408
Sum interne adm. kostnader ekskl. pensjonsforpliktelse	565 123	585 000	571 240
Pensjonsforpliktelse	-8 647	0	1 092
Eksterne administrasjonskostnader (i FoU)			
Programmenes/aktivitetenes finansieringsfunksjon	123 669	143 740	118 138
Programmenes arbeid med kunnskapsgrunnlag	10 519	28 565	23 036
Programmenes/aktivitetenes kommunikasjons- og formidlingsaktiviteter	47 589	74 913	51 131
Sum eksterne administrasjonskostnader	181 778	247 219	192 305
Totale interne og eksterne administrasjonskostnader	746 901	832 219	763 545
Kostnader eiendomsforvaltning	1 944	2 086	3 512
Finansiering			
Administrasjonsbevilgning KD	275 300	268 936	268 936
Fond/andre inntekter	20 645	18 370	23 381
Administrasjonsdel fra FoU (intern administrasjon)	263 069	294 662	286 085
<i>Finansiering</i>	<i>559 014</i>	<i>581 968</i>	<i>578 402</i>
Årets resultat som går mot administrativ avsetning	6 109	3 032	-7 162
Sum finansiering interne administrasjonskostnader	565 123	585 000	571 240
Administrasjonsdel fra FoU (ekstern administrasjon)	181 778	247 219	192 305
Total finansiering	746 901	832 219	763 545
Inntekter eiendomsforvaltning	6 623	7 623	6 623
Totale FoU-inntekter fra departement	7 397 107	7 817 313	7 817 313

2.1.2.3 Drift, utvikling og ressursbruk

Forskningsrådet har i 2014 fortsatt arbeidet med å effektivisere driften. Arbeidet med å identifisere og fjerne tidstyver er igangsatt. Forskningsrådet har videre fullført arbeidet med digitaliseringsstrategien. Arbeidet med å implementere strategien ble igangsatt høsten 2014. Arbeidet fortsetter i 2015. Forskningsrådet har også satt i gang et prosjekt for å forbedre den interne virksomhetsstyringen. Prosjektet skal resultere i et system for å gi oversikt over ressurstilgang, ressursallokering, ressursbruk og resultater. Prosjektet har i 2014 utarbeidet et revidert timeregistreringssystem som ble tatt i bruk i 2015. Forskningsrådet arbeider også

sammen med Kunnskapsdepartementet om hvilke nøkkeltall som skal benyttes i styringsdialogen om effektiv drift. Arbeidet er ikke avsluttet.

Tidstyver

Forskningsrådet har i 2014 kartlagt eksterne og interne tidstyver. De eksterne tidstyvene ble meldt inn via Difis rapporteringsløsning. Tidstyvene fordeler seg i hovedsak på virksomhetens prosesser knyttet til søknadsbehandling og prosjektoppfølgning, administrative rutiner og IT-systemer og -prosesser. Flere av de interne tidstyvene følges opp i prosesser som allerede er igangsatt. I 2015 vil det blant annet bli jobbet med å fjerne tidstyver som oppleves som krevende av våre brukere. Det jobbes blant annet med å forberede og forenkle søknadsprosessen ved å utvikle nytt søknadsskjema og videreutvikle rapporteringsløsningen.

Ressursbruk

Ressursbruken måles ved administrasjonskostnadene fordelt på de tre hovedfunksjonene finansiering, rådgivning og møteplass i tillegg til andre oppgaver Forskningsrådet har blitt tillagt eller tatt på seg. Sistnevnte oppgaver omtales som særskilte forvaltningsoppdrag¹.

Tabellene nedenfor viser utvikling interne og eksterne administrasjonskostnadene for 2013 og 2014 fordelt på hovedfunksjoner. De interne administrasjonskostnadene er fordelt utfra beregnet ressursbruk, mens de eksterne administrasjonskostnadene er fordelt på bakgrunn av data fra Forskningsrådets system for klassifisering av kostnader til drift av programmer og virkemidler.

Tabell 2.4: Interne administrasjonskostnader. 1000 kroner.

År	Finansiering	Rådgivning	Møteplass	Særskilte forv.oppdrag	Sum interne administrasjon
2013	238 847	182 671	80 749	62 856	565 123
2014	238 238	188 106	84 217	60 679	571 240

Tabell 2.5: Eksterne administrasjonskostnader. 1000 kroner

År	Finansiering	Rådgivning	Møteplass	Sum eksterne administrasjon
2013	123 669	10 519	47 589	181 777
2014	118 138	23 036	51 131	192 305

Utvikling i ressursbruken til intern og ekstern administrasjon målt i forhold til FoU-inntektene fra departementene indikerer hvor effektivt Forskningsrådet forvalter sin finansiering av forskning.

Tabell 2.6: Administrasjonskostnader i prosent av FoU-inntekter fra departement.

	2013	2014
Interne administrasjonskostnader i prosent av FoU-inntekter	7,6	7,3
Eksterne administrasjonskostnader i prosent av FoU-inntekter	2,5	2,5

¹ Det har vært behov for å se på definisjonen og omfanget av særskilte forvaltningsoppdrag. I 2014 er det derfor igangsatt et arbeid for å definere og operasjonalisere dette for å få bedre oversikt over ressursbruken. Fra og med 2015 vil det bli et tidsseriebrudd.

Nedgangen i de interne administrasjonskostnadene i prosent av FoU-inntektene skyldes at veksten i de interne administrasjonskostnadene var lavere enn veksten i FoU-inntektene fra 2013 til 2014.

2.1.2.4 Personneltmessige forhold

Helse, miljø og sikkerhet

Forskningsrådet har et system for internkontroll i samsvar med "Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter" (Internkontrollforskriften) og Arbeidsmiljøloven. Rådet er opptatt av arbeidsmiljøspørsmål og legger vekt på det forebyggende HMS-arbeidet, blant annet i form av vernerunder, medarbeiderundersøkelser, oppfølging av sykmeldte og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Rådet tilbyr annet hvert år helseundersøkelser til ansatte over 55 år, og har egen førstehjelpsgruppe. Hovedinntrykket er at HMS-arbeidet i Forskningsrådet er av god kvalitet, og at det er sunne og trygge arbeidsforhold for de ansatte.

I 2014 har det vært avholdt fire møter i AMU. Rutiner og handlingsplaner på HMS-området blir forelagt AMU fortløpende gjennom året. Høsten 2014 ble det gjennomført vernerunder. Det holdes brannøvelser der ansvaret for tiltak er delt mellom Forskningsrådet og KLP, som eier bygningen. Samarbeidet mellom ledelsen og de fire fagforeningene fungerer tilfredsstillende.

IA-avtalen og sykefravær

Sykefraværet er fortsatt relativt lavt (3,8 %), men viser en økning sammenlignet med 2013 (3,3 %). Fraværet er høyere blant kvinner (4,9) enn menn (2,0). Dette er i tråd med tendensen for sykefravær generelt i Norge. I 2014 var det 40 ansatte (8,7 %) som sto for et sykefravær på 10 % eller mer. Forskningsrådet er en IA-virksomhet, og har gode rutiner og virkemidler for å ivareta ansatte som har behov for tilrettelegging av arbeidssituasjonen slik at de så raskt som mulig kan gjenoppta arbeidet helt eller delvis.

IA-plass ble utprøvd i 2014 og det har vært gjennomført en evaluering i etterkant. I forbindelse med arbeidet med ny handlingsplan vurderes det om IA-plass skal videreføres som permanent tiltak, eller om det skal erstattes med andre mer egnede ordninger.

Likestilling og arbeid mot diskriminering

Forskningsrådet har detaljerte og gode verktøy som benyttes av ledere og saksbehandlere i rekrutteringsarbeidet. Det legges vekt på en balansert sammensetning av personalet gjennom hele rekrutteringsprosessen. Alle stillingsannonser inneholder formuleringen: "Forskningsrådet har som mål å gjenspeile mangfoldet i befolkningen gjennom en balansert alders- og kjønns-sammensetning. Rådet ønsker å rekruttere flere personer med innvandrerbakgrunn. Forskningsrådet er tilknyttet inkluderende arbeidsliv-ordningen."

Forskningsrådet praktiserer at kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn skal inviteres til intervju, nedfelt i rekrutteringshåndbok for ledere: "Forskningsrådet ønsker å legge til rette for å rekruttere flere personer med innvandrerbakgrunn. Hvis ikke innvandrerbakgrunnen fremgår tydelig av søknadspapirene, må du gjøre en skjønsmessig vurdering av søkermassen blant annet ut fra hvor søkerne har utdannelsen sin fra. Som et ledd i dette arbeidet inviterer du minst én kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn til intervju. Innstillingsdokumentet skal inneholde redegjørelse om dette i hvert enkelt tilfelle."

Forskningsrådet praktiserer moderat kjønnskvoltering, stadfestet i Tilsettingsreglementet pkt. 4.3: Hvis det til ledige stillinger melder seg flere søkere som har tilnærmet like kvalifikasjoner for stillingen, skal søker fra det kjønn som har mindre enn 40 % av de tilsatte i den aktuelle stillingsgruppen, ha fortrinnsrett til stillingen.

Seniorpolitiske tiltak

Forskningsrådet dekker utgifter til seniorkurs (pensjonsforberedende kurs) for alle ansatte etter fylte 60 år. I 2014 var det 11 deltagere på seniorkurs (6 kvinner/5 menn). Det er jevnlig satt opp temaer som knyttes til livsfasepolitikk i vår kursportefølje. Gjennomsnittlig avgangsalder i Forskningsrådet er 67 år.

Kompetansetiltak i organisasjonen

Forskningsrådet organiserer sitt kompetanseutviklingstilbud gjennom "Forskningsrådsskolen", som er en konkret oppfølging av vår overordnede kompetansestrategi. Det gjennomføres årlig en hel rekke kortere og lengre tilbud innenfor skolen. Nedenfor redegjøres for deltakelse på fem utvalgte tiltak.

Tabell 2.7: Kompetansetiltak fordelt på type og deltagere.

Tiltak	Totalt deltakerantall	Kvinner	Menn	Prosentandel kvinner
"Forskningsråds-engelsk"	18	15	3	83,0 %
Klarspråkkurs	16	11	5	67,7 %
Habilitetsvurderinger	24	15	9	62,5 %
MUP (medarbeiderutviklingsprogram)	15	9	6	60,0 %
Arkivkurs	16	9	7	56,3 %

Slik det fremgår overfor så viser deltakelse på kurs den samme kjønns sammensetningen som ellers i Forskningsrådet. Kvinner har imidlertid en noe større prosentvis deltakelse enn totalfordelingen tilsier.

Læreplasser

Forskningsrådet har ikke tilbud om læreplasser i 2014, men det har vært arbeidet med å legge til rette for inntak av to lærlinger fra høsten 2015. Forskningsrådet er nå godkjent som lærebedrift og innføring av læreplasser skjer i henhold til plan.

2.1.2.5 Lokaler og bygg

Forskningsrådet flyttet til nye lokaler på Lysaker 23. juni 2014. Siden samlokaliseringen av de fem tidligere forskningsrådene i 1993 har Forskningsrådet hatt adresse i Stensberggata 26. På grunn av ekspansjon og plassbehov var det leid tilleggsarealer i nærliggende naboeiendommer.

For å samle arbeidsplassene innenfor én adresse og et stort behov for tilgang til bedre og flere møterom, ble det i forkant av leiekontraktens utløp igangsatt et prosjekt for å vurdere alternativ lokalisering. Etter en grundig evalueringsprosess av ulike prospekter, falt valget på Drammensveien 288. Et hensyn som veide tungt i beslutningen var tilgangen på et romslig møtesenter. Til forskjell fra tidligere lokaler er alle møterommene i dagens møtesenter plassert i første etasje, de fleste med utsyn mot grøntarealer. Ett av målene med dette valget var å kunne avvikle enda flere møter i egne lokaler fremfor å måtte leie rom i eksterne hoteller og konferanssteder. Møtesenteret består av 23 møterom av ulik størrelse, deriblant et godt utstyrt auditorium med

plass til 200 deltakere. Gjennomsnittlig beleggprosent i møtesenteret fjerde tertial 2014 var 48,4 prosent, der november toppet med 59,2 prosent. Gjennomsnittlig antall møter i møtesenteret i november var 22 møter per dag.

Leiekontrakten i Drammensveien 288 er inngått mellom KLP Eiendom og Norges forskningsråd og har varighet i 15 år, til og med 31.5.2029. Leieavtalen innbefatter 16 210 m², herav et møtesenter på totalt 1 950 m², bibliotek på ca. 130 m² og vel 200 m² som benyttes av Kilden, informasjonssenter for kjønnsforskning. Drammensveien 288 er utstyrt med et treningssenter og er et flerbruksbygg med for tiden 12 øvrige leietakere.

Forskningsrådet ønsket arbeidsplassløsninger som la til rette for god utnyttelse av arealkapasiteten, enklere og mer samarbeid mellom grupper og personer, bedre tilrettelegging for kunnskaps- og erfaringsutveksling, enklere samhandling og koordinering av oppgaver samtidig som hensynet til konsentrasjon og fordyping skulle ivaretas. For Forskningsrådet var det viktig å oppnå en merverdi ut over det å flytte til nye lokaler. Arealutformingen av arbeidssonene består i all hovedsak av åpne arbeidsplassløsninger, et fåtall kontorer (ca. 7 prosent), et stort antall multirom og interne møterom. Det er lagt opp til fellesområder som skal kunne benyttes til aktive arbeidssoner, erfaringsutveksling og sosialt samvær. Fellesområdene er utstyrt med minikjøkken, kaffe og vannsystemer og kildesortering. Alle medarbeidere har like arbeidsbord med heve- og senkemekanisme og ergonomisk gode stoler.

Utleier er miljøsertifisert etter ISO 14001-standarden og er forpliktet til kontinuerlig å forbedre sine miljøprestasjoner både på eksisterende eiendomsmasse og ved nybygg. Forskningsrådet vil i 2015 igangsette et arbeid med sertifisering som miljøfyrtårn i tilknytning til lokalene i Drammensveien 288.

Miljøhensynet var en viktig faktor i prosjektet, i forhold til ombyggingen av arealene, i forbindelse med de ulike anskaffelsene og i forhold til utviklingen av tidligere arealer. Alt inventar i gamle lokaler ble katalogisert og verdisatt. Et stort antall møte-, besøks- og arbeidsstoler ble flyttet med og gjenbrukt i nye lokaler på Lysaker. Det samme gjaldt en del rektangulære hevsenk arbeidsbord. Høgskolen i Oslo og Akershus som flyttet i Stensberggata 26 og Pilestredet 38 kjøpte møbler og AV-utsyr til alle møterom, en del kantinemøbler og møbler til fellesarealer. Resterende inventar ble auksjonert til ansatte og solgt (etter offentlig kunngjøring) for gjenbruk av oppkjøpere.

Hele flytteprosjektet ble gitt et totalt budsjett på 49,9 mill. kroner. I prosjektet ble det lagt betydelig vekt på å gjøre så gode innkjøp som mulig, både med tanke på kvalitet, miljø og pris. Det er hittil brukt 36,3 mill. kroner. Noen investeringer er imidlertid forskjøvet til 2015.

2.1.3 FoU-administrasjon

FoU-utvalget har en sentral rolle i Forskningsrådets arbeid for effektivitetsbehandlingsprosessen og den løpende prosjektoppfølgingen støttes elektronisk, og i 2014 ble det også innført elektronisk kontrakt, eKontrakt. Det betyr at Forskningsrådet nå har en digital samhandlingsløsning med søkere, kontraktspartnere og fagekspert/panelmedlemmer. All kommunikasjon mellom Forskningsrådet og brukere når det gjelder søknader og prosjekter skjer via Forskningsrådet.no og Mitt nettsted.

FoU-utvalget bidrar aktivt i utforming av de digitale løsningene som en integrert del av sitt ansvar for videreutvikling av regler og prosedyrer for søknadsbehandling og prosjektoppfølgning.

Høsten 2014 ble det gjennomført en brukerundersøkelse blant kunder og medarbeidere. Nærmere 80 prosent av søkere og prosjektledere har et positivt helhetsinntrykk av Forskningsrådet. Vi scorer høyt på kompetanse og kundebehandling, men har et forbedringspotensial når det gjelder åpenhet og tydelighet i søknadsbehandlingen. Våre internasjonale eksperter er svært godt fornøyd med våre systemer og kommunikasjonen med Forskningsrådet når de skal utføre sine oppdrag.

Den interne undersøkelsen viser at brukere må forholde seg til mange systemer som alle krever spesiell kompetanse, noe som fører til ineffektiv bruk av enkelte systemene. Det er satt i gang et arbeid med å utarbeide et nytt og mer fleksibelt søknadsskjema, og senere vil det bli satt i gang tilsvarende arbeid for mer fleksible løsninger for rapportering.

Det er seks søknadsfrister i året, og det største søknadsmottaket er for fristene i mai/juni, september og oktober. I 2014 ble det gjennomført en felles søknadsfrist for de fleste utlysningene av innovasjonsprosjekter. Dette er mer brukervennlig for søkere i næringslivet ved at det gir en bedre oversikt over Forskningsrådets tilbud og dermed gjør det enklere å finne riktig aktivitet/program. Dette gir også muligheter for effektivisering internt i Forskningsrådet, ved at det åpner for større samarbeid om utlysninger og i søknadsbehandlingen.

Alle utlysninger legges ut minst seks uker forut for en søknadsfrist. I utlysningene oppgis det krav og kriterier for søknadene og det gis også en kort orientering om selve søknadsbehandlingen og forventet vedtaksdato. Etter at det er innført tekniske sperrer for å oppgi korrekt prosjektperiode og omsøkt beløp, er antall avviste søknader betydelig redusert.

Overordnede regler og prosedyrer er nedfelt i interne dokumenter, de såkalte Rådisere. Her beskrives alle FoU-prosessene med tilhørende regler, råd og veiledninger. Dette er dokumenter som er i stadig utvikling og forbedring.

I 2014 er 34 klager behandlet i Forskningsrådet. Dette omhandler klager på både avvisning og avslag på søknader. Antallet saker er lavere enn i 2012, men noe høyere en økning fra 2013. Det utgjør under 1 prosent av innsendte søknader. Forskningsrådet arbeider fortsatt med å få til en større åpenhet omkring søknadsbehandlingen og være enda tydeligere ved begrunnelse av avvisninger og avslag.

Som følge av revidert statsstøtteregulering har Forskningsrådet sendt inn tre gruppeunntaksmeldinger til ESA. Meldingene omfatter innovasjonsprosjekter i næringslivet, Forskningscenter for miljøvennlig energi (FME) og støtteordning for finansiering av mulighetsstudier, forberedende forskning og utvikling og annen relatert støtte til FoUol.

2.1.4 Forskningsrådet i tall

Forskningsrådet har etablert to kilder for tall og statistikk om Forskningsrådet. Den ene er Forskningsrådet i tall, som gir nøkkeltallene for virksomheten. Den andre er Prosjektbanken, som gir statistikk, data og resultater fra prosjekter finansiert av Norges forskningsråd. Nedenfor følger noen nøkkeltall fra disse kildene.

NØKKELTALL FOR FORSKNINGSRÅDET			mill. kroner		
	2013	2014		2013	2014
FoU-inntekter	7 557	8 046	Prosjektbevilninger	7 377	8 050
Disponibelt budsjett	9 758	10 800			
Forbruk	7 003	7 614	Brukerstyrte innovasjonsprogrammer	945	1 048
Overføringer	2 755	3 186	Store programmer	950	1 039
			Handlingsrettede prog	867	1 045
Intern administrasjon	565	571	Fri prosjektstøtte	639	704
Rådgivning	183	188	SFF/SFI/FME	584	636
Finansiering	239	238	Rettet internasjonaliseringstiltak	258	314
Møteplass	81	84	Vitenskapelig utstyr og infrastruktur	115	454
Forvaltning	63	61			
			Humaniora	235	268
Antall årsverk	448	449	Landbruks- og fiskerifag	733	790
Ledere, antall	39	40	Mat.nat.	1 278	1 507
Rådgivere, antall	351	349	Samfunnsvitenskap	1 066	1 147
Konsulenter, antall	70	69	Medisin og helsefag	632	870
			Teknologi	2 410	2 647
Ekstern administrasjon	183	192			
Drift, søknadsbehandling	124	118	Grunnforskning	3 232	3 594
Kunnskapsgrunnlag	11	23			
Kommunikasjon	48	51	Universitet- og høgskolesektor	1 901	2 514
			Instituttsektor	1 812	1 988
Antall styrer og utvalg	74	70	Basisbevilgninger instituttsektor	970	1 067
Antall medlemmer	640	650	Næringsliv	1 095	1 258
Antall saker i HS & DS	419	406	Helseforetakene	157	224
Antall ferdige evalueringer	11	3			
Antall nye strategier/policyer	4	1	Globale utfordringer	1 401	1 439
			Bedre helse og helsetjenester	647	755
Antall søknader	5 488	5 129	Velferd og profesjonsutøvelse	242	253
Forskerprosjekt	2325	1872	Næringsliv i hele landet	815	848
Personlig postdoktorstipend	310	194	Strategisk næringsrelevant forskning	1 482	1 532
Unge forskertalenter		231	Vel fungerende forskningssystem	2 778	3 082
Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN)	479	357	Høy kvalitet i forskningen	1 514	1 677
Kompetanseprosjekt for næringslivet (KPN)	245	127	Internasjonalisering av forskningen	423	535
			Utnyttelse av resultater og ressurser	257	243
Antall nye prosjekter	1 667	1 968			
Totalt antall prosjekter	4 988	5 407	SkatteFUNN - aktive prosjekter	3 975	4 821
			SkatteFUNN - budsjetterte prosjektkostn.	13 100	16 200
Innvilgelse Programmer (karakter > 5)	73 %	77 %	SkatteFUNN-budsjetterte skattefradrag	2 200	2 700
Innvilgelse Fri Pro (karakter > 5)	35 %	47 %			
Andel kvinnelige prosjektledere	33 %	33 %			
			Administrasjon/FoU-inntekter	9,9 %	9,5 %
Doktorgradsstipend (årsverk)	1 397	1 217	Kostnad pr prosjekt&søknad	0,0347	0,0338
Post doc (årsverk)	803	772	Søknad/prosjekt pr ansatt (eks. ledere)	25	25

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1.1 MRS-systemet

Forskningsrådet er underlagt et system for mål og resultatstyring – MRS-systemet. MRS-målene består av 3 mål og 13 delmål. Dette er det formelle styrings- og rapporteringssystemet for departementene, som blant annet krever at det for hvert mål og delmål skal gjøres en eksplisitt vurdering av måloppnåelse.

Det er ikke utformet egne kriterier i MRS-systemet for vurdering av måloppnåelse, ut over at det skal rapporteres på visse indikatorer. I Forskningsrådets vurdering av måloppnåelse er det lagt til grunn en vurdering av måloppnåelse i forhold til det generelle målkravet i hvert enkelt mål. Dette målkravet er belyst gjennom relevante indikatorer som innsats og fordeling i forhold til temaområder, fag, sektor, internasjonalisering, forskningsart, forvaltningsområde, søknadstype, virkemidler og formidling. I tillegg er måloppnåelse vurdert i forhold til framdrift belyst gjennom graden av overføringer. Forskningsrådet har få indikatorer som viser effekter langt ut i resultat-kjeden. På den annen side er det på flere områder gjennom fag- og virkemiddevalueringer konstatert en sammenheng mellom innsats og effekter, slik at en utvikling i innsats i stor grad kan antas også å reflektere en utvikling i effekter.

Graden av måloppnåelse eller mangel på måloppnåelse kan være en krevende vurdering, siden MRS-systemet ikke inneholder spesifikke resultatkrav. Det foreligger føringer knyttet til bevilgningen på nokså avgrensede områder, men disse kan i liten grad betraktes som resultatkrav for de enkelte mål og delmål. I fravær av spesifikke resultatkrav har Rådet i sin vurdering av måloppnåelse først og fremst lagt til grunn en vurdering av hvordan MRS-målene, belyst gjennom indikatorene, har utviklet seg fra ett år til et annet. Det antas at dette vil gi en indikasjon på Forskningsrådets evne til måloppnåelse det aktuelle budsjettår. Det er ikke gitt en gradert vurdering av måloppnåelse, men kun en vurdering av om måloppnåelse er tilfredsstillende eller ikke. Tildelingsbrevet for 2014 stiller kun krav til vurdering av måloppnåelse på hovedmål og ikke på delmål. Dette er fulgt opp i denne rapporten.

Risikovurdering er en integrert del av departementets mål- og resultatstyring overfor Forskningsrådet. I tråd med dette kravet har Forskningsrådet gjennomført risikovurderinger knyttet til hvert enkelt mål. Ut i fra en vurdering av sannsynlighet og konsekvens er det spesifisert risikoer knyttet til hvert enkelt delmål. I vurderingen av måloppnåelse er risikomomentet reflektert inn i hver enkelt vurdering.

Den nye *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning* gjelder fra 2015-2024. Det er ikke redegjort for hvordan Forskningsrådet i 2014 følger opp Langtidsplanens prioriterte områder. For 2014 er det kun gjort en vurdering på målområdene i forskningsmeldingen *Lange linjer*.

3.1.2 Budsjettutviklingen 2013 til 2014

Forskningsrådet fikk en samlet økning i FoU-budsjettet på 489 mill. kroner sett i forhold til 2013. Økningen fra departementene er på 420 mill. kroner. Prosentvis representerer tildelingene i 2014 en realvekst fra 2013 på rundt 5 prosent. Dette er en vesentlig økning i forhold til de tre siste årene, hvor det ikke har vært realvekst til Forskningsrådet.

Flere av Forskningsrådets hovedprioriteringer ble godt fulgt opp i Statsbudsjett 2014. Dette gjelder særlig *Unge forskertalenter* og *Et mer forskningsorientert næringsliv*, som gjennom henholdsvis Fri prosjektstøtte og BIA har fått betydelig vekst. Det gjelder også *Fornybar energi og petroleum* og *Norske bioressurser*. Det kom mer begrenset vekst til *Flere aktive og sunne år*, *Klimaendringer og klimaomstilling* og *Vitenskapelig utstyr*. *Internasjonalisering* har relativt sett fått lav vekst, men likevel en betydelig økning til virkemiddelet STIM-EU.

Det er særlig KD som øker sin tildeling til Forskningsrådet. Denne øker med 255 mill. kroner. Økningen er blant annet fordelt med 50 mill. kroner til fellesløftet innenfor Fri prosjektstøtte, 50 mill. kroner til ny Gaveforsterkningsordning, 29 mill. kroner til stimuleringsstiltak for EU-deltagelser, 25 mill. kroner til teknologiområdene, og noe over 60 mill. kroner til fri fordeling i tråd med Forskningsrådets eget forslag. Fra NFD øker bevilgningen med 121 mill. kroner, hvor blant annet BIA øker med 90 mill. kroner. OED øker med 57 mill. kroner, først og fremst til CO₂-fangst og lagring. LMD, KLD og HOD øker med henholdsvis 5, 5 og 16 mill. kroner, mens UD reduserer med 86 mill. kroner. KMD øker bevilgningen med 38 mill. kroner. Økningen fra øvrige sektordepartementene går særlig til klimaforskning, det marine og maritime område, petroleumsområdet og matområdet. Det ble gitt priskompensasjon i basisbevilgningen for alle instituttgruppene, også for de teknisk industrielle instituttene.

Tabell 3.1. Forskningsrådets departementsinntekter 2013 og 2014. mill. kroner.

	Inntekter 2013	Inntekter 2014	Endring 2013-2014
Kunnskapsdepartementet	2 913	3 168	255
Nærings- og fiskeridepartementet	1 440	1 911	471
Olje- og energidepartementet	728	785	57
Fiskeri- og kystdepartementet	350		-350
Landbruks- og matdepartementet	472	477	5
Klima og miljødepartementet	365	371	5
Fornyings-, adm,- og kirke departementet	15		-15
Arbeids- og sosialdepartementet	133	134	1
Utenriksdepartementet	345	263	-82
Helse- og omsorgsdepartementet	313	329	16
Barne-, likestillings- og inkluderingsdep.	23	23	1
Samferdselsdepartementet	142	148	6
Finansdepartementet	21	22	
Kulturdepartementet	11	22	12
Justis- og beredskapsdepartementet	21	21	
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	103	141	38
Forsvarsdepartementet	1	1	
Sum inntekt fra bevilgninger	7 397	7 817	420
Diverse inntekter	160	228	69
Sum inntekter	7 557	8 046	489

Tabell 3.1: Utgifter 2013 og 2014 fordelt på virkemidler og hovedaktiviteter, mill. kroner.

	2013		2013		2014		2014	
	RevBud	DispBud	Forbruk	Overført ut	RevBud	DispBud	Forbruk	Overført ut
Programmer	3 601	5 152	3 180	1 973	3 802	5 800	3 548	2 252
Brukerstyrte innovasjonsprogr.	995	1 241	1 007	234	1 130	1 372	1 141	231
Grunnforskningsprogrammer	176	260	171	88	188	274	190	84
Handlingsrettede programmer	1 136	1 960	956	1 004	1 109	2 132	1 138	994
Store programmer	1 294	1 691	1 046	645	1 376	2 021	1 078	943
Frittstående prosjekter	852	820	831	-11	956	960	890	70
Andre frittstående prosjekter	66	135	46	90	92	188	120	68
Andre grunnforskningsprosjekt	57	-22	32	-53	57	4	24	-21
Fri prosjektstøtte	639	651	651	0	704	705	661	43
Internasjonal prosjektstøtte	91	55	103	-48	104	64	84	-20
Infrastruktur og inst.tiltak	2 238	2 748	2 185	562	2 396	2 958	2 319	639
Andre infrastrukturtiltak	119	119	119	0	119	119	119	0
Basisbevilgninger	972	988	971	17	1 069	1 086	1 075	11
Strategisk institusjonsstøtte	187	302	190	113	191	304	188	116
Vitensk.,utstyr,databeh.,saml.	334	572	293	279	356	635	292	343
SFF SFI FME	626	766	613	153	662	815	645	170
Nettverkstiltak	507	647	445	202	504	671	502	169
Internasjonale nettverkstiltak	222	306	175	131	207	303	198	105
Nasj.stimul.tiltak, møteplass	57	88	56	32	58	90	67	24
Systemtiltak	228	253	215	38	239	277	237	40
Disposisjonsfond	-175	-133	0	-133	1	-131	0	-131
Disposisjonsfond	-175	-133	0	-133	1	-131	0	-131
Diverse FoU-rel. aktiviteter	141	200	120	80	149	223	138	85
Inform.,formidl.,publisering	82	98	73	25	94	117	86	31
Planlegging,utredning,evaluering	59	102	47	55	55	106	52	54
Felleskostnader	38	46	39	7	38	44	39	5
Sekretariater	38	46	39	7	38	44	39	5
Forvaltning	175	276	201	75	201	276	179	97
Særskilte forvaltningsoppdrag	175	276	201	75	201	276	179	97
Totalsum	7 557	9 758	7 003	2 755	8 046	10 800	7 614	3 186

Brukerstyrte programmer får en samlet vekst på 134 mill. kroner. BIA mottar 90 mill. kroner av denne veksten. Øvrig vekst tilfaller først og fremst CLIMIT, MAROFF og BIONÆR, men også noe til SMARTRANS, og DEMO2000. Enkelte av *grunnforskningsprogrammene* gis en viss priskompensasjon. De *handlingsrettede programmene* får betydelige vekst, men fremstår med en samlet reduksjon på grunn av fasing av midler fra UD til Globavac. Øvrig vekst er gitt til Hav og kysten, Miljø2015, og en viss prisjustering av helseforskningsprogrammene.

Store programmer har fått en vekst på 82 mill. kroner. Veksten tilfaller blant annet de tre teknologiprogrammene VERDIKT, NANO2021 og BIOTEK 2021 som oppfølging av de nasjonale strategiene, men også HAVBRUKS, KLIMAFORSK og PETROMAKS2 får økte rammer.

Fri prosjektstøtte fikk en samlet vekst på 65 mill. kroner, hvor 50 mill. kroner inngikk i fellesløftet med UoH-sektoren. Innenfor *Andre frittstående prosjekter* ble det gitt vekst til 50 nye Næringsph.d. og Offentlig-ph.d. Reduksjonen på hovedaktiviteten er knyttet til at den delen av Regionalt forskningsfond som går til samarbeidsprosjekter vil fra 2014 gå direkte til den regionale fordelingsarena.

Basisbevilgningene øker med 97 mill. kroner. Over halvparten av veksten utgjøres av særskilte midler som Forskningsrådet forvalter og utbetaler direkte til et ett institutt som omfattes av basisbevilgningsordningen. Litt over 30 mill. kroner gikk til å prisjustere grunnbevilgningene innenfor alle de fire instituttgruppene. I tillegg ble instituttene STIM-EU-ordningen økt med 29 mill. kroner, noe som representerer en dobling av rammen for ordningen.

Strategisk institusjonsstøtte har et en viss vekst knyttet til nytt forskningssenter for petroleumsforskning som ble besluttet tidligere i år, men også en viss priskompensasjon og tekniske justeringer. Økningen på *SFF/SFI/FME* er knyttet til priskompensasjonen som ble gitt i forbindelse med tredje runde SFI. Tilsvarende priskompensasjon er gitt på *Vitenskapelig utstyr*.

Innenfor *Systemtiltak* er det en liten vekst FORNY2020, mens VRI har fått en viss reduksjon. Internasjonale nettverkstiltak øker med 25 mill. kroner. Først og fremst til mindre internasjonale tiltak og kontingenter, men også til JPI og internasjonalt nettverkstiltak på polarforskning.

Særskilt forvaltningsoppdrag har en betydelig økning knyttet til gjeninnføring av Gaveforsterkningsordningen med 50 mill. kroner.

3.2 Mål 1: Økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet

Målområdet omfatter følgende delmål:

Delmål 1.1: Styrket forskning på nasjonalt prioriterte områder.

Delmål 1.2: Styrket bredde av langsiktig grunnleggende forskning og konsentrasjon av ressurser rundt den beste forskningen.

Delmål 1.3: Styrket bredde av forskningsbasert innovasjon og konsentrasjon av ressurser rundt de beste forsknings- og innovasjonsmiljøene.

Delmål 1.4: Mer forskning i næringslivet. Både i bredden og spiss.

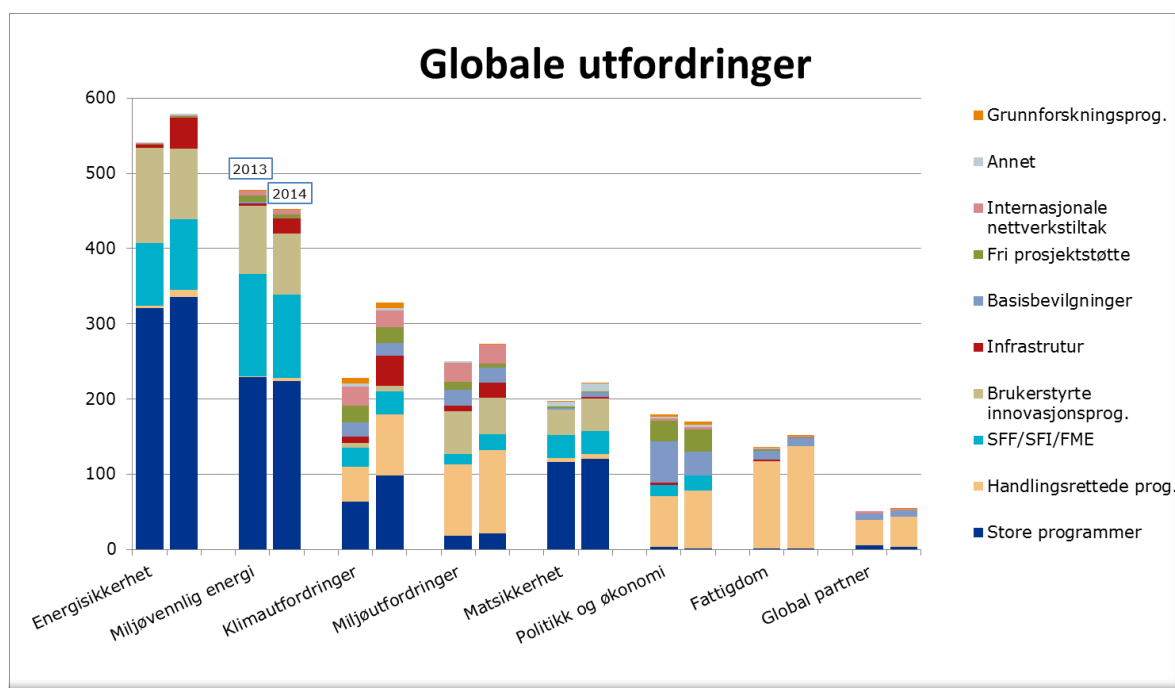
Delmål 1.5: Styrket forskning i tråd med sektorenes og forvaltningens kunnskapsbehov.

Delmål 1.6: Styrket utbytte fra internasjonalt forsknings samarbeid.

3.2.1 Nasjonalt prioriterte områder

GBLALE UTFORDRINGER

Målområdet Globale utfordringer omfatter forskning som kan bidra til fattigdomsreduksjon, møte klimautfordringene, redusere tap av biologisk mangfold, miljøvennlig energi og energisikkerhet, og økt bærekraftig matproduksjon globalt. I tillegg kommer samfunnsforskning på internasjonal politikk og økonomi som kan bidra til fred, demokrati og menneskerettigheter, og tiltak som bidrar til å styrke forskningskapasitet i utviklingsland.

Den totale innsatsen innenfor *Globale utfordringer* var i 2014 nærmere 2 mrd. kroner. Det er om lag 150 mill. kroner høyere enn i 2013. Økningen er størst innenfor *klimautfordringer*, *energisikkerhet* og *miljøutfordringer*. På grunn av store utlysninger i 2013 har porteføljen særlig i programmene KLIMAFORSK, POLPROG og PETROMAKS2 økt i 2014. Det har også vært en vekst innenfor *fattigdom* gjennom de økte bevilgningene som programmet GLOBVAC fikk i 2013 og

som resulterte i største tildeling for noe helseprogram i Forskningsrådet, 265 mill. kroner i 2014. Veksten i bevilgning til programmet NORGLOBAL på nær 40 mill. kroner i 2013 førte til en styrket portefølje innenfor *global partner* i 2014. Formålet med forskningen er å få fram ny kunnskap som kan bidra til utvikling og fattigdomsreduksjon og til godt styresett.

Globale utfordringer krever internasjonalt samarbeid. Norge deltar i en rekke internasjonale organisasjoner og fora som finansierer og organiserer forskning. Ved siden av Horisont 2020 er organisasjoner som f.eks. Future Earth og Belmont Forum sentrale. Nedenfor følger en kort omtale av forskning knyttet til de ulike globale utfordringene og samarbeid med utvalgte land.

Global helse- og vaksinasjonsforskning. I 2014 ble det startet opp 17 prosjekter innenfor alle programmets tematiske prioriteringer, herunder temaer som helsesystem og mødre- og barnehelse. Flere er relevante for anbefalingene i FNs kommisjon for livreddende medisiner for kvinner og barn (CoLSC). GLOBVAC inviterte til 'idélab' der norske og internasjonale forskningsmiljøer sendte inn idéforslag til temaer med spesielt stort potensial for gjennomslag («game changers»). Basert på mer enn 70 forslag fra hele verden, ble det utlyst forskningsmidler for 130 mill. kroner med søknadsfrist i februar 2015. Videre har programmet på oppdrag fra UD og Norad finansiert et internasjonalt vaksineutviklingsprosjekt mot ebola. Prosjektet vil foregå i Guinea og er et samarbeid mellom verdens helseorganisasjon (WHO), Leger uten grenser, Folkehelseinstituttet m. fl.

De *klima- og miljøendringene* som nå skjer får store konsekvenser for natur, samfunn og næringer både globalt og i Norge. Norsk klimaforskning er internasjonalt ledende, norske forskere spilte en sentral rolle i FNs klimapanel, også ved siste hovedrapport, der hele 18 forskere og eksperter fra Norge deltok. Forskningsrådets totale klimaportefølje har hatt en betydelig økning, med nærmere 100 mill. kroner til 500 millioner, i 2014. Økningen er et resultat av største tildeling av midler til klimaforskning fra Forskningsrådet noensinne, 170 mill. kroner gjennom KLIMAFORSK. Det er startet opp forskning knyttet til tiltak og virkemidler for å redusere utslipp og for tilpasning til klimaendringer og til studier av effekter av klimaendringer på infrastruktur, skred og flom. Forskningsrådet har i 2014 deltatt i flere internasjonale fellesutlysninger, både i det europeiske felles initiativet (JPI) på klimaområdet og gjennom Belmont Forum. Norske forskere har hevdet seg godt og starter prosjekter blant annet innenfor klimaomstilling av samfunnet og arktiske og boreale områders innvirkning på klimasystemet. Gjennom nye samarbeidsavtaler med India er det satt i gang en fellesutlysning knyttet til klimasystemet i polare områder og problemstillinger som omhandler jordskjelv.

Tap av biologisk mangfold er en av de største utfordringene verden står overfor. I 2014 ble det gjennomført en fellesutlysning på 240 mill. kroner mellom fire programmer; KLIMAFORSK, POLPROG, Havet og kysten og Miljø 2015, for økt forståelse av økosystemenes respons på endringer i *klima og miljø*. Målet er helhetlig forståelse av økosystemene. 17 prosjekter fikk støtte, hvorav ett stort nasjonalt koordinert prosjekt. Det er første gang fire programmer går sammen om en så stor utlysning. Utlysningen mobiliserte forskningsmiljøene til nye samarbeidskonstellasjoner og til store prosjekter med store og brede temaer som ikke kunne blitt realisert i enkeltutlysninger fra hvert program. Den har også bidratt til å strukturere samarbeidet. Totalt ble det søkt om støtte til 180 prosjekter for nærmere 2,2 mrd. kroner. Nivået på søknadene var svært høyt. Utlysningen virker også mobiliserende og kvalifiserende for deltakelse i Horisont 2020, jf. tiltakene i Regjeringens EU-strategi. Norske forskere er også sentrale i det nyetablerte

Naturpanelet. Forskningsrådet og LMD arrangerte høsten 2014 en nasjonal konferanse for å gjøre JPI on Agriculture, Food Security and Climate Change (FACCE) mer kjent. Om lag 50 personer fra forskning, forvaltning, organisasjoner og næringsliv fikk en mulighet til å møtes, få mer kunnskap og gå i dialog om de mulighetene som finnes gjennom JPI-en.

Norge er verdensledende på miljøvennlig havbruk og utnyttning og forvaltning av marine ressurser. Det har kommet betydelige forskningsresultater de siste årene knyttet til økt bærekraft i havbruk. Økologiske effekter av mikroplastikk i havet er en global utfordring. JPI-Oceans, hvor Norge leder sekretariatet, sin første utlysning på 6. mill. Euro er knyttet til dette temaet. Videre er det et betydelig internasjonalt samarbeid med Canada, Chile, India, Kina og Japan.

Internasjonalt er Norge også ledende når det gjelder mattrygghet og dyrehelse, noe som gir norsk matproduksjon og landbruksprodukter (herunder eksport av norsk avlsmateriale) globale konkurransefortrinn. Forskning, kunnskap og innovasjoner er avgjørende for å videreutvikle disse nasjonale fortrinnene. Forskningsrådet vektlegger da mattrygghet i relevante programmer, og Norge deltar internasjonalt i JPI-en Healthy Diet for a Healthy Life (HDHL).

Bioøkonomien er en del av en global omstilling til et mer bærekraftig samfunn. Forskningsrådet arrangerte sammen med Innovasjon Norge en stor bioøkonomikonferanse høsten 2014. Norge har unike muligheter gjennom naturgitte bioressurser som favner grønn og blå inngang til bioøkonomien, hvor samhandling, læring og involvering på tvers av fag og sektorer blir en nøkkel for å utvikle norsk bioøkonomi og for å bidra i internasjonal kunnskapsdugnad. Tre nye program-satsinger innenfor hhv. havbruk, marint miljø og fiskeri, og landbasert miljø er under etablering. Målet er at de nye satsingene skal bidra til en sammenhengende portefølje innenfor blå og grønn sektor, bidra i utviklingen av bioøkonomien, samt ha mobiliserende effekt på internasjonalt samarbeid.

Svalbard som forskningsplattform. Det foregår et betydelig internasjonalt forskningssamarbeid innenfor klima og miljø knyttet til Svalbard. Samarbeidet med russiske forskere er viktig. Siden 2006 har det eksistert en ordning med formål å stimulere til samarbeid mellom norske og russiske forskere. I 2014 ble det lyst ut til sammen 9 mill. kroner til samarbeidsprosjekter og arrangementsstøtte. Tilbakemeldinger fra norske forskningsmiljøer forteller at ordningen fungerer svært bra. Siden klima- og miljøendringene er spesielt tydelige og raske i Arktis, fungerer Svalbard som et laboratorium for studier av endringene. Alle institusjoner og land med infrastruktur på Svalbard for jordsystemforskning har i fire år arbeidet med å etablere grunnlaget for Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System (SIOS). I 2014 ble samarbeidet besluttet videreført for å starte oppbyggingen av et kunnskapssenter i Longyearbyen for bedre deling, koordinering og videreutvikling av infrastrukturen. Dette vil bli gjort i samråd med Svalbard Science Forum (SSF).

Verdens *energiforbruk* øker og bruk av fossil energi er den største kilden til klimagassutslipp. Norge er i en særstilling som stor produsent av olje og gass, men også en sterk pådriver for mer *miljøvennlig energi*. ENERGIX sin portefølje knyttet til globale utfordringer er omlag 280 mill. kroner. Programmet bevilget til sammen nærmere 500 mill. kroner til nye prosjekter i 2014. Det foregår et betydelig internasjonalt samarbeid mot EU og med enkeltland. Nylig ble det lansert en fellesutlysning med India knyttet til miljøvennlig energi. Utlysningen gjelder områdene fornybar energi, effektiv bruk av energi i bygninger og industri og energisystemer. Den omfatter

forskningsaktiviteter innenfor teknologi og naturvitenskap. Norge bidrar med 20 mill. kroner gjennom programmene INDNOR og ENERGIX.

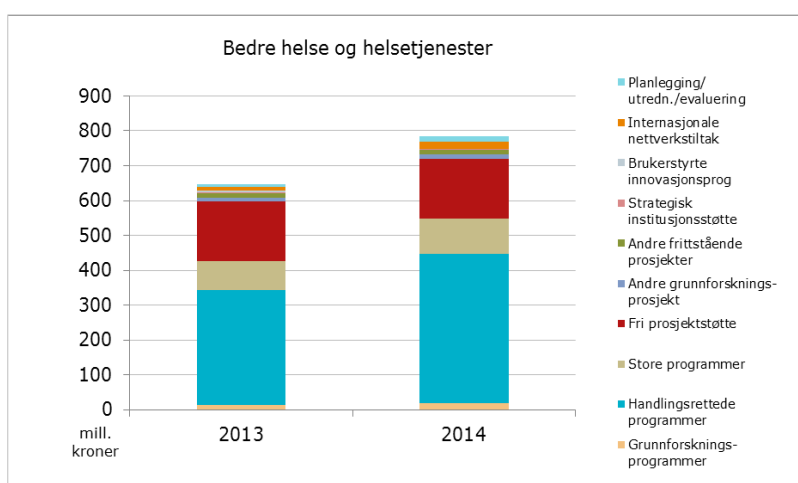
Det *norsk-brasilianske* forskningssamarbeid nådde en milepæl i 2014 med signering av to avtaler med brasilianske forsknings- og innovasjonsorganisasjoner. De første utlysningene vil være knyttet til olje og gass hvor Brasil og Norge har felles utfordringer og interesser innenfor leting og utvikling av petroleumsressurser. Forskningsrådet og Det russiske vitenskapsakademi arrangerte høsten 2014 en konferanse om petroleumsressurser, energipolitisk samarbeid og samfunnsutvikling i nord. Målet var å videreutvikle dette forskningssamarbeid for å løse felles utfordringer, bygge nettverk og dele vitenskapelige resultater og data. Norge-Russland-konferansen bygger på flerårig samarbeid mellom norske og russiske forskere.

BEDRE HELSE OG HELSETJENESTER

Den totale innsatsen innenfor Bedre helse og omsorgstjenester var i 2014 på 1269 mill. kroner, dvs. en økning på over 30 prosent fra 2013 da den var på 960 mill. kroner. En stor del av økningen kan knyttes til oppstart av nye Store programmer, full drift i SFF-ene etter oppstart i 2013 og store infrastrukturprosjekter. Av 2014-midlene utgjorde den målrettede innsatsen 784 mill. kroner – en økning fra 2013 på 136 mill. kroner. De øvrige 485 mill. kronene gikk til helse-relatert forskning som ikke inngår i den målrettede innsatsen. Også her ser vi en oppgang fra 2013 på ca. 173 mill. kroner.

UoH-sektoren med universitetssykehusene mottok 531 mill. kroner av Forskningsrådets målrettede midler til helseforskning i 2014. Dette utgjør hoveddelen av midlene til den målrettede helseforskningen, 68 %, som er om lag samme andel som i 2013. Instituttsektoren, inkludert de mindre sykehusene, forvaltet til sammen 200 mill. kroner, eller 25 % av de målrettede midlene. Dette er vel 50 mill. kroner mer enn i 2013. Næringslivets andel er lav, 5,6 %, men litt høyere enn i 2013 (4,5 %). Utskilles universitetssykehusene og helseforetakene som egen kategori (og ikke som del av UoH-sektoren og instituttsektoren), så går i 2014 ca. 144 mill. kroner av de målrettede helseforskningsmidlene til disse institusjonene. Kategoriene UoH-sektor og instituttsektor reduseres da tilsvarende til hhv. 414 mill. kroner og 173 mill. kroner.

Den målrettede helseporteføljen fordeler seg på fagområdene med ca. 75 % på medisin og helse, vel 12 % på teknologi, 9 % på samfunnsvitenskap og 4 % på matematikk-naturvitenskap. For fagområdet medisin og helse er dette prosentvis som i fjor, men i kroner og øre er det en økning på 100 mill. kroner. Økningen kan blant annet knyttes til overføringer av midler med planlagt overbudsjettering og ulike programfaser i de største virkemidlene innenfor helse. KD og HOD er de

største finansieringskildene for Forskningsrådets målrettede helseforskning. Inkludert de sektorovergrepene midlene bidro KD med 288 mill. kroner (37 %) og HOD med 273 mill. kroner (35 %).

Forskningsrådet tok i 2011 i bruk HRCS-systemet som gir profiler av forskningsporteføljer basert på type forskning (forskningsaktivitet) og relevans for helse og sykdom (helsekategori). Forskning knyttet til årsaksforståelse (*Aetiology*) er den største forskningsaktiviteten (25 %) i den analyserte 2013-porteføljen. Forskning i denne kategorien har som mål å forstå årsaker, risiko og utvikling av sykdom og dårlig helse. Her er fagområder som biomedisin, samfunnsmedisin og til dels også klinisk medisin, inkludert. Fri prosjektstøtte utgjør nærmere 33 % av denne forskningsaktiviteten. Den nest største kategorien er *Treatment development* (16 %), etterfulgt av *Underpinning research* (13 %) og *Health Services* (13 %). Den største helsekategorien i 2013-porteføljen er forskning som er relevant for alle sykdommer eller generelt for helse (*Generic Health Relevance*). Helsetjenesteforskning og basalmedisin er for eksempel ikke nødvendigvis knyttet til en bestemt sykdomsgruppe og blir derfor plassert i denne kategorien. De mest brukte helsekategoriene i Forskningsrådets helseforskningsportefølje etter Generell helserelevans, er Kreft (*Cancer*), Psykisk helse (*Mental Health*), Infeksjoner (*Infection*) og Nevrologi (*Neurological*).

Forskningsrådets evaluering av biologi, medisin og helsefag i 2011 ga mange viktige anbefalinger for den videre forskningssatsingen på området. I 2013 utarbeidet to oppfølgingsutvalg, ett for humanmedisinske fag og helsefag og ett for biologiske fag, hver sin rapport med forslag til konkrete oppfølgings tiltak av nasjonal betydning. Det er besluttet å opprette en nasjonal forskerskole i bioinformatikk og biostatistikk med oppstart i 2015. Forskerskolen skal svare på det store behovet for rekruttering til svært viktige metodefag for medisin og helsefag. En del av anbefalingene er fulgt opp gjennom videreutvikling av Fri prosjektstøtte (FRIPRO), som økt vekt på kvalitet og grensesprengende forskning, satsing på unge forskertalenter og en egen mobilitetsordning. Videre er mange av de foreslåtte tiltakene i oppfølgingsrapporten fra evalueringen spilt inn til HelseOmsorg21 for videre oppfølging der.

HelseOmsorg21 (HO21), den nasjonale strategien for forskning og innovasjon, ble overlevert statsministeren og helseministeren i juni 2014. Representanter for Forskningsrådet bidro i flere av de etablerte HO21-gruppene, og på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet hadde Forskningsrådet sekretariatsansvaret i strategiarbeidet. HelseOmsorg21 favner bredt og danner grunnlag for en målrettet, helhetlig og koordinert nasjonal innsats for forskning, utvikling, innovasjon og næringsutvikling på helse- og omsorgsområdet. Alle aktører innenfor helse er inkludert både i strategiprosessen og som ansvarlige for oppfølgingen av strategiens anbefalinger. Forskningsrådet prioriterer arbeidet med HO21 på høyt nivå og på tvers av divisjonene. Arbeidet er tett koblet med Forskningsrådets satsing på innovasjon i offentlig sektor som er nærmere beskrevet under avsnittet om Velferd og forskningsbasert profesjonsutøvelse.

Satsingen Flere aktive og sunne år (FASE) er en av Forskningsrådets hovedprioriteringer, og handler om å gjøre samfunnet vårt bedre i stand til å møte utfordringene som følger av en større andel eldre i befolkningen. FASE er konsentrert om utfordringer som følger av endringer i befolkningens sykdomsbilde og økte omsorgsbehov, behovet for større produktivitet og kompetanse i tjenestene og behovet for økt kapasitet i framtidens arbeidsstyrke. I 2014 ble det brukt til sammen 285,4 mill. kroner fordelt på 308 FASE-relevante forskningsprosjekter, dvs. 75 mill. kroner mer enn i 2013 og noen flere prosjekter. Forskningsrådet arbeider for en ytterligere styrking av satsingsområdet, både faglig og budsjettmessig. I denne sammenheng har arbeidet

med utviklingen av et nytt Stort program for Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL) stått sentralt i 2014. Programmet ble klart for oppstart fra 2015. Det er basert på programmet Helse- og omsorgstjenester og inkluderer satsingen PRAKSISVEL, hvor målet er å styrke grunnlaget for kunnskapsbasert utdanning og yrkesutøvelse i helse- og sosialfagene. Forskningsrådet har i 2014 også påbegynt en prosess for omstrukturering av helseprogrammene, der målet er å etablere ytterligere to brede helseprogrammer basert på flere av de mindre helseprogrammene.

Nasjonale samarbeidsgruppe for helseforskning (NSG) er et rådgivende forum med sentrale aktører innenfor helseforskningen. De har løftet fram seks tematiske områder som nasjonale satsingsområder: nevrovitenskapelig forskning, hjerte- og karforskning, alvorlig psykiske lidelser, kreftforskning, muskel-skjelettlidelser og helsetjenesteforskning. Forskningsrådet forsterker og utfyller satsingsområdene gjennom programmene NevroNor, Klinisk forskning, Folkehelse, Psykisk helse, Helse- og omsorgstjenester og Offentlig initierte kliniske studier på kreftområdet. I 2014 utlyste de regionale helseforetakene 200 mill. kroner til forskning innenfor de seks satsingsområdene, og til forskning på smerte- og utmattelsessyndromer som CFS/ME, fibromyalgi og borreliose. Utlysningen var et samarbeid mellom Forskningsrådet og de regionale helseforetakene, der Forskningsrådet sørget for kvalitetsvurdering av søknadene mens de regionale helseforetakene hadde ansvar for relevansvurdering og endelig beslutningsvedtak.

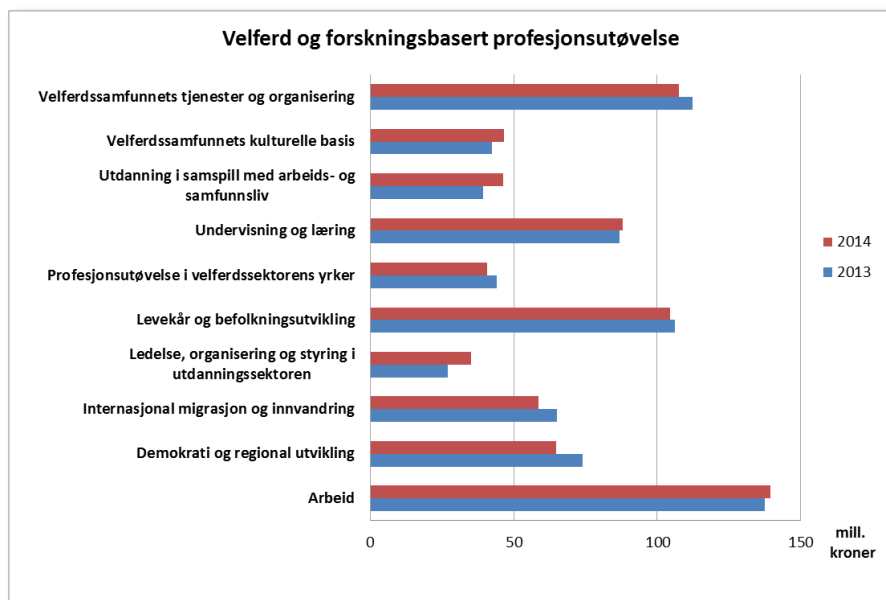
Det har vært en solid økning i antall søknader fra Norge til utlysningene i helseprogrammet i Horisont2020 i 2014. Temaområdene som har vært lyst ut er meget brede, og det totale antallet søknader fra alle land har også økt betydelig. Den gjennomsnittlige suksessraten har derfor gått vesentlig ned. Resultatene foreligger ikke offisielt ennå. Norge deltar i ERA-net om translasjonsforskning innenfor kreft (TRANSCAN) og systemmedisin (ERACoSysMed) og i tre helserelevante Joint Programme Initiatives (JPI), hhv. nevrodegenerative sykdommer, mat og helse og antibiotikaresistens. Deltakelse i ytterligere tre ERA-net på helsesiden er under vurdering. Det er etablert samarbeid med NIH i USA for å styrke samarbeidet om forskning om psykisk helse, rusavhengighet og nevrovitenskap.

Nordisk samarbeid er høyt prioritert og Norges forskningsråd er medlem av det nordiske samarbeidet innenfor helseforskning, Nordisk samarbeidsnemnd for medisin (NOS-M). I november 2014 utga NOS-M rapporten *Nordic Potential in Medical Research – Cooperation for Success*. Dokumentet identifiserer områder innenfor medisinsk forskning der de nordiske landene har spesielt gode forutsetninger for å lykkes hvis de samarbeider. Biobanker og registre samt persontilpasset medisin nevnes spesielt.

VELFERD OG FORSKNINGSBASERT PROFESJONSUTØVELSE

Den målrettede innsatsen innenfor Velferd og forskningsbasert profesjonsutøvelse var i 2014 på 255 mill. kroner, en økning på 12,7 mill. kroner (8,6 %) fra 2013. Det har vært en generell økning for alle aktiviteter, men størst økning for utdanningsprogrammet FINNUT. De største bidragsyterne til forskning innenfor velferds- og utdanningsområdet er Arbeids- og sosialdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Den faglige hovedvekten er innenfor samfunnsvitenskap (97 % – 247,1 mill. kroner).

Innsatsen har bidratt til å øke forståelsen av familien, velferdsordningene, utdanningssystemet, arbeidslivet og sammenhengen mellom dem. Demokrati, integrering, sosial ulikhet, omsorg og oppvekst er viktige forskningsområder. Også profesjonsrettet forskning, som bidrar til en bedre profesjonsutøvelse, omfattes av forskningsfeltet. Innsatsen er særlig rettet mot forskning om arbeid og arbeidsliv, velferdssamfunnets tjenester og organisering, utdanning og læring og området levekår og befolkningsutvikling. Programmene på feltet vektlegger rekruttering i prosjektene både på doktorgrads- og postdoktornivå. Det er i 2014 rapportert inn 37,7 årsverk som doktorgradsstipendiater og 27,8 for postdoktorstipendiater (hvh. 69 og 56 stillinger) i Rådets portefølje. Det er en fortsatt nedgang i antall doktorgradsstipend, blant annet fordi det ikke har vært egne utlysninger av stipendiatstillinger.

UTDANNING2020 og PRAKUT ble i 2014 slått sammen til ett program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren – FINNUT – for perioden 2014-2023. DEMOSREG ble avsluttet i 2014, og et nytt program – Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS) – starter i 2015. I 2014 utviklet Forskningsrådet det nye Store programmet Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL), og satsingen Praksisrettet FoU for helse- og velferdstjenestene (PRAKSISVEL) innlemmes i dette. Tjenestene som inngår i programmet er helse- og omsorgstjenester, barnevernstjenester og arbeids- og velferdstjenester.

Velferdsforskningen er en viktig del av Forskningsrådets tverrgående satsing på innovasjon i offentlig sektor og prosjekter rettet mot innovasjon i og for offentlig sektor vil inkluderes i utlysninger innenfor flere programmer, eksempelvis FINNUT, HelseVel og IKT+. Det er i 2014 bevilget 17 prosjekter innenfor Offentlig sektor-ph.d. Her får virksomheter i offentlig sektor støtte til at ansatte kan gjennomføre målrettede doktorgradsprosjekter for å utvikle kunnskapsgrunnlaget innenfor virksomhetens ansvarsområde. Prosjektene representerer en stor bredde av praksisnære problemstillinger både i kommunal og statlig sektor innenfor eksempel velferd, helse, kulturforvaltning, IKT og teknisk sektor. Ordningen finansieres av Kunnskapsdepartementet. En nærmere avklaring av kunnskapsutfordringer i kommunesektoren, utvikling av et bedre kunnskapsgrunnlag for innovative og førkommersielle offentlige anskaffelser og tettere kobling mellom FoU-miljøer og aktører innenfor offentlig sektor, har inngått i satsingen.

Mye av velferdsforskningen er i liten grad internasjonal rettet. Forskningsrådet har som ambisjon at velferdsforskningen i større grad skal ta del i internasjonalt samarbeid, mer internasjonale publikasjoner og gjennom det oppnå bedre kvalitet på forskningen på feltet. Aktiviteten i de målrettede aktivitetene viser at det internasjonale forskningssamarbeidet øker. Bibliometriundersøkelsen 2014 bekrefter at det er mye norsk samarbeid på velferd- og

arbeidslivsfeltet og norske forskere samarbeider med gode miljøer i USA, Canada, Storbritannia, Nederland, Sverige og Danmark. Det vil være viktig å videreutvikle dette samarbeidet fremover. Norske forskere på dette feltet deltar bl.a. i programmet NORFACE ERA-NET Plus "Migration in Europe – Social, Economic, Cultural and Policy Dynamics". Norge er fullverdig medlem av EUs nye forsknings- og innovasjonsprogram, Horisont 2020.

Velferdsforskningen er et betydelig forskningsområde i instituttsektoren. Over halvparten av Forskningsrådets målrettede midler, 137 mill. kroner, går til institutter. Flere av disse er imidlertid randsoneinstitutt til universitetene. Det vil si at mye av denne forskningen skjer i tett samarbeid med universitetssektoren.

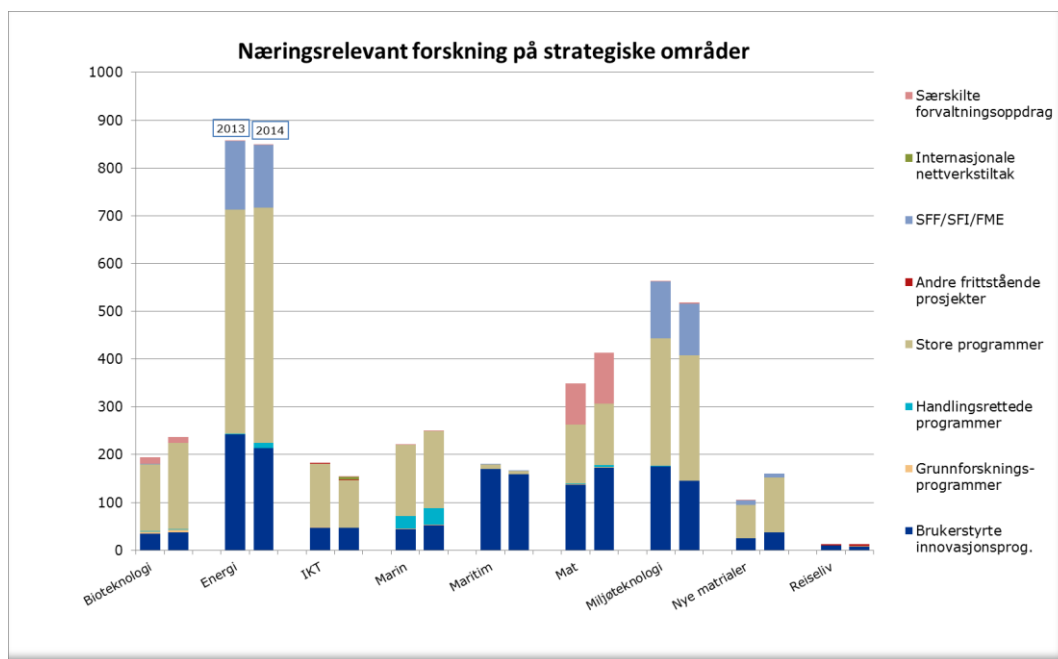
NÆRINGSRELEVANT FORSKING PÅ STRATEGISKE OMRÅDER

Det overordnede målet for næringsrelevant forskningen er å bidra til å skape kunnskapsbaserte verdier gjennom FoU-basert næringsutvikling. Næringsrelevant forskning omfatter forskning både i og for næringslivet og bygger på et tett samspill mellom næringsliv, universiteter og forskningsinstitutter. Området omfatter seks temaområder; Mat, Marin, Maritim, Energi, Miljøteknologi, Reiseliv og de tre teknologiområdene IKT, Bioteknologi og Nanoteknologi/nye materialer.

Forskningsrådets næringsssatsing gjennom de tematisk- og bransjerettede virkemidlene har stor betydning for kunnskapsbygging og omstilling i strategisk viktige næringer for Norge. Den bidrar til å sikre en god samhandling mellom næring, utdanning og forskning. De sektorrettede virkemidlene legger i økende grad vekt på fellesutlysninger på tvers av næringer/sektorer og på utlysninger som vektlegger nye idéer og prosjekter med høyere risiko.

Forskningsrådets samlede innsats knyttet til næringsrelevant forskning i 2014 er på ca. 3,5 mrd. kroner, jf. kap. om *Forskning i og for næringslivet*. Av dette er innsatsen på *strategiske områder* 1,6 mrd. kroner, opp 100 mill. kroner fra 2013. Det vil si at nær halvparten av forskningen i og for næringslivet er innenfor de strategiske områdene. Figuren nedenfor viser innsatsen fordelt på de enkelte strategiske områdene og virkemidler i 2013 og 2014.

Energi er i volum det største området og består av Store program: ENERGIX og PETROMAKS2, brukerstyrte program: CLIMIT, DEMO2000, samt FME-ene. Porteføljen til PETROMAKS2 har økt i 2014 som et resultat av den store utlysningen i 2013. ENERGIX sin portefølje gikk noe ned i 2014, men vil øke betydelig i 2015 som resultat av stor utlysning i 2014. *Miljøteknologi* er nest størst i volum. ENERGIX, CLIMIT og FME-ene utgjør tyngdepunktet også her. Innsatsen innenfor *Mat* har økt i 2014. Både Stort program HAVBRUK og brukerstyrt program BIONÆR sine porteføljer har økt. I tillegg utgjør midlene fra Statens landbruksforvaltning (SLF) vel 100 mill. kroner. De største aktivitetene innenfor *Marin* er de Store programmene HAVBRUK og BIOTEK2021, handlingsrettet program HAVKYST og brukerstyrt program Bionær. Innenfor det *Maritime* er brukerstyrt program MAROFF2 det mest sentrale sammen med DEMO2000. Teknologiområdene *Bioteknologi*, *IKT* og *Nanoteknologi* har målrettede Store program hhv. BIOTEK2021, VERDIKT/IKTPLUS og NANO2021.

Blå vekst gjennom havteknologi. FoU-strategien Hav21 og Forskningsrådets rapport knyttet til *havteknologi* viser at Norge er en havnasjon med høy kompetanse innenfor havteknologi. *Marin, maritim* og offshorenæringen kan vokse mer ved å lære av hverandre og kople næringsaktører tettere til virkemiddelapparatet. Forskningsrådet ga i 2014, gjennom programmene HAVBRUK og MAROFF2, støtte til seks nye prosjekter på havbruksteknologi etter en felles satsing mellom marin og maritim sektor på teknologiutvikling i havbruksnæringen. Dette som et første ledd i arbeidet med å få til mer samarbeid mellom leverandørene til de store havbaserte næringene. Utlysningen var spesielt rettet mot oppdrettsteknologi og fartøyer til bruk i havbruksnæringen. Dette var innovasjonsprosjekter inkludert industriell forskning, utvikling, pilotering og demonstrasjon, men også med en betydelig forskningskomponent. De nye prosjektene vil bl.a. bidra til mer robuste nøter som tåler tøffe påkjenninger i eksponert havbruk, og utvikling av ny teknologi for lukkede merder. Teknologi for å hindre smittespredning mellom fartøy og havbruksanlegg er også et tema.

Petroleum er Norges viktigste næring, og energi fra olje og gass, vil være viktig for verden i mange år fremover, også i et to-graders scenario. Samtidig vet vi at utslippene av klimagasser truer klimaet på kloden. En bred debatt om hvordan forskning kan bidra til en omstilling mot fornybare energikilder preget 2014. Den forskningsetiske komiteen for naturvitenskap og teknologi (NENT) vurderte etiske problemstillinger knyttet til petroleumsforskning og konkluderte med at petroleumsforskning er etisk forsvarlig og nødvendig så lenge den ikke hindrer omstillingen til fornybare energiformer. Samtidig er det viktig å tilføye at mye av det som går under betegnelsen petroleumsforskning, er kompetanse og teknologi som har overføringsverdi til andre sektorer. Vindmøller til havs og tidevannsmøller bruker f.eks. teknologi utviklet for petroleumssektoren. Rådets petroleumsprogrammer legger stor vekt på forskning som reduserer miljø- og klimapåvirkning fra petroleumsvirksomheten, i tillegg til de tradisjonelle petroleumdisiplinene.

I 2014 kom de to nye forskningssentrene knyttet til utnyttelse av petroleumssressursene i drift. Research Centre for Arctic Petroleum Exploration (ARCEX) ved UiT er et forsknings- og kompetansesenter for petroleumsvirksomhet i nordområdene og Arktis. Senteret skal bidra til

forskningsbasert næringsutvikling i Nord-Norge gjennom samarbeid, kunnskap, kreativitet og nyskaping. Det skal også utvikle kunnskap og metodikk for miljøvennlig leting. The national IOR Centre of Norway ved UiS er et senter for økt oljeutvinning på norsk kontinentalsokkel. Dagens planer gir en gjennomsnittlig utvinningsgrad på 46 prosent for olje og 70 prosent for gass på norsk sokkel. Målsetningen er å utvikle kunnskap, kompetanse og teknologi for utvikling og drift av reservoarer for å oppnå høyere utvinningsgrad enn i dagens vedtatte planer.

Verdiskapingspotensialet knyttet til miljøvennlig energi er stort, og norsk næringsliv har fortrinn på en rekke områder som følge av høy kompetanse og store energiressurser. Strategiorganet Energi21 har identifisert en rekke områder hvor Norge bør satse for å utløse *grønn vekst* i norsk næringsliv. Stort program ENERGIX er utpreget næringsrettet med 290 norske bedrifter porteføljen. Dette er mer enn halvparten av det totale antallet aktører i programmet. I 2014 lyste programmet ut og bevilget til sammen 455 mill. kroner. Dette utløser en innsats fra næringslivet på 250 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget 27,5 mill. kroner til *grensesprengende energiforskning* i en egen utlysning. Den sistnevnte støtten går til norske bedrifter som ønsker å være mer grensesprengende og mer ambisiøse i sin forskning og innovasjon, samtidig som de har klare tanker om hvordan ideene skal kunne realiseres i et marked. Et viktig kriterium har vært at prosjektene skal være nyskapende nok til å endre markedet aktørene opererer i, samtidig som det må sannsynliggjøres at det er mulig for bedriften å realisere idéen. FME-ene mobiliserer ca. 70 brukerpartnere, de fleste er norske bedrifter. De åtte første sentrene går nå mot slutten og ny FME-utlysning ble lansert på slutten av 2014. De nye sentrene vil ha oppstart annet halvår 2016.

Bioøkonomien målbærer en visjon om en komplett kretsløpstankegang og full utnyttelse av råvarer, restråstoff og avfall fra våre primærnæringer og naturgitte og foredlede bioressurser. Sjømat, landbruksbasert mat og næringsmiddelindustri representerer i så måte flere hundre mrd. kroner i verdiskaping og flere hundre tusen arbeidsplasser i Norge. Norge har alle forutsetninger for å lykkes med omstilling i retning grønn vekst, med god økonomi, velutdannet arbeidskraft, biobaserte råvarer og rike energiressurser. Imidlertid viser en undersøkelse at den bioøkonomiske omsetningen i de nordiske landene totalt er på 184 000 mill. euro, noe som tilsvarer 10 prosent av den nordiske økonomien. Innenfor Norden ligger Island på topp med 18 prosent, og Norge på bunnen med 6 prosent. Når det gjelder de tradisjonelle næringene fiskeri- og skogsindustri ligger Norge langt over snittet i EU. Det er andelen industri basert på biobaserte kjemikalier og avanserte biomaterialer som er årsak til jumboplassen. Norge henger også etter når det gjelder effektiv bruk av fornybart råstoff, samarbeid på tvers av sektorene og utviklingen av biobaserte tjenester. Skal fremtidens industri bli bærekraftig, må den basere seg på fornybart råstoff. Innovasjon Norge og Forskningsrådet har tatt en pådriverrolle og vil i samarbeid utarbeide forslag til en nasjonal bioøkonomistrategi.

Nye marine satsinger vil starte i 2016 og etterfølge Stort program HAVBRUK og programmet Havet og kysten. Kunnskapsgrunnlaget for de nye satsingene er utarbeidet i 2014. Evalueringen av HAVBRUK, foretatt av Oxford Research, anbefaler å videreføre programsatsingen. Den konkluderer med at HAVBRUK i stor grad har nådd ut til de relevante forskningsmiljøene og har bidratt vesentlig til å rekruttere nye havbruksforskere. Programmet har bidratt til ny og viktig kunnskap på mange områder, som miljø og bærekraft, teknologi, fôr og fôrråstoff, og ikke minst om fiskehelse som har vært viet aller størst forskeroppmærksomhet gjennom programmet. Kunnskapen har også i stor grad nådd ut til næringen, selv om det foreløpig er for tidlig å kunne dokumentere de næringsmessige effektene.

Forskningsrådets nye *IKT-satsing*, IKTPLUSS, er godt i gang selv om satsingen formelt startet i januar 2015. Det ble i 2014 bevilget støtte til 15 nye IKT-prosjekter på til sammen 110 mill. kroner etter en utlysning mellom IKTPLUSS og Fri prosjektstøtte (FRIPRO) innenfor grunnleggende IKT.

Bioteknologi. BIOTEK2021 lanserte i 2014 en ny strategisk satsing med betegnelsen "Digitalt liv – konvergens for innovasjon" og gir med det et signal om hvilken retning bioteknologien utvikler seg. Bakgrunnen for satsingen er fremveksten av nye interdisiplinære felt og deres bidrag til utvikling innenfor bioteknologisk forskning. Ved å integrere kunnskap fra ulike fag og disipliner, åpnes nye muligheter for forskning og innovasjon. Den nye strategiske satsingen i BIOTEK2021 søker å rigge denne utviklingen i Norge. Det er utlyst 250 mill. kroner til Nasjonalt senter for digitalt liv som et ledd i å realisere satsingen. Satsingen skal bidra til økt bruk av informatikk, matematikk og ingeniørvitenskap i bioteknologiske innovasjonsprosesser.

Nanoteknologiforskning har bl.a. bidratt til at bedriften poLight gjennom flere Forskningsråd støttede prosjekter utvikler en teknologi som kan gi enda bedre bildeklaritet fra mobilkameraer – bl.a. med langt skarpere nærfokus enn det som finnes i dag. Den banebrytende T-Lens fungerer som linsen i menneskets øye og har ført til at investorer investerer 146 mill. kroner i bedriften.

Av de 17 nye sentrene for forskningsbasert innovasjon (SFI) som ble bevilget i 2014 er flere innenfor sterke forskningsbaserte næringer som petroleum, maritim industri, havbruk, IKT, bioøkonomi og prosessindustri. Tildelingen viser at Norge har bedrifter og forskningsmiljøer innenfor de strategiske næringsområdene som når opp i den harde konkurransen.

Møteplasser for næringsliv, forskere, brukere. Forskningsrådet arrangerte i 2014 en rekke viktige møteplasser for næringslivet, forskere og brukere. Nedenfor følger en kort omtale av de mest sentrale innenfor de strategiske områdene.

Bioøkonomikonferansen ble arrangert i september som en oppstart av at Forskningsrådet og Innovasjon Norge ønsker å fasilitere og være pådrivere for å få fram en grønnere industri. *Havbrukskonferansen* er Norges viktigste møteplass og arena for å formidle og diskutere havbruksforskning. Konferansen i Tromsø i 2014 hadde 380 deltakere fra næringsliv, forskning og forvaltning. Det ble presentert foredrag for en årlig forskningsinnsats på ca. en halv mrd. kroner.

Som et ledd i å bedre dialogen med fiskeri- og sjømatnæringen hadde Innovasjon Norge og Forskningsrådet felles stand på den internasjonale fiskerimessen *Nor-Fishing* som er fiskerinæringens viktigste møteplass. Her ble nytten av forskning, bredden og sammenhengen i det offentlige virkemiddelapparatet, presentert. Fiskeriminister Aspaker pekte på at messen med sine 430 utstillere fra 23 nasjoner er et fantastisk utstillingsvindu for kunnskap og teknologiutvikling.

Under *ONS* i 2014 på et seminar som samlet over 60 personer fra myndigheter, forskningsmiljøer og industri ble nødvendigheten av samarbeid mellom offentlige myndigheter, academia, operatørene og leverandørene understreket for å oppnå innovasjon og teknologisk utvikling.

Energiforskningskonferansen i 2014 hadde «Grensesprengende energi» som overskrift. Fornybar energi har vokst langt mer enn forventet og investeringer i ny energiteknologi har vært kraftig undervurdert, og betydningen av offentlig støtte for innovasjon underkommunisert. Dette var hovedpunkter i innleggene til de to internasjonale ekspertene Michael Liebreich og Mariana Mazzucatto.

Norsk næringsliv og forskningsmiljøer har et betydelig internasjonalt samarbeid. Nedenfor følger en kort oppsummering av land og strategiske områder. Norske bedrifters andel av returen fra EUs 7. rammeprogram var på 20 prosent innenfor de tematiske programmene. Dette tilsvarer omlag 100 mill. euro for hele perioden. Norske bedrifter gjør det best innenfor IKT, nanoteknologi, energi og transport.

Samarbeidet med *Brasil* er i hovedsak innenfor olje og gass. Forskningsrådet undertegnet to avtaler i 2014; en med det brasilianske forskningsrådet CNPq og en med FINEP som finansierer innovasjon. *Russland*-samarbeidet er også i hovedsak innenfor olje og gass. Samarbeidet med *India* er knyttet til de generiske teknologiene, bioøkonomi, energi og havbruk. Havbruk og akvakultur er videre sentralt innenfor det næringsrettede samarbeidet med *Canada* sammen med bioteknologi og energi, herunder CCS. Det er også et samarbeid med Chile knyttet til havbruk. Det næringsrettede samarbeidet med *Japan* er knyttet til havbruk og akvakultur, bioteknologi, energi, herunder CCS, mens samarbeidet med *Kina* er knyttet til næringsområdene maritim, offshore, miljøteknologi, og fornybar energi.

3.2.2 Langsiktig grunnleggende forskning

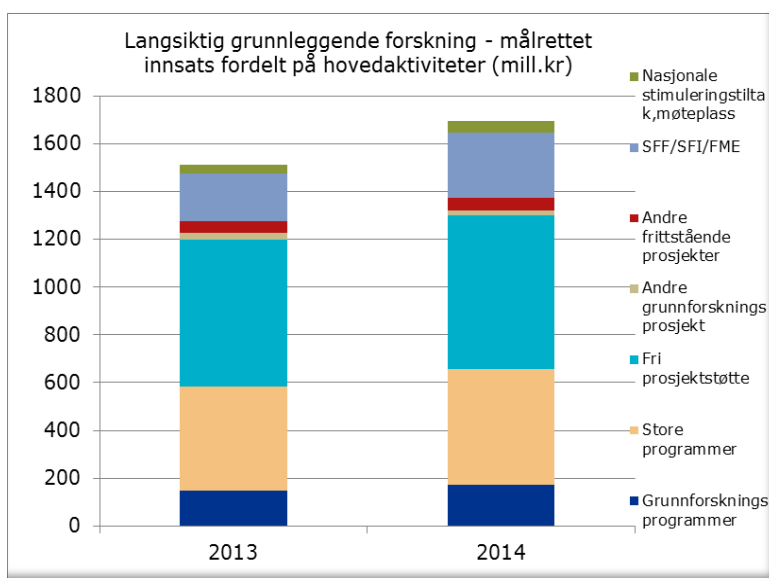
Forskningsrådets målrettede innsats knyttet til langsiktig grunnleggende forskning er på 1694 mill. kroner. Dette er en oppgang på 180 mill. kroner fra 2013, og har bl.a. sammenheng med at den nye generasjonen Store programmer er kommet i gang. Innsatsen finansieres hovedsakelig med midler fra KD (73 prosent), fulgt av NFD (10 prosent), OED (6 prosent) og KLD (5 prosent). Andre departementer bidrar med mindre andeler. Figuren viser hvordan innsatsen fordeler seg på hovedaktiviteter. Den største innsatsen er innenfor Fri prosjektstøtte med 642 mill. kroner (38 prosent), Store programmer med 488 mill. kroner (29 prosent), SFF/SFI/ FME med 272 mill. kroner (16 prosent) og Grunnforskningsprogrammer med 171 mill. kroner (10 prosent). De viktigste støtteformene er forskerprosjekter, personlige postdoktorstipend og institusjonsstøtte, som til sammen står for 83 prosent av den målrettede innsatsen innenfor dette målområdet i 2014.

Som figuren viser, mottar fagområdet matematikk og naturvitenskap den største andelen (35 prosent i 2014), etterfulgt av teknologi (23 prosent) og medisin og helsefag (17 prosent). Innsatsen har også økt mest (15-23 prosent) innenfor disse fagene fra 2014. Humaniora og samfunnsfag utgjør 10-11 prosent hver.

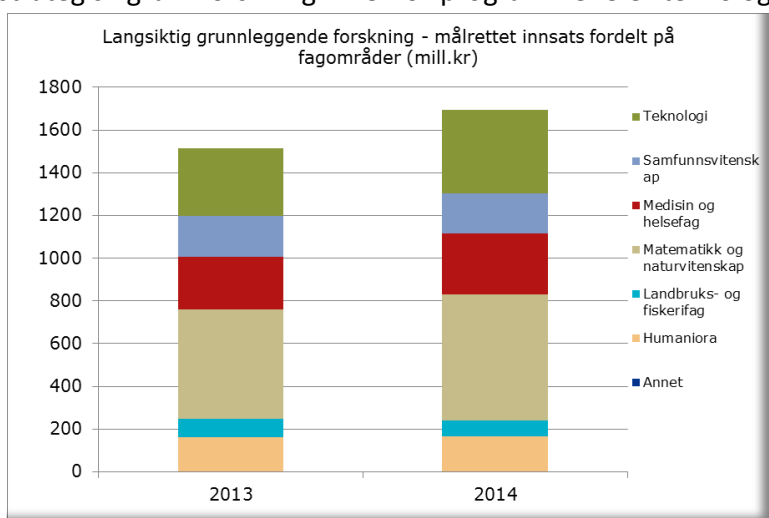
Forskningsrådets bevilgning til *Fri prosjektstøtte* var på 704 mill. kroner i 2014. I tillegg bevilget universitetene 150 mill. kroner – 100 mill. kroner gjennom Fellesløftet I og ytterligere 50 mill. kroner gjennom Fellesløftet II myntet på unge forskertalenter. 64 av prosjektene som ble tildelt prosjektstøtte i 2014 er innenfor denne nye satsingen. I 2014 er det også lyst ut 3-årige mobilitetsstipend innenfor Fri prosjektstøtte beregnet på unge forskere, hvorav to år skal gjennomføres ved en institusjon i utlandet. Mobilitetsstipendene finansieres av EU og Forskningsrådet.

Grunnforskningsprogrammer skal sikre kompetanse og faglig fornyelse innenfor prioriterte fagområder. Forskningsrådet hadde 11 aktive Grunnforskningsprogrammer i 2014. Av den totale prosjektporteføljen innenfor Grunnforskningsprogrammer på om lag 194 mill. kroner i 2014, utgjør målrettet innsats til langsiktig grunnleggende forskning om lag 88 prosent. Av den målrettede innsatsen utgjør fagområdet matematikk og naturvitenskap 52 prosent, humaniora 18 prosent, samfunnsvitenskap 16 prosent, og medisinske fag 11 prosent.

Sentre for fremragende forskning (SFF) er Forskningsrådets ypperste virkemiddel for å fremme høy vitenskapelig kvalitet i norsk forskning. SFF-bevilgningen varer i fem år med mulighet for ytterligere fem år basert på en god midtveisevaluering. Tretten sentre startet opp i 2013 og åtte sentre er i full drift på åttende året, til sammen 21 aktive sentre. Fire av sentrene er innenfor humaniora og samfunnsvitenskap, åtte er innenfor medisin- og biovitenskapene, og ni forsker på naturvitenskap og teknologi. Sentrene viser en meget høy vitenskapelig aktivitet og står for en stor andel av de norske bidragene til topp-journaler som Nature, Science og PNAS. Moser-ekteparet, som mottok Nobelpris i medisin i 2014 for sin banebrytende forskning, leder ett av de nye sentrene. Dette senteret bygger vitenskapelig videre på et senter som ble avsluttet i 2012.

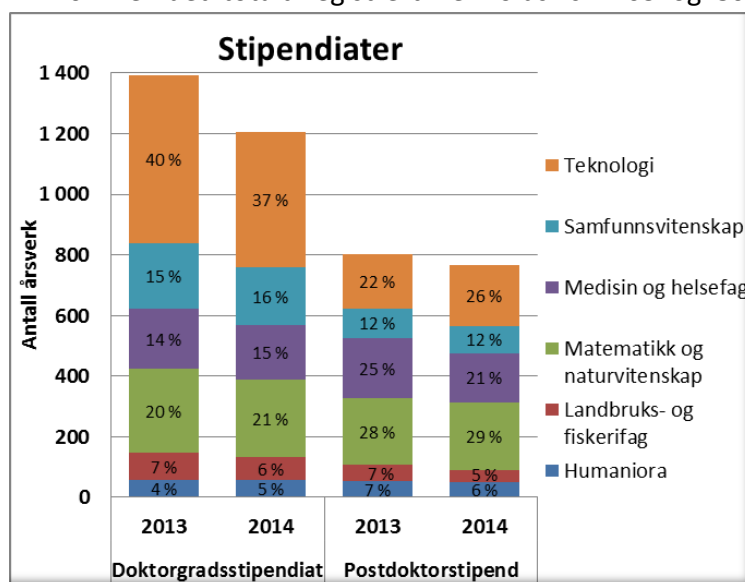

Store programmer er Forskningsrådets strategiske og langsiktige virkemiddel innenfor viktige satsingsområder. Den totale prosjektporteføljen i Store programmer i 2014 på om lag 1 160 mill. kroner i 2014. Både grunnleggende, anvendt forskning og innovasjon inngår i programmene. Fagområdene som bidrar mest til strategisk grunnforskning innenfor programmene er teknologi (60 prosent), matematikk og naturvitenskap (23 prosent) og landbruks- og fiskerifag (10 prosent). I 2014 var det syv Store programmer fra henholdsvis fra første og andre periode. Den nye generasjonen Store programmer legger i større grad enn tidligere vekt på å stimulere og utfordre FoU-miljøer og næringsliv til å utvikle kreative og banebrytende prosjektidéer. Tre av programmene gikk bl.a. sammen om å prøve ut Idélab som en metode

for å finne frem til de mest grensesprengende forskningsidéene. Her ble 25-30 forskere samlet til en femdagers workshop for å utvikle nye og radikale idéer. Det resulterte i fire prosjekter og ett tverrfaglig forskernettverk.

Rekruttering til forskning har lenge vært et sentralt innsatsområde i forskningspolitikken. Forskningsrådet bidrar til rekruttering og forskerutdanning bl.a. ved finansiering av ca. 25 prosent av doktorgradsstipendiater og ca. 50 prosent av postdoktorene i Norge, samt gjennom andre aktiviteter som forskerskoler. I 2014 er det totalt registrert henholdsvis 1205 og 802 årsverk for doktorgradsstipend og postdoktorstipend finansiert av Forskningsrådet. Det er erfaringsmessig et visst etterslep i rapporteringen på stipendiatårsverk og tallene for 2014 vil stige. Det er likevel en trend at Forskningsrådet finansierer færre stipendiater enn før. Denne utviklingen har flere årsaker. Høyere stipendiatsatser gir færre årsverk gitt de samme rammene for finansiering. Videre er de første SFF-ene og flere Store programmer avsluttet mens de nye programmene og sentrene ikke er i full drift ennå.

Fordelingen av doktorgradsstipendiater og postdoktorstipendiater på fagområder reflekterer fordelingen av Forskningsrådets FoU-budsjett på fagområder. MNT-fagene har den høyeste andelen stipendiater mens humaniora og landbruks- og fiskerifag har lavest andel. Andel kvinner har vært stabil de senere årene, og ligger på 45 prosent for ph.d.- stipendiater og 43 prosent for postdoktorer i 2014. Andelen kvinnelige ph.d.-stipendiater er særlig høy innenfor humaniora, samfunnsvitenskap, medisin og helsefag og landbruks- og fiskerifag (60-69 prosent), mens kvinneandelen er redusert til 51-59 prosent på postdoktornivå. Til sammenligning er andelen kvinnelige ph.d.-kandidater innenfor teknologi og matematikk og naturvitenskap bare på hhv. 30 og 39 prosent, men det er verdt å merke at kvinneandelen holder seg på 30-35 prosent på postdoktornivå innenfor disse fagområdene. Fri prosjektstøtte bidrar vesentlig til rekruttering, med om lag 17 prosent av doktorgradsstipendiater og 31 prosent av postdoktorstipendiater. Det samme gjør Store programmer med 15 prosent av doktorgradsstipendiater og 18 prosent av postdoktorstipendiater.

Av Forskningsrådets totale prosjektportefølje for 2013 er 40 prosent (2 726 millioner kroner) klassifisert som grunnforskning, mens 53 prosent er anvendt forskning og 7 prosent er utviklingsarbeid. Om lag 58 prosent av grunnforskningen blir utført i UoH-sektoren, mens om lag 37 prosent utføres i instituttsektoren. Vel halvparten av grunnforskningen utføres innenfor Fri prosjektstøtte (22 prosent), Store programmer (16 prosent) og senterordningene (SFF, SFI og FME – 16 prosent) i 2014 mens resten finner sted innenfor andre Programmer, Basisbevilgninger, Vitenskapelig utstyr, databaser og samlinger og Strategisk institusjonsstøtte. Over halvparten av grunnforskningen er innenfor matematikk og naturvitenskap (34 prosent) og

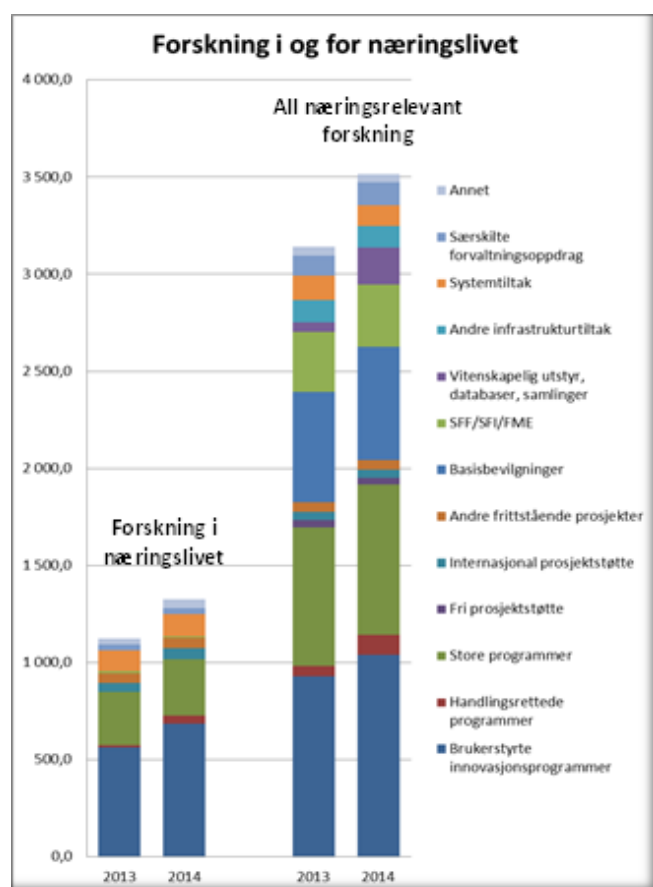
teknologi (25 prosent). Dette har også sammenheng med de ulike fagområdenes generelle størrelse i Forskningsrådet. De andre fagområdene utgjør mellom 7 og 13 prosent hver av grunnforskningsinnsatsen.

Forskningsrådets Hovedstyre vedtok i 2013 en ny *Policy for kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver i forskning og innovasjon* for perioden 2013-2017. Det er satt et mål om minst 40 prosent kvinneandel blant prosjektledere i nye prosjekter innen utgangen av 2017. Andelen kvinner blant nye prosjektledere i 2014 var på 32,5 prosent, en økning på om lag 9 prosentpoeng de siste ti årene, men noe lavere enn i 2013. En lineær framskrivning av utviklingen de siste seks årene tilsier at vi i 2017 passerer 36 prosent. Det er bare UoH-sektoren som forventes å passere 40 prosent. Kvinneandelen er særlig lav blant prosjektlederne fra næringslivet. Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) ga støtte til 17 nye prosjekter i 2014. Av disse er seks ledet av kvinner. Av de 21 eksisterende SFI-ene er kun ett ledet av en kvinne. Den nye tildelingen representerer dermed en femdobling i antall kvinnelige senterledere. Vel halvparten av dagens 48 programmer nevner ikke kjønnsperspektiver i sine programplaner eller styringsdokumenter. Disse utgjør om lag 70 prosent av samlet budsjett for programsatsingene på 3,8 mrd. kroner i 2014.

3.2.3 Forskning i og for næringslivet

Forskningsrådet bidrar til å styrke næringslivets fremtidige konkurransevne og verdiskaping både gjennom direkte støtte til bedriftenes innovasjonsprosjekter og gjennom støtte til de forskningsmiljøene som samspiller med næringslivet. Forskningsrådets bidrag er helt i tråd med Regjeringens egne ambisjoner nedfelt i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning der det blant annet er trukket opp som en særskilt utfordring å stimulere til et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv. Regjeringen ønsker å legge grunnlag for et mer kunnskapsintensivt næringsliv som evner å omstille for å motvirke sårbarheten i norsk økonomi – en sårbarhet basert på avhengigheten av inntekter fra petroleumsvirksomheten og næringsaktivitetene knyttet til denne ressursen. At norsk næringsliv har høyt innslag av næringer som tradisjonelt investerer lite i forskning i forhold til verdiskaping, forsterker behovet for å innrette virkemidlene slik at de stimulerer til økt investering i FoU i stor bredde i norsk næringsliv. I lys av dette vil det også være viktig å stimulere til fremvekst av nye foretak basert på forskning.

Forskningsrådet har sammen med Innovasjon Norge finansiert en spesialundersøkelse der SSB kartlegger innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv gjennom en separat innovasjonsundersøkelse, dvs. uten spørsmål om FoU-aktivitet i samme

spørreskjema. Undersøkelsen viser at en betydelig større del av norsk næringsliv har introdusert innovasjoner i løpet av den siste treårsperioden enn tidligere undersøkelser har vist. For visse typer innovasjon er andelen innovatører mer enn fordoblet.

Rådets samlede satsing gjennom Store programmer, Brukerstyrte innovasjonsprogrammer, senteratsingene SFI og FME og basisbevilgninger til primærnæringsinstituttene og de teknisk-industrielle instituttene, karakteriseres som næringsrelevant forskning. I 2014 ble det fra Forskningsrådet brukt ca. 3,5 mrd. kroner på slik forskning, eksklusive SkatteFUNN. De næringsrettede forskningsprogrammene bidro med i overkant av 1,9 mrd. kroner av midlene til næringsrelevant forskning, og basisbevilgningene i 2014 til primærnærings- og de teknisk-industrielle instituttene utgjorde 541 mill. kroner. Nesten to milliarder av ressursinnsatsen er knyttet til prosjekter med teknologi som målsetting.

Av den samlede bevilgningen på ca. 1,3 mrd. kroner til prosjekter hvor næringslivet var kontraktspartner i 2014, brukte de Store programmene ca. 290 mill. kroner og de Brukerstyrte innovasjonsprogrammene ca. 687 mill. kroner. Dette er en økning fra 2013. Institutter var kontraktspartner for 850 mill. kroner og UoH for 556 mill. kroner.

SkatteFUNN-prosjektene har i 2014 i tillegg hatt et budsjettert proveny (tilsvarende tilskudd) på 2,7 mrd. kroner. SkatteFUNN har hatt en vekst i antall søknader på 48 prosent i de to siste årene og budsjetterte FoU-utgifter i godkjente søknader har økt med 63 prosent i samme periode. Den positive utviklingen viser SkatteFUNNs rolle som et helt sentralt virkemiddel for bredden i norsk næringsliv. Fortsatt er hovedtyngden av prosjektene forankret i innovasjonsutfordringer i små og mellomstore bedrifter, men gjennom utvidelse av rammene for ordningen er SkatteFUNN også bedre tilpasset utviklingsbehov i større foretak. Det er stort innslag av bedriftsprosjekter med finansiering fra Forskningsrådets programvirkemidler som også har støtte gjennom SkatteFUNN. Forskningsrådet mener at dette samspillet er svært viktig som bidrag til omstilling og innovasjonsvirksomhet i norske foretak. Gjennom mobiliseringstiltakene fremmer Forskningsrådet sitt samlede tilbud av innovasjonsvirkemidler, og kundene blir henvist til de virkemidlene som best ivaretar foretakenes behov for risikoavlastning.

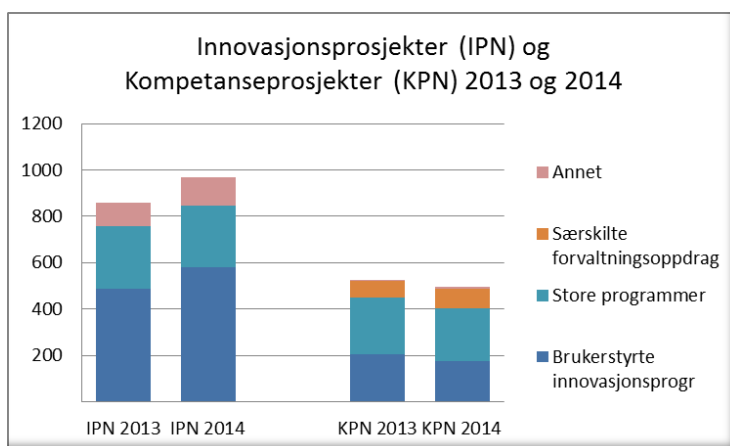
Forskningsrådets programtilbud til næringslivet iverksettes gjennom ulike søknadstyper. De to viktigste søknadstypene som bidrar tydeligst til foretakene er "Innovasjonsprosjekter i næringslivet" (IPN) og "Kompetanseprosjekter for næringslivet" (KPN). Det er gjennom IPN at Forskningsrådet bidrar direkte til forskning som gjennomføres i næringslivet.

Intensjonen med søknadstypen innovasjonsprosjekter er å legge til rette for økt innovasjonskapasitet og -evne i foretakene. Resultatene skal kunne utløse nye produkter, tjenester, prosesser eller forretningsmodeller som skaper verdier i og for selskapene. Prosjektene gjennomføres normalt i samarbeid med forskningsmiljøene, som oftest institutter. En velfungerende instituttsektor er derfor avgjørende for gjennomføring av disse prosjektene. Sentrale prosjektkjennetegn er innovasjonsgrad, forskningshøyde og verdiskapingspotensial. I 2014 har det vært aktivitet i til sammen 577 innovasjonsprosjekter der Forskningsrådets bidrag har vært på 967 mill. kroner – 37 prosent av samlet projektvolum. Forskningsrådets bidrag har hatt vesentlig betydning for å utløse forskning i næringslivet. For å forenkle tilbudet til næringslivet har Forskningsrådet koordinert sine utlysninger og lyst ut Innovasjonsprosjekter i næringslivet med et samlet beløp

på om lag 850 mill. kroner med søknadsfrist 15. oktober 2014. Dette er Forskningsrådets største samlede utlysningen rettet mot næringslivet noen gang.

Forskningsrådet evaluerer hvert år de langsiktige effektene av den samlede porteføljen av innovasjonsprosjekter. Oppsummert viser den siste evalueringen at den akkumulerte effekten av prosjektene, målt på lang sikt, indikerer positiv privatøkonomisk avkastning. Evaluator slår fast at det utvikles kompetanse av stor betydning for bedriftene. Mange prosjekter bidrar til eksterne virkninger gjennom markedseffekter og kunnskapsoverføring. Den samfunnsøkonomiske avkastningen i porteføljen synes å være god. Avgjørende effekt er at hele 90 prosent av prosjektene ble ansett som meget vellykket av bedriftene selv med hensyn til kompetanseutvikling og 80 prosent som meget vellykket med hensyn til samarbeid og nettverksbygging. Dette er høyere enn tidligere år. Også fire år etter prosjektavslutning er det betydningen for kompetanseutvikling og FoU-samarbeid som vektlegges, mens betydningen av faktorer knyttet til økonomisk utvikling er noe mindre.

Søknadstypen Kompetanseprosjekter i næringslivet har som intensjon å utvikle kompetanse i forskningsmiljøer som skal gjøre norsk næringsliv internasjonalt konkurransedyktig. Kompetanseprosjekter bidrar til utvikling av en kompetansebase som innrettes slik at næringslivet kan "høste" på lengre sikt og det forventes også at den kunnskapen som utvikles er med på å påvirke undervisningen. For kompetanseprosjekter er det lagt vekt på at de er i samsvar med næringslivets egne prioriteringer. Dette kommer til uttrykk ved at foretakene selv må finansiere minst 20 prosent av kostnadene gjennom kontante bidrag, og foretakene forutsettes å delta aktivt i styringen av prosjektet. Totalt finansierte Rådet 520 kompetanseprosjekter med 530 mill. kroner i 2014.

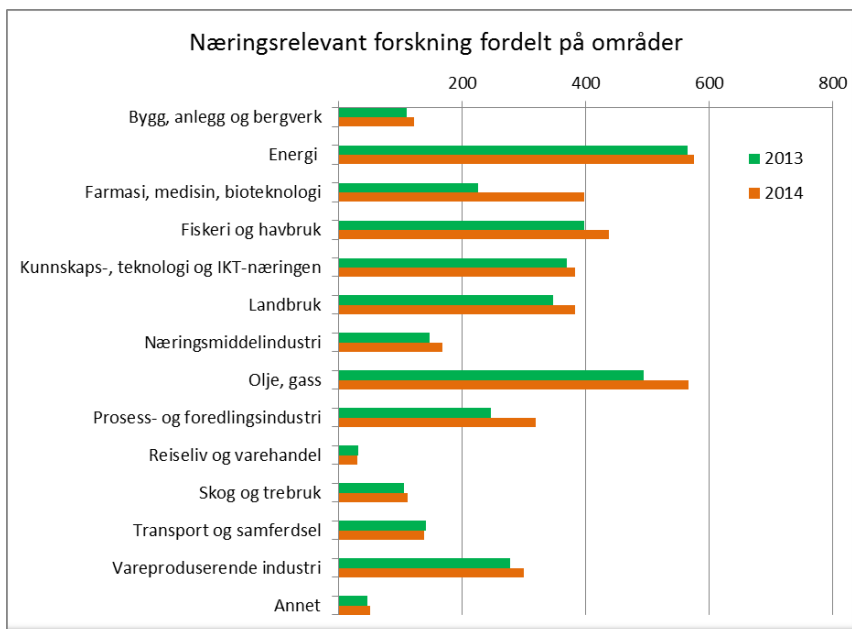

Denne søknadstypen ble evaluert i 2013, men rapporten ble først realitetsbehandlet i 2014. Evalueringen viser at Kompetanseprosjekt i hovedsak når målene for søknadstypen og bidrar til utviklingen av gode næringsrettede forskningsmiljøer i Norge. Kompetanseprosjekt er den mest effektive, prosjektrettede, søknadstypen til doktorgradsutdanning – mer enn Forskerprosjekt og Innovasjonsprosjekt. Forskningen finansiert gjennom Kompetanseprosjekt er av høy kvalitet.

Forskningsrådets programmer er delvis innrettet mot å utvikle spesifikke næringer eller strategiske områder. De er i stor grad begrunnet ut i fra en ambisjon om å videreutvikle nasjonalt prioriterte næringer eller teknologiområder, og hvor forskningsbasert innovasjon vil være avgjørende for å opprettholde internasjonal konkurransevne. Figuren viser en sterk vekst i området Farmasi, medisin og bioteknologi. Den store endringen skyldes en økt ressursinnsats innenfor både BIA, BIOTEK2021, infrastrukturtiltak og GLOBVAC. Deler av dette kan tydelig relateres til nasjonal strategi for Helse og omsorg (HO21). Tjenesteinnovasjon er ikke skilt ut spesifikt, men i de fleste områdene vil man finne igjen dette perspektivet. Eksempelvis er en stor del av

porteføljen innenfor bygg og anlegg knyttet til konsultantselskaper som kontraktspartner. Innslaget av tjenesteinnovasjon vil også være stort på områder som IKT, reiseliv og innenfor transport og samferdsel. Programmer som ENERGIX, HAVBRUK, PETROMAKS og MAROFF bidrar alle til å utvikle sterke, nasjonale næringer (fornybar energi, havbruk, petroleum og maritim). Det vises her til avsnitt om nasjonalt prioriterte områder (kap 3.2.1).

Det er stor faglig bredde i fag og tema i porteføljen. Fordeling mellom fag og tema er omtrent som tidligere. Området Maritim finner man fordelt på sektorene Fiskeri og havbruk, Olje og gass og Vareproduserende industri. Området IKT er som tidligere godt representert, både direkte der IKT-produkter og -tjenester er hovedmålet med prosjektet, men IKT-anvendelsen er helt kritisk i mange prosjekter som finnes i sektorinndelingen (eksempel Olje og gass, Prosess, Vareproduserende industri). SkatteFUNN-porteføljen domineres fortsatt av IKT, noe som viser denne sektorens aktive bruk av FoU i sin forretningsmessige utvikling.

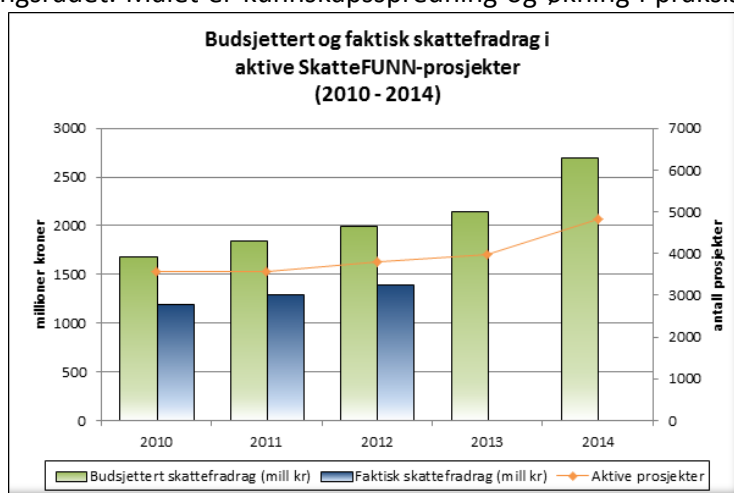
De tematiske programmene vil i stor grad spille sammen med de aktivitetene som kan karakteriseres som åpne breddevirkemidler – SkatteFUNN, BIA, EUROSTARS, SFI, Nærings-ph.d., FORNY og VRI. Disse har en viktig nasjonal og regional rolle for forskningsbasert innovasjon i hele landet og i stor bredde av temaer og bransjer som ikke fanges opp av de tematiske programmene. For alle aktiviteter ligger det forventninger om at prosjekter som finansieres skal bidra til samspill mellom forskningsmiljøer og bedrifter, og til å stimulere til internasjonalt samarbeid. Summen av tilbudene gjennom SkatteFUNN og programmene gir et bredt og heldekkende tilbud til norsk næringsliv som ønsker å investere i forskningsbasert innovasjon.

Det åpne programkonseptet *Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA)* muliggjør store tverrfaglige prosjekter som kan omfatte ulike bransjer og verdikjeder. Selv om programmet ikke prioriterer noen sektorer fremfor andre, så grupperer porteføljen seg rundt områder med stor næringspolitisk oppmerksomhet, som f.eks. helse, IKT, bioteknologi, miljøteknologi, og energi. Programmet gir, gjennom sitt nedslag i sektorer med stor anvendelse av IKT, automatisering og robotisering, bidrag til satsingsområdet "Avanserte produksjonsprosesser" i LTP. Den store budsjettveksten i 2014 satte programmet i stand til å utlyse vesentlig større rammer enn tidligere planlagt.

Våren 2014 ble det bevilget 187 mill. kroner til kompetanseprosjekter, hvorav tre i mineralnæringen. Gjennom disse prosjektene bidrar programmet til å legge det forskningsmessige grunnlaget for utvikling av mineralnæringen i tråd med regjeringens ambisjoner. Høsten 2014 ble det lagt ut 500 mill. kroner rettet mot foretakenes innovasjonsbehov. Etterspørselen er stor og programmet mottok 143 søknader som til sammen søkte om 1,3 mrd. kroner. 30 av foretakene som søker er yngre enn tre år og nesten 65 av søkerne har færre enn ti ansatte. 65 prosjekter med en samlet bevilgning på 613 mill. kroner blir iverksatt tidlig 2015. BIA er et meget viktig instrument i utviklingen av et mer kunnskapsintensivt næringsliv.

Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) skal stimulere til økt innovasjonsevne og internasjonalisering av norsk næringsliv gjennom satsing på langsiktig forskning sammen med fremstående forskningsmiljøer. I 2014 har ordningen omfattet 21 sentre. En tredje utlysingsrunde (SFI-III) ble gjennomført i 2014 og det er besluttet at det skal startes opp 17 nye SFI i 2015 til erstatning for de 14 som avsluttes i løpet av våren 2015 (SFI-I). Det er bevilget ca. 1,6 mrd. kroner over de neste åtte årene til oppstart av de 17 nye sentrene. Disse vil forsterke satsingen på allerede nasjonalt sterke områder som petroleum, havbruk, maritim, prosessindustri og avansert, vareproduserende industri. Frem til 2014 har ikke maritim næring eller landbruk vært representert i porteføljen direkte, og det er derfor gledelig at tre av sentrene er direkte knyttet til å forsterke disse næringens langsiktige forskningsutfordringer. Et viktig område som klimatilpasning av bygg og anlegg har funnet plass i porteføljen. Universitetet i Agder har fått gjennomslag og det samme gjelder Høgskolen i Ålesund. Gjennom samspill med programmet IKT-PLUSS (Forskningsrådets strategiske satsing på IKT) er det muligjort etablering av to nye SFI-er innenfor IKT (Big Data). BIA har fulgt opp 20 av søknadene som fikk avslag og har invitert disse til å sende inn reviderte søknader i form av kompetanseprosjekter februar 2015. Sentrene er en viktig bidragsyter til produksjon av doktorgradskandidater som har arbeidet tett med et forskningsaktivt næringsliv. I 2014 arbeider det vel 260 doktorgradsstipendiater og mer enn 100 postdoktorer ved SFI-ene.

Regional policy for Forskningsrådet ble vedtatt i Hovedstyret i februar 2014. Ambisjonen for det regionale arbeidet er å se regionale, nasjonale og internasjonale satsinger i sammenheng og mobilisere og kvalifisere nye aktører. Dette er Forskningsrådets første regionale policy og uttrykker ambisjon om økt innsats og mer samspill med regionale innovasjonsaktører, i virkemiddelapparatet og internt i Forskningsrådet. Målet er kunnskapsspredning og økning i praksisnær, anvendt FoU-innsats i næringsliv og offentlig sektor i hele landet. Forskningsrådet anser at policyen er helt i tråd med regjeringens signaler om tydeligere retning og samspill også regionalt. Den nye policyen adresserer forskningsmeldingen om å legge vekt på regionale fortrinn for å nå målet om et kunnskapsbasert næringsliv i hele landet, samt å se regional, nasjonal og internasjonal innsats i sammenheng.

SkatteFUNN er Norges største satsing for å stimulere til forskning og utvikling i bredden av norsk næringsliv. Det ble i 2014 gjennomført "Åpen dag" i alle fylker i regi av SkatteFUNN og Rådets regionansvarlige. Dette arbeidet fortsetter i 2015 med vesentlig bredere mobilisering i samarbeid mellom SkatteFUNN og andre programmer rettet mot næringslivet. Effekten av dette er at tilfanget av nye søkere og nye søknader til SkatteFUNN har økt med nærmere 50 prosent de siste to årene. Det er fortsatt IKT, marin/maritim og petroleum som er største brukere av ordningen og Oslo, Akershus, Rogaland og Hordaland er fylkene med størst aktivitet. Det er 4 821 aktive prosjekter i SkatteFUNNs 2014-portefølje. De budsjetterte prosjektkostnadene er på til sammen ca. 16,2 mrd. kroner og det samlede budsjetterte skattefradraget er på ca. 2,7 mrd. kroner, en økning fra ca. 2,2 mrd. for 2013.

3.2.4 Styrket forskning i tråd med sektorens behov

Forskningsrådet mottar midler fra 15 departementer i 2014. Disse midlene benyttes på programmer og aktiviteter som i utgangspunktet må forutsettes å gi et bidrag til sektoren og forvaltningens kunnskapsbehov. Forskningsrådet klassifiserer alle prosjekter i forhold til en rekke tema, emner og sektorområder. En tematisk klassifisering er et viktig redskap for bedre å kunne vise hvordan Forskningsrådet følger opp det enkelte departement på mer spesifikke sektorområder. Som det fremgår av tabellen er det betydelig innsats innenfor en rekke tema og sektorområder som må kunne oppfattes som relevant for det enkelte departement. Styrket forskning i tråd med sektorens behov skjer først og fremst gjennom de ulike programtypene, og kanskje særlig de handlingsrettede programmene. Også basisbevilgningene til instituttsektoren og senteransatsingene er viktig redskaper i oppfølgingen.

	ASD	BLD	FD	FIN	HOD	JD	KD	KD-SO	KLD	KMD	KUD	LMD	NFD	OED	SD	UD	
Arbeidsliv og inkludering	134	13				5	5	115	64		6	1	1	8	19	11	
Barn, familie og likestilling	10	23				4	1	79	45		2	1		1		24	
Finansmarkedene og økonomisk styring				8		1		15	10				1	1	5	7	
Fiskeri og kyst								38	167	69	11		126	386	12	3	9
Forsvar og sikkerhet				1			13	32	1					4		2	5
Helse og omsorg	27	3				329	2	285	286	8	9	2	4	226		9	46
Justis og rettsvesen	7	2		5			21	25	28		1		1	6		1	14
Kommunal-, distrikt- og regionalforvaltning	7	2				5	2	54	22	24	61		13	24	14	2	6
Kultur, kirke, idrett og medier								66	24	17	9	16	2	5		3	2
Kunnskap, skole og utdanning	5	1				8		195	97	16	3		1	71		7	20
Miljø, klima og naturforvaltning	1					11		130	170	370	35	1	102	375	26	9	50
Næring og handel	4	1		1			1	90	139	4	43		20	791	15	21	19
Offentlig administrasjon og forvaltning	12	4				15	6	64	37	25	20		4	155	7	6	23
Olje, energi og vannkraft	17							60	104	36	25		40	324	785	32	18
Samferdsel og kommunikasjon							2	12	23	30	16		11	224	58	62	2
Skog, landbruk og mat								40	100	67	9	1	486	183	62	8	5
Utenrikspolitikk	2			4	10		1	95	28	14			1	1	9		263
Velferd	60	16		4	41		7	146	67		6	2		5	5	2	14

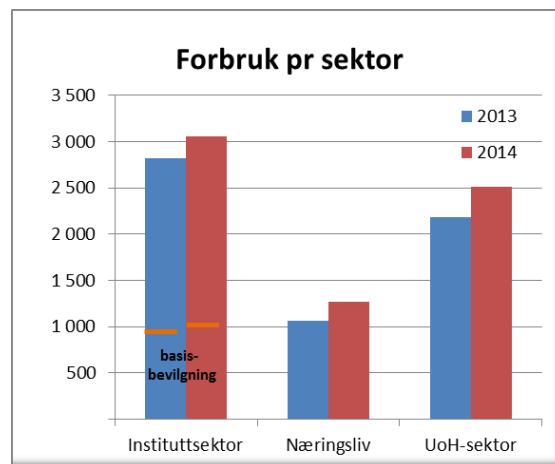
3.2.5 Tilstandsvurdering – vurdering av måloppnåelse

En tilstandsvurdering av målområdet innebærer å vurdere Forskningsrådets bidrag til økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet.

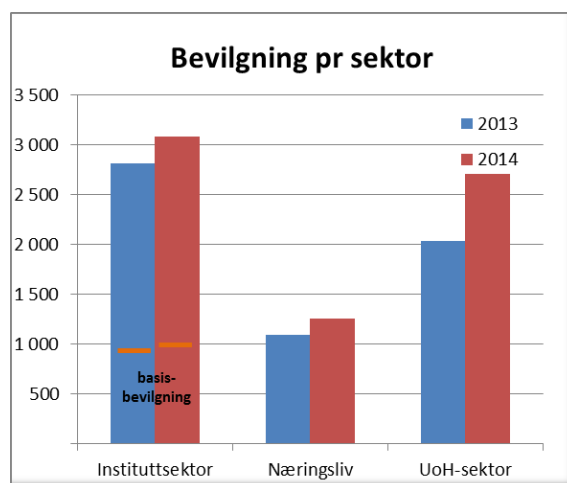
Forbruket er et uttrykk for den kapasitetsveksten Forskningsrådets bevilgninger skaper i forskningsmiljøene. Forbruket øker mot alle sektorene, mest mot UoH-sektor som øker med 332

mill. kroner, eller 15 prosent, særlig via Handlingsrettede og Store programmer. Forbruket mot næringslivet øker med 206 mill. kroner eller 18 prosent. Også forbruket mot instituttsektoren øker, men ikke mer enn 8 prosent.

Det høyere forbruket kommer særlig gjennom Brukerstyrte innovasjonsprogrammer og Handlingsrettede programmer, mens forbruket innenfor Grunnforskningsprogrammer og Store programmer er omtrent som i fjoråret. Det er en liten forbruksnedgang knyttet til forskningsinfrastruktur og strategisk institusjonsstøtte, mens det innenfor sentrale aktiviteter som Fri prosjektstøtte, senterordningene og øvrige institusjonelle tiltak, har det vært et forbruk på nivå med fjoråret. Samlet sett øker forbruket i næringsliv, UoH-sektor og instituttsektor med 776 mill. kroner i 2014. Det betyr at Forskningsrådet har bidratt til betydelig kapasitetsvekst i forskningsmiljøene.

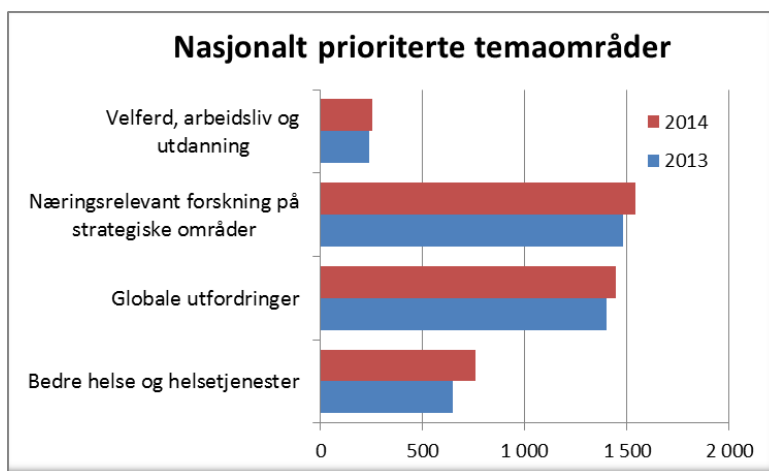
Også prosjektbevilgningene viser en betydelig økning i 2014. Samlet øker disse med 1113 mill. kroner mot de tre sektorene. Den store økningen, som går lagt ut over veksten i budsjettet, er muliggjort gjennom en betydelig ønsket overbevilgning, særlig innenfor Handlingsrettede programmer og Vitenskapelig utstyr. Økningen er særlig stor mot UoH-sektor, både universitetene og høyskolene, hvor økningen er henholdsvis 545 mill. kroner og 69 mill. kroner. Økningen ved universtitene er særlig knyttet til økning i Vitenskapelig utstyr, mens det ved høyskolene er knyttet til Handlingsrettede programmer. Også prosjektbevilgningene til instituttsektoren og næringslivet øker betydelig.

Forskningsrådets bidrag til økt kvalitet skjer både gjennom å være den mest sentrale konkurransearenaen for forskning i Norge, men også gjennom særskilte virkemidler for kvalitet. Fri prosjektstøtte har et aktivitetsnivå på omtrent samme nivå. Tredje runde med SFF har også kommet godt i gang og sentrene har økt aktivitet. Forskningsinfrastruktursatsingen kan fremvise en betydelig økning i utdelingene i 2014, en økning på 339 mill. kroner. Også Store programmer et noe økt aktivitetsnivå. Rekrutteringsinnsatsen faller ytterligere i 2014, først og fremst på grunn av økte satser. Effekten av Forskningsrådets innsats på kvalitet er ofte vanskelig å måle og det tar noe tid før den kommer til uttrykk. Det publiseres mye fra Forskningsrådets prosjekter, men det foreligger foreløpig ikke gode nok tall for å følge utviklingen isolert til Forskningsrådets innsats. Norge har hatt betydelig vekst i publiseringer de senere årene. I forhold til aktuelle sammenligningsland rangerer Norge bak Sveits, Danmark, Sverige, men foran Nederland og Finland. Siteringsindeksen for Norge har også økt betydelig de siste tiårene og er nå omtrent på samme nivå som Sverige og Finland.

Aktivitetsnivået i og for næringslivet viser en økning fra 2013 til 2014. Forskningen i næringslivet øker med 162 mill. kroner. Dette er knyttet til en økning i Brukerstyrte innovasjonsprogrammer, særlig BIA, men også i enkelte Handlingsrettede programmer. Innovasjonsprosjekter (IPN) fremviser en betydelig økning, mens Kompetanseprosjekter (KPN) har en viss nedgang. Aktivitetsnivået knyttet til SFI og FME er omtrent på samme nivå som i 2013, mens det er satt i gang flere nye Nærings-ph.d. Det har vært en betydelig økning i antall SkatteFUNN-søknader. Fordelingen av innsatsen på bransjer og teknologier viser at det er betydelig innsats på prioriterte områder. Utviklingen mot næringslivet må vurderes som god. Innovasjonstilkantene fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter er økende. Den årlige evalueringen av brukerstyrt forskning viser også at støtte gir effekter, særlig i forhold til kompetanseutvikling og samarbeid og nettverksbygging.

Forskningsrådet innsats har tydelig relevans for nasjonal prioriterte temaområder og forvaltningens forskningsbehov. På alle de fire nasjonalt prioriterte områdene Globale utfordringer, Helse, Velferd og Næringsrelevant forskning er det betydelig volum i innsatsen. Innsatsen er høyere på alle områder i 2014. Nasjonale tall fra 2011 på temaområdene viser at det på de aller fleste områdene er det betydelig

vekst i nasjonens innsats på de prioriterte tema og teknologiområdene. Også Rådets kartlegging av innsats på temaområder relevant for sektordepartementene viser at departementenes tematiske prioriteringer følges opp.

Målområdet omfatter oppfølging av de nasjonalt prioriterte temaområdene, langsiktig grunnleggende forskning, forskning i og for næringslivet og forskning i tråd med sektorenes behov. Forskningsrådet har vurdert begrenset vekst i bevilgningene som den største risikoen knyttet til målområdet. Det kom betydelig vekst i bevilgningen i 2014. Forbruket har økt og dermed Forskningsrådets bidrag til aktivitetsøkning i forskningsmiljøene. Det er gjort et krafttak i å dele ut flere prosjektbevilgninger, noe som uttrykker et samlet økt aktivitetsnivå, men også gir forventninger om ytterligere kapasitetsøkning i 2015. På alle de nasjonalt prioriterte områdene har det vært en økning i aktiviteten. Også på de særlig kvalitetsfremmende virkemidlene har det vært økt aktivitet, om enn ikke like stor som på andre områder. Ingen større områder har lavere volum enn i 2013. Måloppnåelsen innenfor langsiktig grunnleggende forskning, forskning i og for næringslivet og forskning i tråd med sektorens mål vurderes som tilfredsstillende, ut i fra volumet i innsatsen og utviklingen av områdene.

3.3 Mål 2: God ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet

Målområdet omfatter følgende delmål:

Delmål 2.1: God sammenheng mellom nasjonal forskningsinnsats og internasjonalt forskningssamarbeid.

Delmål 2.2: Merverdi gjennom effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningene.

Delmål 2.3: Dynamisk og effektiv samhandling og arbeidsdeling i forskningssystemet.

Delmål 2.4: Ivareta et strategisk ansvar for forskningsinstituttene.

3.3.1 Internasjonalt forskningssamarbeid

Målområdet omfatter deltakelsen i og mobiliseringen for EUs rammeprogram Horisont 2020, partnerskapsaktiviteter i tilknytning til rammeprogrammet og ERA, nordisk samarbeid, bilateralt internasjonalt samarbeid og internasjonalt samarbeid innenfor prosjekter i Forskningsrådets portefølje. Totalinnsatsen på målområdet internasjonalisering i Forskningsrådets portefølje har hatt en kraftig økning fra 2013 til 2014 – fra 1966 til 2459 mill. kroner. Internasjonalt prosjektsamarbeid utgjør den klart største delen – med en vekst fra 1644 til 2050 mill. kroner. Internasjonalt samarbeid om utlysning har økt fra 144 til 168 mill. kroner. Det er vekst både innenfor målrettede programmer og aktiviteter og i den øvrige porteføljen. Økning i målrettet innsats skjer både innenfor rettede internasjonale tiltak og innenfor programmer som har prioritert særskilte internasjonaliseringstiltak. Den målrettede innsatsen vokser fra 461 til 551 mill. kroner, mens den øvrige innsatsen vokser fra 1505 til 1908 mill. kroner. Fordelingen på samarbeidsland er beskrevet i avsnittet om bilateralt samarbeid.

3.3.1.1 Horisont 2020 - mobilisering for bedre resultater

2014 var startåret for EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, med et budsjett på opp mot 80 mrd. euro. Programmet er konsentrert om følgende tre områder; fremragende vitenskap, et konkurransedyktig næringsliv samt å løse store felles samfunnsutfordringer. H2020 fokuserer på nyskapende forskning, innovative løsninger og nye teknologier ved å gi støtte fra idé til marked og bygge bro på tvers av grenser og sektorer. Tverrfaglighet og internasjonalt samarbeid mellom forskere, virksomheter og sluttbrukere står sentralt i EUs nye rammeprogram.

Deltakelsen i H2020 er en viktig del av Norges satsing på forskning og innovasjon. Regjeringen har gjennom Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU lagt ambisiøse mål og definert konkrete tiltak for den norske deltakelsen. Regjeringens målsetning er at to prosent av de utlyste midlene i H2020 skal gå til norske fagmiljøer. Det fordrer at den norske aktiviteten må øke betraktelig sammenlignet med EUs syvende rammeprogram (FP7). Forskningsrådet har en sentral rolle i oppfølgingen av strategien.

Forskningsrådet har startet et større arbeid med å integrere nasjonale og internasjonale virkemidler. Alle Forskningsrådets nasjonale programmer og satsinger blir gjennomgått for å sikre at den nasjonale innsatsen bygger opp under deltakelsen i Horisont 2020. Forskningsrådet har foretatt endringer i STIM-EU ordningen for å sikre at instituttene får mer forutsigbare vilkår i Horisont 2020. Forskningsrådet har også utvidet PES-ordningen for å gjøre den mer treffsikker

for søkere til Horisont 2020. Mobiliseringen til Horisont 2020 er fra 2014 mer målrettet mot ulike sektorer og bransjer, og kurs/møter skreddersys mot målgruppen i større grad enn tidligere. Det er avholdt regionale prosjektutviklingskurs rettet mot søkere til Horisont 2020. Forskningsrådet har i 2014 også lyst ut midler til etablering av fire EU-nettverk. Nettverkene skal bidra til økt mobilisering og deltakelse fra norsk side i Horisont 2020, gjennom økt kompetanse og bedre samarbeid mellom nøkkelaktører.

3.3.1.2 Horisont 2020 og FP7 – resultater så langt

Ved utgangen av 2014 har det kommet resultater fra 38 H2020-utlysninger, dvs. rundt en tredjedel av alle 2014-utlysningene. Tallmaterialet omfatter resultater fra totalt 8 046 søknader, hvorav 447 (5,6 prosent) har norsk deltakelse. Halvparten av disse søknadene er innenfor programmene ICT og MSCA (forskermobilitet), mens en tredjedel tilhører fase 1 i den første utlysningen i SME-instrumentet. Bildet kan endre seg vesentlig når vi mottar resultatene fra resten av 2014-utlysningene. Det foreligger foreløpig få, eller ingen, resultater fra programmer hvor Norge lyktes spesielt godt i FP7. Heller ikke i ERC-programmet var det mottatt resultater fra hovedutlysningene ved årsskifte.

Av de 447 søknadene med norsk deltakelse er 52 innstilt for finansiering. Norge ligger an til å motta 40,6 mill. euro gjennom disse prosjektene. Dette tilsvarer en returprosent på 1,8. De 447 søknadene har 601 norske deltakelser. Av disse utgjør bedriftssektoren 32 prosent. Dette er en økning av bedriftenes andel i forhold til i FP7-søknadene. Instituttsektoren står for 25 prosent av de norske deltakelsene, noe som er en reduksjon for instituttene i forhold til tidligere rammeprogram. Andelen for UoH-sektoren er på 33 prosent, dvs. på samme nivå som i FP7. Vektet mot folketallet viser de foreløpige resultatene at Norge verken har mobilisert like sterkt, eller ligger an til å innhente like mye midler som de andre barometerlandene (SE, DK, FI, NL og AT).

EUs syvende rammeprogram for forskning og utvikling (FP7), med et budsjett på over 50 mrd. euro, ble avsluttet ved utgangen av 2013. Det kom imidlertid resultater fra FP7 også i 2014, og det gjenstår fortsatt data for noen få prosjekter som forventes i løpet av 2015.

Norsk EU-støtte i FP7 i kontrakter med returprosent fordelt på programmer
Aggregerte resultater pr. 31.12.2014, mill. kroner

Program navn	Program kortnavn	Norsk EU-støtte i innstilte prosjekter	Norsk økonomisk retur %
Health	HEALTH	401,8	1,0%
Food, Agriculture and Fisheries, and Biotechnology	BIO	343,6	2,3%
Information and Communication Technologies	ICT	868,0	1,4%
Nano, Materials & Production Technologies	NMP	400,5	1,5%
Energy	ENERGY	493,2	3,6%
Environment (including Climate Change)	ENVIRONMENT	601,2	4,4%
Transport (including Aeronautics)	TRANSPORT	229,4	1,3%
Socio-economic Science and the Humanities	SSH	95,5	2,1%
Space	SPACE	170,8	3,0%
Security	SECURITY	256,8	2,5%
General Activities	ERA-NET	7,9	0,3%
Joint Technology Initiatives	JTI	190,4	1,2%
Sum Cooperation		4059,1	1,8%
Research Infrastructures	RI	203,5	1,7%
Research for the benefit of SMEs	SME	432,2	4,3%
Regions of Knowledge	REGIONS	20,1	2,0%
Research potential	POTENTIAL	1,5	0,1%
Science in Society	SIS	65,2	2,8%
Activities of International cooperation	INCO	13,3	1,0%
Sum Capacities		735,8	2,4%
European Research Council (Ideas)	ERC/Ideas	705,5	1,1%
Marie Curie Actions (People)	MCA/People	529,3	1,4%
Totalt alle programmer		6029,7	1,69%

Datakilde: E-Corda (Kommissjonen), kontraktsdatabasen. Oppdatering pr november 2014.

Ved utgangen av 2014 er det inngått totalt 25 238 kontrakter i FP7. 1 483 av disse har norsk deltakelse, noe som utgjør seks prosent av alle finansierte prosjekter.

Via FP7-kontraktene har Norge mottatt rundt 6,0 mrd. kroner i støtte. Dette utgjør 1,69 prosent av alle tildelte midler i FP7. Støtten inkluderer også midler som er mottatt til Joint Technology Initiatives (JTI-ene), ERA-NET og Joint Programming Initiatives (JPI-ene). I tillegg har norske miljøer mottatt ytterligere ca. 474 mill. kroner fra FP7 via andre partnerskapsaktiviteter. Totalt har dermed Norge mottatt rundt 6,5 mrd. kroner fra FP7. Den norske kontingenten anslås til cirka 10 mrd. kroner, noe som betyr at Norge har fått tilbake rundt 65 prosent av de innbetalte midlene.

Den største andelen av FP7-midlene har gått til instituttene, dvs. 39 prosent. Deretter følger UoH-sektoren med 34 prosent og bedriftene med 21 prosent. Rundt 500 norske enkeltaktører står bak totalt 2 159 deltakelser. De ti mest aktive norske aktørene har innhentet over halvparten av all støtten. Stiftelsen SINTEF, etterfulgt av UiO, NTNU og UiB, har flest deltakelser og har mottatt mest midler fra FP7.

Norge har oppnådd sine aller beste resultater innenfor miljø- og klimaprogrammet, Environment (including Climate Change) i FP7, hvor hele 4,4 prosent av de tildelte midlene har gått til norske miljøer. Bare innenfor programmet for små- og mellomstore bedrifter, SMEs, har Norge mottatt en like høy andel av de disponible midlene. Også innenfor andre delprogrammer som Energy, Space (romforskning), Security (sikkerhetsforskning), SiS (forskning og samfunn) og BIO (matvarer, landbruk, fiskeri og bioteknologi) har Norge gjort det godt.

Norge har færrest deltakelser i FP7-søknader blant barometerlandene, også sett i forhold til folketallet. Norge har også mottatt færrest EU-midler per innbygger blant disse landene, med unntak av Østerrike.

Det er oppgitt kjønn på kontaktpersoner for 2 123 av de norske deltakelsene i kontraktene. Rundt halvparten av disse er vitenskapelig ansatte, hvorav en fjerdedel er kvinner. Høyest kvinneandel er det i BIO, Health og SiS-programmene, mens den er aller lavest i Energy og JTI-ene.

3.3.1.3 Partnerskapsaktiviteter og fellesprogrammer

De fleste partnerskapsaktivitetene, dvs. aktiviteter med delfinansiering fra rammeprogrammet, videreføres fra FP7 til H2020. Unntaket er to nye JTI-er (Joint Technology Initiatives), dvs. Bio-Based Industries Initiative (BBI) og Shift2Rail (S2R). I tillegg er JTI-ene ARTEMIS og ENIAC slått sammen til ECSEL. ECSEL er eneste JTI som krever nasjonal offentlig medfinansiering i tillegg til midlene fra H2020 og bedriftenes egeninnsats. ERA-NET og ERA-NET Plus fra FP7 erstattes av ERA-NET Cofund i H2020. Et ERA-NET Cofund kan få EU-midler til delfinansiering av én utlysning. Fellesprogrammer (JPIer og SET-planen) adresserer store samfunnsutfordringer gjennom felles innsats fra medlemslandene i form av samordning av nasjonal forskningsinnsats og felles utlysninger. Norge er med i alle de 10 etablerte JPIene og i SET-planen på energi-området. ERA-NET Cofund vil bli et viktig instrument for medfinansiering fra H2020 av JPIene.

Hittil i H2020 har Norge mottatt 2,6 mill. euro fra EU til seks ERA-NET Cofund. Fire av disse er innenfor helse og to innenfor klima/miljø, hvorav ett tilhørende JPI Water Challenges. For øvrige partnerskapsaktiviteter har vi ikke fått resultater for tildeling av H2020-midler enda.

Forskningsrådet har bevilget følgende midler til utlysninger gjennom partnerskapsaktivitetene og ERA-NET i 2014: Artikkel 185-initiativer (EUROSTARS, EDCTP og AAL): 76 mill. kroner. Av dette vil om lag 12 mill. kroner bli refundert fra EU for EUROSTARS og AAL. ERA-NET: 53,9 mill. kroner. Felles teknologiinitiativer (JTier): 29,3 mill. kroner. Fellesprogrammer (JPIer og SET-planen) 21,2 mill. kroner. Midlene er gått til norske deltakere i internasjonale prosjekter finansiert gjennom de ulike partnerskapsinitiativene. Den største norske satsingen er gjennom EUROSTARS med 54 mill. kroner. Blant fellesprogrammene (JPI og SET-planen) ble det i 2014 satset mest innenfor energi (SET-planen) og helse (JPI Neurodegenerative Disease Research og JPI Healthy Diet for a Healthy Life).

3.3.1.4 Annet europeisk og nordisk samarbeid

Norge hadde formannskapet i EUREKA fra juli 2013 til juli 2014. De viktigste sakene under formannskapet var utvikling av nytt strategisk veikart for EUREKA, koordinering av EUREKAs innsats i prosessen fram mot endelig vedtak i EU om en betydelig større satsing på forskningsutførende små og mellomstore bedrifter (EUROSTARS 2) og opptak av Sør-Afrika som assosiert medlem av EUREKA.

Forskningsrådet er medlem av Science Europe. Denne organisasjonen som ble etablert i 2011, har som formål å være en uavhengig stemme for europeisk forskning og være en strategisk aktør overfor EU og Europakommisjonen. Organisasjonen samler medlemmer fra hele Europa og har kontor i Brussel. I 2014 var virksomheten vesentlig rettet mot å bidra til utviklingen mot ERA, både gjennom råd og innspill til EU og Kommisjonen, og blant medlemsorganisasjonene.

Forskningsrådet koordinerer norsk deltakelse i bilaterale forskningsprogrammer finansiert gjennom EØS-midlene i perioden 2011-2017 etter oppdrag fra UD. Fire programmer hadde startet opp i 2014 med treårige forskningsprosjekter med partnere fra både Norge og mottakerland. Det er nå igangsatt 127 prosjekter med en samlet ramme på over en milliard kroner: Polen (75 prosjekt), Estland (13), Tsjekkia (19), Romania (20). Programmene i Latvia og Ungarn hadde ikke bevilget prosjekter i 2014, men Latvia gjennomførte utlysningen av midlene. Alle programmene blir administrert av institusjoner i mottakerlandene med Forskningsrådet som rådgiver og observatør.

Toppforskningsinitiativet (TFI) innenfor klima, energi og miljø, som har vært den største nordiske felles forskningssatsingen noen gang, avsluttes nå. Resterende midler fra TFI er vedtatt brukt til et program rettet mot de samfunnsmessige konsekvensene av klimaendringene under Nordisk ministerråds satsing på Grønn Vekst. Et program innenfor Bioøkonomi er også planlagt under denne satsingen. Blant andre pågående, samfinansierte programmer (1/3 fra NordForsk og 2/3 fra minst tre land) er Education for tomorrow, Nordisk program for samfunnssikkerhet, Ansvarlig utvikling av Arktis og Nordisk program for helse og velferd. I 2014 var Forskningsrådets bidrag til utlysninger gjennom NordForsk 8,8 mill. kroner. Forskningsrådet var høsten 2014 vertskap for NordHORCS – et uformelt forum for lederne av forskningsrådene i Norden.

3.3.1.5 Bilateralt samarbeid med prioriterte samarbeidsland

For å styrke innsatsen overfor de åtte prioriterte samarbeidslandene USA, Canada, Japan, Kina, Russland, India, Sør-Afrika og Brasil har Forskningsrådet utarbeidet veikart for bilateralt forskningssamarbeid. Veikartene oppsummerer status for norsk forskningssamarbeid med hvert av de åtte landene og skal bidra til å gjøre samarbeidet mer målrettet. De beskriver blant annet

forskningssystemene og landenes sterke og svake sider som forskningsnasjoner og er et utgangspunkt for videre prioriteringer. Det er utviklet et nytt virkemiddel for institusjonelt samarbeid. I 2014 ble det innenfor dette virkemidlet lyst ut en pilot for forskningsinstitusjoner tilknyttet næringsklynger.

I Forskningsrådets prosjektportefølje er det registrert flest prosjekter med samarbeid med USA (317 prosjekter). På de neste plassene kommer sju EU-land med Storbritannia (263), Sverige (198) og Tyskland (189) på topp. Neste land utenfor EU er Canada på niende plass med 72 prosjekter. På listen over land utenfor EUs rammeprogram er alle våre prioriterte samarbeidsland med i toppen: Kina (44 prosjekter), Russland (44), India (39), Brasil (34), Sør-Afrika (33) og Japan (29). Australia med 50 prosjekter er eneste ikke-prioriterte land i toppen av listen. Tallene for prosjekter med samarbeidsland i 2014 er foreløpige.

Transatlantic Science Week ble i 2014 avholdt i Toronto, Canada. Tema var muligheter og utfordringer i Arktis, med vekt på arktisk samfunnsutvikling, bærekraft og sikkerhet.

Basert på gode erfaringer med Japan – Norway Science Week i Tokyo i 2013, ble det i samarbeid med ambassaden i Tokyo gjennomført et tilsvarende arrangement i 2014, denne gang om marin forskning og næringsutvikling. Det planlegges også finansieringssamarbeid med det japanske forskningsrådet JST innenfor energi.

I 2014 var mye av innsatsen på Kina knyttet til oppfølging av igangsatte initiativ knyttet til klima-, klimateknologi-, velferds- og miljøforskning, samt å legge til rette for nye utlysninger i 2015. Flere av Forskningsrådets tematiske programmer har prosjekter der norske og russiske forskere arbeider sammen, og de samarbeider også om utlysninger og aktiviteter rettet mot Russland. Fellesutlysningene med de russiske forskningsfondene RFBR og RFH har fungert godt også i 2014, og fra russisk side ønsker man å videreføre dette.

Det er inngått bilaterale avtaler med to av Brasils forskningsfinansierende institusjoner (CNPq og FINEP). Norge deltok også i en fellesutlysning med Latin-Amerika gjennom ERA-NET LAC. India-programmet i samarbeid med ENERGIX-programmet gjennomførte en utlysning sammen med det indiske Department of Science and Technology innenfor ren energi. I 2014 signerte Forskningsrådet samarbeidsavtaler med Ministry of Earth Sciences og Indian Council of Medical Research, begge med planlagt samarbeid om utlysninger i 2015. Det ble også avholdt møte i den bilaterale samarbeidskommisjonen for forskning, hvor planer for framtidig samarbeid, blant annet innen IKT og bioøkonomi, ble diskutert. Det ble holdt lanseringskonferanse i Cape-Town for SANCOOP, det nye bilaterale samarbeidsprogrammet mellom Sør-Afrika og Norge.

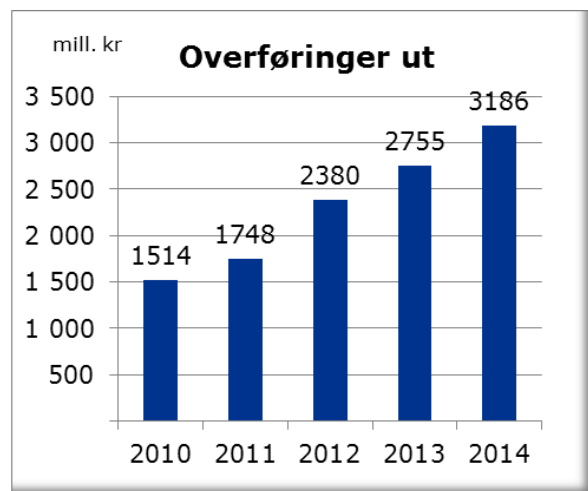
3.3.2 Effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen

Forskningsrådet arbeider på flere områder for å bidra til en mer effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen. Dette omfatter Forskningsrådets arbeid med koordinering av ressurser i og mellom programmer, mer effektive arbeidsformer gjennom konsentrasjon om større prosjekter, og framdrift og gjennomføring i programmer og aktiviteter målt gjennom overføringer.

Hele søknadsbehandlingsprosessen og den løpende prosjektoppfølgningen støttes elektronisk, og i 2014 ble det også innført elektronisk kontrakt, eKontrakt. Det betyr at Forskningsrådet nå har

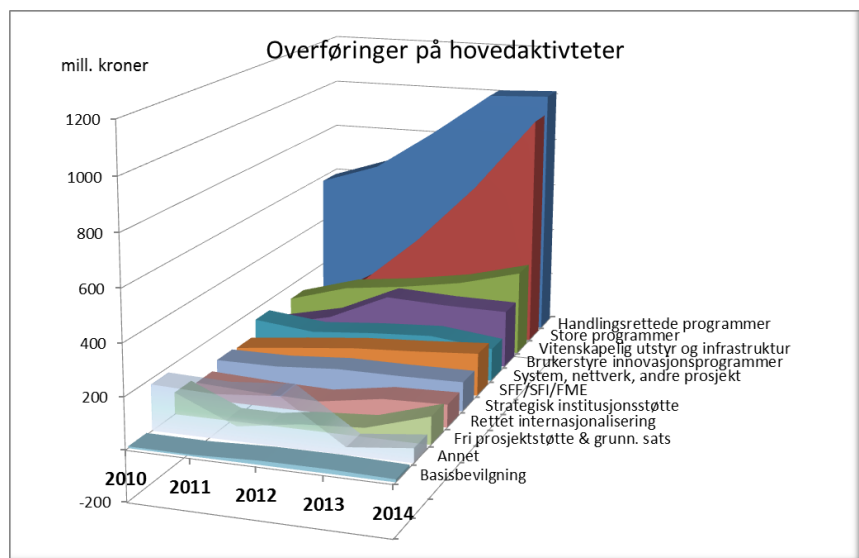
en digital samhandlingsløsning med søkere, kontraktspartnere og fagekspert/panelmedlemmer. Høsten 2014 ble det gjennomført en brukerundersøkelse blant kunder og medarbeidere. Nærmere 80 prosent av søkere og prosjektledere har et positivt helhetsinntrykk av Forskningsrådet. Våre internasjonale eksperter er svært godt fornøyd med våre systemer og kommunikasjonen med Forskningsrådet når de skal utføre sine oppdrag. I 2014 ble det gjennomført en felles søknadsfrist for de fleste utlysningene av innovasjonsprosjekter. Dette er mer brukervennlig for søkere og gir også muligheter for effektivisering internt i Forskningsrådet. I 2014 er 34 klager behandlet i Forskningsrådets (eksterne) Klageutvalg, Det utgjør under 1 prosent av innsendte søknader.

Størrelsen på *overføringene* er et uttrykk for effektiviteten i de FoU-administrative rutinene, samhandlingsforutsetningene gitt mellom Forskningsrådet og bevilgende myndigheter og forskningsmiljøenes kapasitet og gjennomføringsevne. Forskningsrådets overføringer fra 2014 knyttet til FoU-budsjettet er på 3186 mill. kroner. Dette er en økning på nivå med fjoråret. Til sammenlikning var overføringene ut av 2013 på 2755 mill. kroner. Samlet er det en økning i overføringene på 432 mill. kroner. Det har vært en jevn økning i overføringene de siste fem år. Problemet er at en hele tiden trekker med seg overføringene fra tidligere år, siden det er meget vanskelig å redusere tidligere opparbeidede overføringer uten å skape en uhensiktsmessig ressursstrøm i programmer og aktiviteter.

Overføringer er en nødvendig følge av myndighetens bevilgningssystem, kravet til strategiske planer for anvendelse av midlene, en legitim søknadsbehandlingsprosess og forskningsmiljøenes behov for å sikre jevn prosjekttilgang, i tillegg til at det på enkelte forskningsområder må bygges helt ny kapasitet som ikke umiddelbart foreligger.

Nesten $\frac{3}{4}$ -deler av overføringene er knyttet til programmene. De står for 71 prosent av overføringene. Totalt ble det overført 2252 mill. kroner i programmene, med en økning på 279 mill. kroner. Overføringene innenfor programmene er vesentlig større enn deres andel av disponibelt budsjett (54 prosent). Det er særlig de Handlingsrettede og de Store

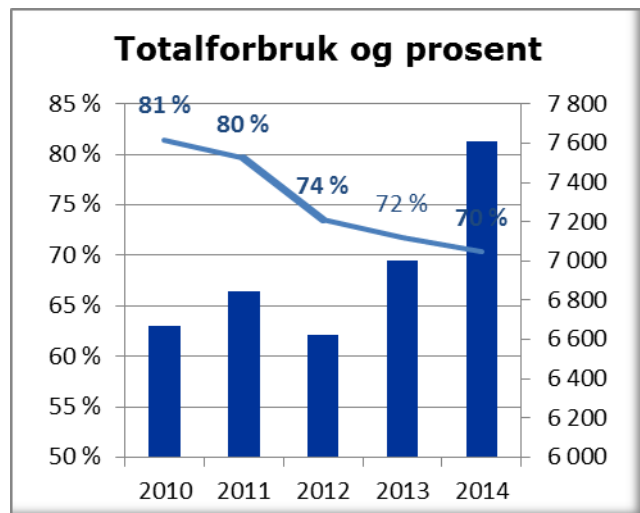

programmene som relativt sett skiller seg ut med store overføringer, og vesentlig mer enn deres andel av Forskningsrådets disponible budsjett skulle tilsi. Økningen i overføringene på de Handlingsrettede programmene stopper imidlertid opp, mens overføringene øker fortsatt sterkt innenfor Store program. Økningen innenfor Store program er på nesten 300 mill. kroner og i all hovedsak forårsaket av stafettvekslingen mellom gamle og nye generasjoner Store programmer.

Overføringene knyttet til Brukerstyrte innovasjonsprogrammer er på nivå med fjoråret, men likevel litt lavere.

Fri prosjektstøtte snur trenden fra tidligere år hvor overføringene gikk jevnt nedover, til en relativt sett beskjeden økning i 2014. Overføringene utgjør 6 prosent av disponibelt budsjett. Overføringene knyttet til Forskningsinfrastruktur har økt nokså jevnt siden den nye ordningen ble startet opp. Overføringene er på 343 mill. kroner, utgjør nå 53 prosent av disponibelt budsjett og har økt med 64 mill. kroner fra 2013 til 2014. Senterordningen står for 170 mill. kroner av overføringene og disse utgjør 20 prosent av disponibelt budsjett. Det er en svak økning i overføringene.

Forbrukets andel av disponibelt budsjett er et mål på hvor mye av tilgjengelige midler det enkelte år Forskningsrådet har evnet å forbruke. Som det fremgår av figuren har andelen sunket jevnt de siste fem år. Andelen er nå nede i 70 prosent. Forbruket i 2014 viser samme trend som tidligere år. Dette viser at aktivitetsnivået hele tiden har vært økende på tross av økte overføringer. Totalt er det utbetalt 7614 mil. kroner. Nominelt er det utbetalt 611 mill. kroner mer i 2014 enn i 2013. Økningen i forbruket kommer særlig innenfor Handlingsrettede programmer og Brukerstyrte programmer, men også i tilknytning til basisbevilgningsordningen.

Overføringene har økt, men det har også vært en betydelig økning i antall bevilgede prosjekter og stor økning i bevilget beløp til FoU-prosjekter. Alle disse prosjektene har ikke kommet tilstrekkelig i gang i 2014, slik at det er potensial for ytterligere økning i forbruket i 2015.

3.3.3 Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon

Et velfungerende forskningssystem innebærer et effektivt samspill mellom forskningsaktørene, høy kvalitet i forskningen og en optimal utnyttelse av ressursene. Det innebærer også at resultatene utnyttes og at forskningen i økende grad utføres i et internasjonalt samarbeid. Forskningsrådets mest sentrale virkemidler rettet mot målområdet Et velfungerende forskningssystem er Senterordninger, Store programmer, Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur, Basisbevilgningene til instituttsektoren og Strategisk institusjonstøtte.

Totalt var den målrettede innsatsen på dette målområdet på om lag 3 163 mill. kroner i 2014, som er en økning på om lag 383 mill. kroner fra 2013. Økningen skyldes først og fremst flere tildelinger til utstyrsprosjekter etter utlysningen i 2012 og dernest at nye SFF-er etter tredje utlysningsrunde og en ny generasjon med Store programmer er kommet i gang. Innsatsen finansieres hovedsakelig med midler fra KD (42 %), NFD (21 %), OED (16 %), KLD (8,4 %) og LMD (6,5 %). Andre departementer bidrar med mindre andeler. Vel halvparten av innsatsen, som omfatter instituttens basisbevilgninger, går til instituttsektoren, mens en tredjedel går til UoH-sektoren og om lag åtte prosent til næringslivet. Fagområdene med størst uttelling er teknologi (45 %), matematikk og naturvitenskap (22 %), landbruks- og fiskerifag (15 %) og samfunnsvitenskap (10 %).

Forskningsrådets *Senterordninger* omfatter Sentre for fremragende forskning (SFF), Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og Forskningscentre for miljøvennlig energi (FME). De ulike typer sentre har ulike formål, men de virker alle strukturerende på vertsinstitusjonenes strategi, gir mulighet for langsiktig kompetansebygging, konsentrasjon av ressursene og styrket samarbeid mellom ulike forskningsaktører. De bidrar til sammen med 633 mill. kroner (20 %) til den målrettede innsatsen på et velfungerende forskningssystem i 2014. En midtveisevaluering av alle sentrene danner grunnlaget for beslutninger om finansieringen de siste årene.

I 2013 ble tretten nye *Sentre for fremragende forskning (SFF)* åpnet, mens åtte sentre har vært i full drift siden oppstart i 2007. Store universiteter i Norge er vertsinstitusjon for sentrene: UiO (9), UiB (4), NTNU (4), UiT (2) og NMBU (1). I tillegg er Simula vertsinstitusjon for ett senter. Sentrene bidrar til å spisse institusjonenes egne strategier og samler institusjonene om prioriterte områder. Porteføljen av totalt 21 sentre i 2014 spenner bredt, fra industrielle spissområder som materialer og petroleumsteknologi til medisinsk forskning og tjenesteinnovasjon. Mange av sentrene er tverrfaglige. Vertsinstitusjon for de 21 sentrene er fordelt på forskningsinstitutter (9), UoH-sektor (8), helseforetak (3) og bedrift (1).

SFI-ordningen er generelt svært sentral for instituttsektoren som deltar i hele 18 av de 21 sentrene. De 14 sentrene som startet opp i 2007 (SFI-I) går nå mot avslutning. Sentrene rapporterer en rekke konkrete eksempler på at resultater tas i bruk av bedriftene. Vertsinstitusjonene har i slutfasen hatt sterkt fokus på hvordan man på best mulig måte kan ta vare på de investeringer som er gjort. De syv sentrene som startet opp i 2011 (SFI-II) skal midtveisevalueres våren 2015. En tredje utlysningsrunde (SFI-III) ble gjennomført i 2014 og det skal startes opp 17 nye SFI i 2015.

Forskningscentre for miljøvennlig energi (FME) er tidsbegrensede forskningscentre med en konsentrert, fokusert og langsiktig forskningsinnsats på høyt internasjonalt nivå for å løse utpekte utfordringer på energi- og miljøområdet. Det er åtte sentre innenfor teknologisk energiforskning og tre sentre innenfor samfunnsvitenskapelig energiforskning. Instituttsektoren er svært sentral i FME-ordningen. Institutter er vertsinstitusjon for ni av elleve sentre. Videre er det krav om at en høyere utdanningsinstitusjon skal delta i FME-konsortiet. Ordningen har bidratt til en videreutvikling av samarbeidet mellom instituttsektor og UH-sektor. En viktig effekt av FME-ordningen, er at den har bidratt til å styrke samarbeidet og gitt en klarere arbeidsdeling blant energiforskningsmiljøene. De åtte første FME-ene er nå inne i slutfasen. Forskningsrådet publiserte ved årsskiftet 2014 en ny FME-utlysning. I 2014 startet også arbeidet med midtveisevaluering av de tre samfunnsvitenskapelige FME-ene. Evalueringen vil danne grunnlag for en beslutning om videreføring av disse sentrene for de siste tre årene av senterperioden.

Store programmer er Forskningsrådets strategiske og langsiktige virkemiddel innenfor viktige nasjonale satsingsområder. Programmene bidrar til samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon gjennom å være et "nasjonalt koordinert prosjekt". De bidrar til sammen med 979 mill. kroner (31 %) til den målrettede innsatsen på et velfungerende forskningssystem i 2014. De Store programmene har prosjekter både i UoH- og instituttsektoren og i næringslivet og benytter både forskerprosjekter, kompetanseprosjekter for næringslivet og innovasjonsprosjekter. Gjennom større samarbeidsprosjekter, teknologiplattformer, brukerfora, konferanser og faglige nettverk har programmene bidratt til å etablere viktige møteplasser for samspill, dialog og arbeidsdeling mellom forskningsaktørene og til etablering av nasjonale tyngdepunkt. I 2014 var det syv Store programmer, hvorav fire etablert i 2012-2013: ENERGIX, PETROMAKS 2, BIOTEK2021 og NANO2021. HAVBRUK avsluttes i 2015. Forskningsrådets nye store tiårige satsing på klimaforskning, KLIMAFORSK, startet opp i 2014. VERDIKT ble avsluttet i 2014 samtidig med at startskuddet gikk for IKTPLUSS – en ny tiårig IKT-satsing. For øvrig er IKTPLUSS tenkt som det første i en serie PLUSS-satsinger på områder som trenger langsiktighet og helhet på tvers av aktører og sektorer. IKTPLUSS vil bidra med øremerkede IKT-midler inn i andre virkemidler der det er hensiktsmessig for å nå de overordnede målene.

Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) utgjør hovedvekten og er en finansieringsordning for etablering av nasjonale forskningsinfrastrukturer som understøtter forskningen på de nasjonalt prioriterte områdene. Forskningsinfrastruktur bidrar til økt samhandling, arbeidsdeling og konsentrasjon i forskningen der Norge har sterke forskningsmiljøer. Etter til sammen fire utlysninger siden etableringen av ordningen i 2009, har Forskningsrådet mottatt til sammen 558 søknader. 88 søknader er under behandling etter utlysningen i 2014. *Norsk veikart for forskningsinfrastruktur* oppdateres etter hver store utlysning av midler til forskningsinfrastruktur i regi av Forskningsrådet. Den andre oppdateringen av veikartet ble publisert i 2014 basert på vurderinger etter tredje utlysning i 2012. Prosjektene som løftes frem på veikartet har enten mottatt finansiering ved denne eller tidligere utlysninger eller er vurdert som «investeringsklare» av Forskningsrådet. Finansieringsordningen hadde 67 løpende kontrakter i 2014 på til sammen nær 1500 mill. kroner til å etablere eller oppgradere nasjonale forskningsinfrastrukturer og gjøre dem tilgjengelige for relevante brukere. Anskaffelsesperioden i de fleste prosjektene er tre til fem år. Infrastrukturene skal betjene en rekke forskningsmiljøer, hvorav mange driver internasjonalt ledende forskning, og bidra til norsk innovasjon på områder som er viktige for samfunnet. Forskningsrådet har bidratt til at alle de fleste nasjonalt prioriterte områdene så langt har fått en betydelig andel av bevilgningen. Finansieringsordningen bidrar også til etableringer av nasjonale infrastrukturer for Norges deltakelse i prosjekter i ESFRI Roadmap."

e-Infrastruktur (tungregnemaskiner, ressurser for lagring av store datamengder og tilhørende drifts- og støttetjenester) for forskning og høyere utdanning har vært koordinert nasjonalt av UNINETT Sigma i perioden 2005-2014. Finansieringen har kommet fra Forskningsrådet, UiO, UiB, NTNU og UiT. F.o.m. 2015 innføres en ny modell for organisering og finansiering av nasjonal e-infrastruktur, hvor Forskningsrådet og de fire universitetene har forpliktet seg til å bidra med minimum 750 mill. kroner for perioden 2015-2024. Den nye organiseringen bidrar til et tydeligere strategisk ansvar for denne viktige, generiske forskningsinfrastrukturen, som i økende grad er relevant for alle fag og disipliner.

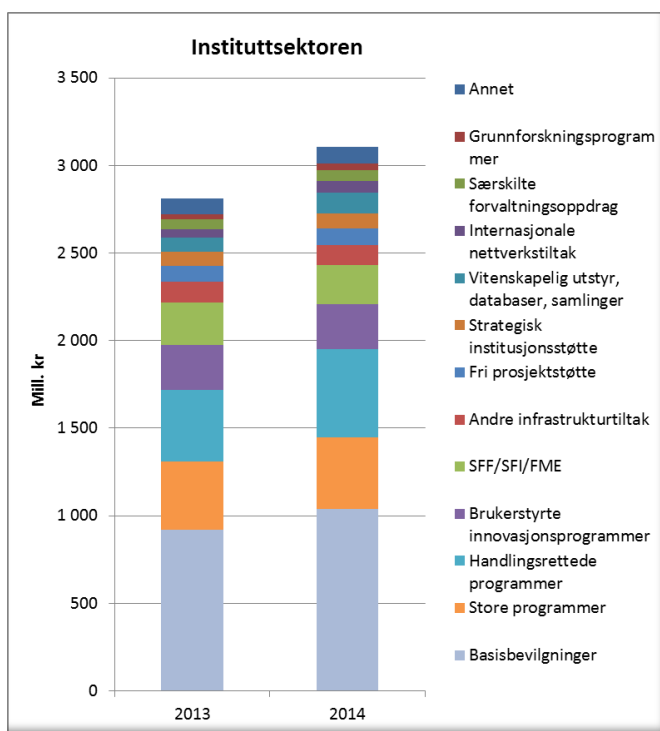
Strategisk institusjonsstøtte utgjør en mindre del av innsatsen til målområdet (4 prosent) og omfatter direkte støtte til enkeltinstitusjoner, institusjonsstrategiske prosjekt (ISP) etter oppfølging av fagevalueringer og Strategisk høgskoleprosjekt (SHP). Forskningsrådets nye policy for høgskolene gjelder i perioden 2014-2017. Tiltak innenfor hovedområdene kapasitet, konsentrasjon og samspill skal implementeres i løpet av fireårsperioden, og Forskningsrådet har tett dialog med høgskolene om dette.

3.3.4 Forskningsinstituttene

Forskningsrådet har et strategisk ansvar for utvikling av norsk instituttsektor. Basisbevilgningene til instituttene gir økt rom for kompetanseutvikling og spesialisering for å møte de mange kunnskapsbehovene i både næringsliv og offentlig sektor. Virkemiddelet gir et viktig bidrag til instituttene utvikling som bygger opp under de forskjellige institusjonenes egenart og strategier og fremmer en hensiktsmessig arbeidsdeling i forskningssystemet. Den statlige basisfinansieringen skal disponeres til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging og skal stimulere instituttene vitenskapelige kvalitet, relevans, internasjonalisering og samarbeid.

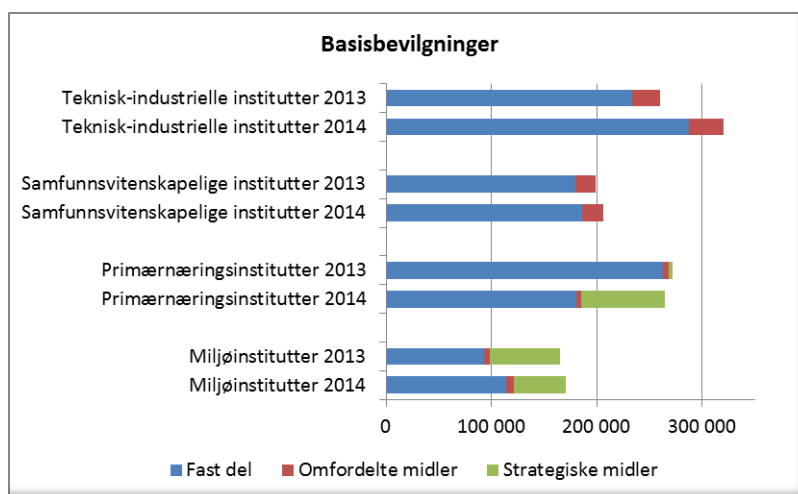
Den totale basisbevilgningen til forskningsinstituttene i 2014 var på 961,5 mill. kroner, en økning på 66 mill. kroner eller 7,4 prosent i forhold til 2013. Størsteparten av økningen kommer av at tilskuddet på 45 mill. kroner til IFEs nukleære aktivitet på Kjeller (JEEP II-reaktoren) ble gitt som ordinær basisbevilgning f.o.m. 2014.

Bevilgningen for 2014 er fordelt ut fra instituttene resultater på utvalgte indikatorer for kvalitet og relevans for årene 2010-2012. De totale midlene som ble omfordelt ut fra resultater ligger knappe 10 mill. eller 18 prosent høyere i 2014 enn i 2013. Gjennomsnittlig utgjorde basisbevilgningen 10,6 prosent av instituttene totale driftsinntekter i 2013 (tall for 2014 foreligger ikke ennå), varierende fra 5,9 prosent for de teknisk-industrielle instituttene til 15,5 prosent for primærnæringsinstituttene.

I statsbudsjettet for 2014 ble det over KDs budsjett bevilget 55 mill. kroner for å stimulere til økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram, av dette ble 50 mill. brukt innenfor Stimuleringsordningen for instituttene deltakelse i EU-forskning (STIM-EU). De resterende 5 mill. kronene var Prosjektetableringsstøtte (PES). De teknisk-industrielle instituttene fikk 77 prosent av bevilgningen til STIM-EU i 2014, de samfunnsvitenskapelige og instituttene som ligger utenfor basisfinansieringsordningen fikk begge 10 prosent av midlene.

Forskningsrådets strategiske ansvar innebærer også å tilrettelegge for instituttens deltagelse i andre virkemidler, slik at instituttene kan fungere som virkemidler i den nasjonale kunnskapsoppbyggingen. I alt tildelte Rådet 3,1 mrd. kroner i 2014 til instituttsektoren (omfatter alle institutter, ikke bare de som får basisbevilgning). Dette er en økning på 395 mill. kroner eller 14 prosent i

forhold til 2013. Det er først og fremst fra programmene instituttsektoren mottar midler, særlig fra de Store- og de Handlingsrettede programmene. Instituttsektoren er også vertskap for flere sentre og mottar betydelige midler gjennom senterordningene Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og Forskningscentre for miljøvennlig energi (FME). Tildelingene gjennom basisfinansieringsordningen, vitenskapelig utstyr, Store programmer og de Handlingsrettede programmene for 2014 viser alle en betydelig økning i forhold til 2013.

Forskningsrådet vedtok i februar 2014 en egen strategi for instituttsektoren 2014-2018. Strategiens overordnede mål er at Forskningsrådet gjennom indirekte styring bidrar til at forskningsinstituttene styrker og videreutvikler sin rolle som tilbyder av forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig. Strategien legger opp til en videreføring av hovedtrekkene i Forskningsrådets politikk. Som en oppfølging av strategien har Forskningsrådet vedtatt utdyping av retningslinjenes grunnleggende krav til institutter for at de kan gis statlig basisfinansiering. Disse reglene anvendes både for å vurdere om nye institutter oppfyller kravene for å få basisbevilgning, og for å vurdere om instituttene innenfor ordningen oppfyller kravene. I 2014 anmodet fem institutter Forskningsrådet om å vurdere om de oppfylte kravene for å få basisbevilgning. Forskningsrådet anbefalte at kun Uni Research A/S ble innlemmet i ordningen.

Forskningsrådet har laget en plan for instituttevalueringer som dekker perioden 2013-2018. I 2014 ble det satt i gang evaluering av miljøinstituttene og gjort forberedelser til evaluering av de teknisk-industrielle instituttene. Målet med evalueringene er økt nytte og bruk av evalueringene som kunnskapsgrunnlag for Forskningsrådets og myndighetens arbeid med instituttpolitikk, utvikling av Forskningsrådets virkemidler og instituttens eget utviklingsarbeid.

3.3.5 Tilstandsvurdering – vurdering av måloppnåelse

Det er knyttet høye ambisjoner til det internasjonale samarbeidet, både i forhold til Horisont 2020, men også til det bilaterale samarbeidet. Regjeringens *Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU* har gitt ytterligere moment i dette arbeidet, men også resultatene fra FP7 tydeliggjør at det må mobiliseres til større innsats skal Norge få mer igjen for deltagelsen i Horisont 2020. Tiltak har særlig vært rettet mot programmer og aktiviteter i Forskningsrådet, siden disse har en nøkkelrolle gjennom å integrere det internasjonale

perspektivet i sitt arbeid. Like viktig er imidlertid tiltak rettet mot bedre informasjon og veiledning og oppgaven med å skape sterkere og bedre tilpasset stimulerings- og støtteordninger. Det bilaterale samarbeidet med prioriterte samarbeidsland er under god utvikling, noe som kommer til uttrykk gjennom det nye *Veikart for forskningssamarbeid* med de åtte prioriterte samarbeidslandene.

Effektiviteten i utnyttelsen av forskningsbevilgningen, uttrykt gjennom størrelsen på overføringene, har ikke vært tilfredsstillende. Overføringene er i 2014 på 3,2 mrd. kroner. Også i 2014 øker overføringen betydelig, omtrent på nivå med fjoråret. Det samlede forbruket er imidlertid stigende og øker med 600 mill. kroner, noe som er 200 mill. kroner mer enn i 2013. Den direkte årsaken til årets vekst i overføringene er i særlig grad knyttet til de Store programmene. Det er imidlertid positivt at økningen i overføringene knyttet til de Handlingsrettede programmene har stoppet opp. Årsakene til overføringene er vel kjent, og grunnleggende sett knyttet til departementenes tildelings- og styringsform, programmenes arbeidsmåte, et konkurransebasert fordelingssystem, og forskningsmiljøenes rammebetingelser og gjennomføringsevne. Det har i en årrekke vært stor oppmerksomhet på overføringene og tiltak for å dempe disse. En har erkjent at det kreves mer grunnleggende strukturelle grep for å holde overføringene nede og at dette må innebære en noe endret driftsmodell. Det har vært lagt mye arbeidet i dette i 2014.

Forskningsrådets bidrag til et velfungerende forskningssystem skjer først og fremst gjennom de strukturerende virkemidlene. Med 53 aktive sentre i 2014, med et samlet budsjett på 641 mill. kroner er det etablert tyngdepunkter for kvalitet og relevans i det norske forskningslandskapet. En tredje runde SFI-III ble gjennomført i 2014 og det skal startes opp 17 nye sentre i 2015. Tilsvarende bidrar den nasjonale satsingen på forskningsinfrastruktur til å forsterke det nasjonale samarbeidet og arbeidsdeling om utstyr. Utstyrsutbetalingene og dermed realiseringen av infrastrukturen er omtrent på samme nivå som for 2013, men det er en stor økning i innvilgede prosjekter. Store programmers bidrag til koordinering av forskningsinnsatsen på nasjonalt prioriterte temaområder er på samme nivå som for 2014. Samlet sett har Forskningsrådet opprettholdt sin rolle på dette området.

Forskningsrådet har ivaretatt sitt strategiske ansvar for instituttsektoren i 2014. Dette kommer til syne gjennom tildeling av basisbevilgningen, tilrettelegging for deltagelse i programmer og satsinger og oppfølging av *Strategi for instituttsektoren*. Det resultatbaserte basisfinansierings-systemet har bidratt til mer likeverdig fordeling. Det er en positiv utvikling på alle indikatorene i systemet. Instituttene gjør det godt i Forskningsrådets programmer ved å skåre høyt på kvalitet og relevans og viser på denne måten at de leverer kunnskap som er relevant for forvaltning, næringsliv og samfunnsliv. De totale midlene til instituttsektoren er betydelig høyere enn i fjor. Instituttsektoren er aktiv i EU-samarbeidet. Forskningsrådet har styrket sitt strategiske engasjement ved følge opp den nye policyen, både gjennom å styrke og videreutvikle STIM-EU-ordningen, men også ved å kvantifisere kriteriene for hvem som kan omfattes av basisbevilgningsordningen.

Målområdet omfatter internasjonalisering, et velfungerende forskningssystem, ansvaret for instituttsektoren og effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen. Det har vært vurdert som en risiko for måloppnåelse at internasjonaliseringstiltakene ikke bidrar nok til å forsterke nasjonalt prioriterte områder, at de strukturerende virkemidlene er for svakt dimensjonert og at basis-

bevilgningene er for små. Med økt volum og bredde i internasjonaliseringsinnsatsen, særlig innenfor programmene, forsterket strategisk fokus gjennom veikartene, med noe økt innsats innenfor senterordningene, og en forsterket innsats for instituttsektoren, vurderes måloppnåelsen som tilfredsstillende. En betydelig økning i overføringene tilsier at måloppnåelsen knyttet til en effektiv utnyttelse av forskningsbevilgningen ikke fullt ut er tilfredsstillende. Den samlede måloppnåelsen oppfattes imidlertid som tilfredsstillende.

3.4 Mål 3: Forskningsrådets resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet

Målområdet omfatter følgende delmål:

Delmål 3.1: God og tilpasset forskningsformidling til forvaltningen og allmennheten og gode læringsarenaer mellom foretak, institutter, UoH-sektoren, helseforetakene og forvaltningen.

Delmål 3.2: Styrket kommersialisering av forskningsresultater og økt innovasjonsevne og -takt i næringsliv og offentlig sektor.

Delmål 3.3: Styrket kunnskapsgrunnlag i det forskningsstrategiske og rådgivende arbeidet.

3.4.1 Kommunikasjon og forskningsformidling

Sentrale mål for kommunikasjonsvirksomheten i Forskningsrådet er å vise at forskning utvikler Norge, at Forskningsrådet er en sentral forskningspolitisk rådgiver og en god forvalter av forskningsmidler. Sentrale verktøy er strategisk kommunikasjon gjennom media, utvikling av gode løsninger for dialog med søkere og andre viktige målgrupper, tilrettelegging av møteplasser, formidling av forskningens resultater, samt tiltak for å skape engasjement for, og debatt om, forskning.

Nettstedet Forskningsradet.no er Forskningsrådets hovedkanal. Nettstedet inneholder planlagte og aktive utlysninger, nyheter og informasjon om forskningspolitikk og om Forskningsrådets virksomhet. Nettstedet er også inngangsporten til lett tilgjengelig informasjon om forskningen som departementene finansierer. Nettstedet har både en norsk og en engelsk versjon, og er dermed et viktig ledd i arbeidet med parallellspråklig kommunikasjon. Forskningsradet.no hadde samlet 1 600 000 besøk og 5 800 000 sidevisninger i 2014.

Forskningsrådet hadde 5077 oppslag/treff i norske mediekanaler på nett og papir i 2014, i tillegg kommer innslag i radio og tv. Forskningsrådet bruker også utvalgte internasjonale pressemeldingsnettsteder for forskning (ScienceNordic, AlphaGalileo). Bruken av sosiale medier blir stadig viktigere for Forskningsrådet. Ved årsskiftet hadde vi 25 000 følgere på Twitter, 8800 følgere på LinkedIn og 3500 på Facebook.

I 2014 lanserte Forskningsrådet en prosjektbank som viser tall, statistikk og resultater knyttet til forskningsprosjekter finansiert av Forskningsrådet. Prosjektbanken gir mulighet til å sette sammen egen statistikk over Rådets bevilgninger siden 1997. Tjenesten vil bli markedsført overfor aktuelle målgrupper i 2015.

Forskningsrådet er nasjonal koordinator for Forskningsdagene, som er en av de største forskningsfestivalene i Europa. Hovedtema i 2014 var "Kommunikasjon". Festivalen fikk en svært god start i form av et åpningsarrangement i samarbeid med Aftenposten der temaet "Forskningen vi ikke liker" ble debattert. Dette gav positiv medieoppmerksomhet. I løpet av tolv festivaldager i september var det 15 forskningstorg rundt om i landet og arrangementer på over 100 geografiske steder i regi av drøyt 200 arrangører. Forskningsrådet var til stede med egne stands på flere av torgene.

Forsker grand prix, med regionale konkurranser fulgt av nasjonal finale, fortsatte sin suksess i 2014. I løpet av fem minutter skal doktorgradsstipendiater formidle hva de forsker på, hvilken

metode de bruker og hvilke resultater de håper å oppnå. Konseptet fenger. Mediedekningen er god, det samme er tilbakemeldingene fra både deltakere, det akademiske miljø og publikum.

Nysgjerrigper er Forskningsrådets tilbud til barn mellom 6 og 13 år. Forskningskonkurransen Årets Nysgjerrigper ble arrangert for 25. gang, 117 bidrag ble levert inn og 1909 elever deltok. Nysgjerrigperbladet kom ut i fire utgaver og økte i opplag fra 85 000 til 90 000 eksemplarer og nettsiden nysgjerrigper.no har i gjennomsnitt 2000 sidevisninger daglig. Lærerveiledningen i Nysgjerrigpermetoden kom ut i ny revidert utgave, 725 lærere deltok på kurs i løpet av året, og naturfagsseksjonene ved 10 lærerutdanninger ble opplært i Nysgjerrigpermetoden. Nysgjerrigpers lærerkonferanse gikk av stabelen for aller første gang i 2014 med 100 deltakere.

Proscientia er Forskningsrådets tilbud til elever i ungdomsskolen og videregående skole (13-21 år). Proscientia arrangerer blant annet Konkurransen Unge Forskere med regional og nasjonal finale. I 2014 kom det inn 109 bidrag til konkurransen.

Forskningsrådet lanserte i 2014 et intranett som gir helt nye muligheter for informasjons- og kunnskapsdeling. Det nye intranettet var et viktig bidrag til en smidig prosess da Forskningsrådet flyttet til nye lokaler på Lysaker i juni 2014.

En av Forskningsrådets hovedoppgaver er å være møteplass for aktører innenfor forskning og forskningspolitikk. I løpet av 2014 arrangerte Forskningsrådet om lag 225 seminarer og konferanser som hver hadde mer enn 30 deltakere. I forbindelse med flyttingen ble det arrangert et eget åpningsarrangement der statsminister Erna Solberg var æresgjest og hovedtaler. Nær 500 gjester fra academia, næringsliv, organisasjoner og media var til stede.

3.4.2 Kommersialisering

Det er en stadig økende oppmerksomhet i Forskningsrådet om å sikre at forskningsresultater blir tatt i bruk, kommer samfunnet til nytte og bidrar til verdiskaping. Både Langtidsplan for forskning og høyere utdanning og MRS-systemet som er under utvikling framhever behovet for mer nyskaping, nyetablering og kommersialisering basert på forskning. Det ble i 2014 registrert nærmere 350 mill. kroner anvendt til kommersialisering av forskningsresultater og økt innovasjonsevne og -takt i næringsliv og offentlig sektor, fordelt på 20 ulike programmer og aktiviteter. I registreringen inngår både *målrettede* kommersialiseringstiltak (FORNY2020 og DEMO 2000) og *relaterte* aktiviteter i Brukerstyrte innovasjonsprogrammer, Store programmer, Sentre for forskningsdrevet innovasjon m.m.

FORNY2020 er Forskningsrådets målrettede tiltak for kommersiell utnyttelse av forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner, med en registrert aktivitet på 120 mill. kroner i 2014. *FORNY2020* støtter aktiviteter som verifiserer og dokumenterer at forskningsresultatene kan anvendes, gjør dem klare for kommersialisering og skaper attraktive investeringsobjekter ut av dem. *FORNY2020* bidrar også til å sikre et velfungerende system av kommersialiseringsaktører, inklusive universitetenes TTOer (Technology Transfer Office). Gjennom disse er det registrert en positiv utvikling: Forskernes resultater fanges i økende grad opp og utvikles til konsepter og patenterbare løsninger som kan lisensieres til foretakssektor eller spinnes ut som egne selskap.

DEMO 2000 er Forskningsrådets målrettede tiltak for kvalifisering og pilotering av ny teknologi i olje- og gassindustrien, som skal bidra til å redusere kostnader, øke effektiviteten og forbedre ytelsene på norsk sokkel. Aktiviteten i DEMO 2000 var på 42 mill. kroner i 2014.

Forskningsrådets næringsrettede FoU-programmer og -aktiviteter er rettet inn mot å øke forskningsinnsatsen i næringslivet og mot å øke næringslivets innovasjonsevne og innovasjonstakt. Flere av dem har også registrert innsats i 2014 knyttet til kommersialisering og eksperimentell utvikling. *Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA)* har størst aktivitet, med anslagsvis 118 mill. kroner. *EUROSTARS 2*, den internasjonale parallellen til BIA, hadde en innsats på 27 mill. kroner. *BIOTEK2021* hadde størst aktivitet av de Store programmene, anslått til 22 mill. kroner. Tabellen under viser resultater fra prosjektene i de næringsrettede programmene.

Resultater fra næringsrettede programmer 2013 og 2014

	FORNY2020		DEMO2000		BIA		Andre brukerstyrte innovasjons-program		Store programmer	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Antall patenter	62	68	13	30	29	48	7	4	43	46
Antall lisenser	70	95	3	1	1	4	2	0	7	3
Antall nye bedrifter	33	44	3	2	4	4	4	2	11	6
Antall nye produkter/prosesser	n/a	n/a	19	34	85	97	61	54	91	72
Antall nye metoder/prototyper	n/a	n/a	18	20	115	146	89	53	162	133

I 2014 har Forskningsrådet arbeidet med hvordan verifiserings-, piloterings- og demonstrasjonsaktiviteter skal håndteres innenfor eksisterende programporteføljer samt innarbeidelsen av denne type aktiviteter i de nye næringsrettede satsingene. Under ledelse av Siva, har Forskningsrådet og Innovasjon Norge deltatt i et arbeid for å vurdere behovet for finansiering av sentre/anlegg for testing, simulering og visualisering knyttet til industrielle utviklingsprosjekter.

Forskningsrådet gjennomfører ulike tiltak for å øke resultatutnyttelsen i FoU-prosjekter. I samarbeid med Norsk design- og arkitektursenter har *FORNY2020* i perioden 2011 til 2014 finansiert designkompetanse i prosjektteamene for å øke sjansene for vellykket kommersialisering. Og for femte gang arrangerte Forskningsrådet kurs i innovasjonsledelse og forretningsmodeller i 2014. Målgruppen er deltakere i innovasjons-/optimaliserings-/verifiseringsprosjekter i Rådets næringsrettede programmer. 27 deltakere fra 12 prosjekter deltok på kurset, som arrangeres i samarbeid med Handelshøgskolen BI, UC Berkeley og Stanford University, USA. Hensikten er økt fokus på innovasjon og forretningsutvikling i det enkelte forskningsrådsprosjekt for å øke andelen suksessfulle prosjekter innenfor brukerstyrt forskning, samt kompetansebygging både i bedrift, forskningsinstitusjonen og blant partnerne i prosjektet.

3.4.3 Kunnskapsgrunnet og rådgivning

God og oppdatert kunnskap om og analyse av forsknings- og innovasjonssystemets virkemåte er en forutsetning for Forskningsrådets arbeid. Det bidrar til utforming av mer effektive og treffsikre virkemidler, avdekker nye kunnskapsbehov og danner grunnlag for rådgivningsfunksjonen. Arbeidet med kunnskapsgrunnet omfatter både forskning, utredning, analysearbeid, evalueringsvirksomhet og videreutvikling av statistikk og indikatorer. I 2014 er det registrert kunnskapsgrunnlagsaktiviteter for 106,8 mill. kroner, mot 90,3 mill. kroner i 2013.

Mye av Forskningsrådets strategiske rådgivning er knyttet til videreutvikling av satsinger og områder, særlig i forbindelse med avslutning og fornyelse av satsingene. I 2014 ble det utviklet

kunnskapsgrunnlag for de nye programmene Forskning for marine ressurser, miljø og forvaltning (MARINFORSK), Miljøforskning for en grønn samfunnsomstilling (MILJØFORSK), Stort program for havbruksforskning (HAVBRUK2), Ansvarlig innovasjon og bedriftenes samfunnsansvar (SAMANSVAR), Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken (FORFI), Gode og effektive helse-, omsorgs og velferdstjenester (HELSEVEL), Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS), Norge – Global partner (NORGLOBAL-2) og Forskning og innovasjon i utdanningssektoren (FINNUT).

Det er også gjort en innsats for å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget på områder som går på tvers av de ulike finansieringsvirkemidlene. Blant annet gjelder det arbeidet med å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget om kjønnsbalanse innenfor forsknings- og innovasjonspolitikken, og det er gjort en innsats for å utvikle økt innsikt i innovasjon i offentlig sektor. I den sammenheng er det foretatt utredninger om mobilisering av kommunesektoren, strategisk kommunikasjonsarbeid og alliansebygging, utvikling av bedre tilpassede virkemidler og støtteformer og innovative offentlige innkjøp. I 2014 ble det også inngått et samarbeid om foresight mellom Forskningsrådet og Teknologirådet for å bidra til å utvikle norsk fremtidstenking i kunnskaps- og teknologipolitikk.

En systematisk tilnærming til *evaluering* som grunnlag for læring er et nøkkelement i arbeidet med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag. Gjennom uavhengig evaluering av fagområder, institusjoner og virkemidler fremskaffes kunnskap om det norske forsknings- og innovasjonssystemet som Rådet bruker i sin rolle som rådgiver i forsknings- og innovasjonsstrategiske spørsmål og i videreutvikling av egne virkemidler. I 2014 har Rådet økt innsatsen for å sikre økt systematikk, fornyelse og strategisk fokus i Forskningsrådets evalueringsvirksomhet. Det er utarbeidet klare retningslinjer for evalueringsvirksomhet som skal bidra til en mer systematisk og strategisk gjennomføring og oppfølging av evalueringer, og det er også introdusert rutiner for å sikre at man tidlig i planleggingen av nye programmer tar stilling til og beskriver behovet for monitorering og evaluering.

I 2014 er det slutført tre nye evalueringer. Det handlingsrettede programmet *Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken (FORFI)* er evaluert og konklusjonen er at målsettingene har vært gode, men at begrensede ressurser har gitt utfordringer i å realisere disse. Det anbefales økte ressurser og en konsentrasjon av innsatsen for å frembringe forskning av høy akademisk kvalitet. I forlengelsen av evalueringen er det utarbeidet en plan for en ny satsing på feltet som innebærer en økning i midler. Disse konsentreres fortrinnsvis i et begrenset antall sentre som skal bidra til å bygge konsentrerte forskningsmiljøer på høyt internasjonalt nivå. Evalueringen av *Næringslivets transport og ITS (SMARTRANS)* viser at programmet som helhet er effektivt organisert og drevet, at måloppnåelsen generelt er god og at effektene er nyttige, men også at det er et forbedringspotensial som det er viktig å realisere i utviklingen av et nytt program for transportforskningen. Evalueringen av *Russland og nordområdene/Arktis (NORRUSS)* konkluderer med at programmet er godt drevet og på god vei mot måloppnåelse. Det gode samarbeidet med de russiske forskningsfondene og programmer internt i Forskningsrådet fremheves. Programmet karakteriseres som ambisiøst med hensyn til tematisk bredde og får ros for god tverrfaglighet i prosjektporteføljen.

Forskningsrådet gjennomfører også årlige resultatmålinger av innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN), med vekt på å kunne vurdere samfunnsøkonomisk lønnsomhet av den offentlige

støtten. Innsatsaddisjonalitet, i hvilken grad prosjektene ville vært gjennomført uten offentlig støtte, er et viktig element i vurderingen.

Forskningsrådet har et hovedansvar for innsamling av FoU- og innovasjonsstatistikken for Norge. Arbeidet gjennomføres av NIFU (UoH- og instituttsektoren, helseforetakene) og SSB (næringslivet). Statistikken er en sentral del av grunnlaget for å utarbeide politikk for forskning og innovasjon i Norge og rapporteres nå årlig. Kostnadene til arbeid med forsknings- og innovasjonsstatistikken, herunder utgivelse av Indikatorrapporten og deltakelse i OECD og EUs arbeid med indikatorutvikling, representerer den største enkeltposten i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget. Samlet var kostnadene 16,5 mill. kroner i 2014. Videre er det i 2014 utarbeidet en bibliometrirapport i regi av Science Metrix som belyser 57 lands forskningsprofil på ulike tematiske områder, samt Norges samarbeidsrelasjoner med de samme landene. Rapporten har vært et viktig grunnlag for utarbeidelse av veikart for samarbeid med 8 prioriterte land. I 2014 har Forskningsrådet også bidratt aktivt til arbeidet med et nytt mål og resultatstyringssystem for Rådet (MRS), herunder utvikling av egnede resultatparametre.

Forskningsrådet driver også kontinuerlig videreutvikling av egne data og systemer. Høsten 2014 ble Forskningsrådets datavarehus bygget om, noe som har gitt større tilfang av data og bedre muligheter innenfor statistikkområdet. Det er i løpet av året også nedsatt en intern gruppe som skal jobbe med å utvikle felles praksis, økt kunnskapsdeling og bedre samhandling på statistikkområdet. En beta-versjon av Prosjektbanken ble gjort tilgjengelig på Forskningsrådets nettsider i 2014. Prosjektbanken kombinerer statistikk og prosjektarkivet og gir eksterne og interne brukere raskere og lettere tilgang til statistikk om Forskningsrådets bevilgninger og informasjon om enkeltprosjekter finansiert av Forskningsrådet.

3.4.4 Tilstandsvurdering – vurdering av måloppnåelse

Forskningsrådet bruker mye ressurser på kommunikasjon og formidling, både sentralt og gjennom programmene. Rådet er langt framme i bruken av nye kommunikasjonsformer, og er aktive mot ulike brukergrupper. Gjennom prosjektene foregår det betydelig publisering og formidling, mens programmene arrangerer møter mellom forskere og brukere. Ved å organisere mange og varierte møteplasser, bidrar Forskningsrådet til styrke dialog og brukerkontakt i det norske forskningssystem. En indikasjon på omfanget er de mange besøkende hvert år til Forskningsrådets lokaler. Det samme gjelder oppslutningen om Forskningsdagene, Nysgjerrigper og de mange fag og temakonferansene Forskningsrådet gjennomfører hvert år. Arbeidet med den nye Prosjektbanken uttrykker også økt innsats for å bringe resultater fra forskningen frem til brukerne. Utfordringene er særlig knyttet til at en treffer brukerne godt nok og at resultatene formidles på en måte som gir grunnlag for å utvikle bedre praksis hos brukerne.

Hovedtyngden av kommersialiseringsaktiviteten er knyttet til relativt få programmer, som har dette som et hovedformål. På den annen side er det stadig flere program som bruker egne midler på kommersialisering, noe som kommer til uttrykk gjennom betydelig økt innsats. Kommersialiseringsaktiviteten er nå større i de Brukerstyrte- og Store programmene enn i de to rettede kommersialiseringsaktivitetene FORNY2020 og DEMO2000. Dette viser at utfordringen med å integrere kommersialiseringsaktiviteten i større grad i bredden av de næringsrettede satsingene er i ferd med å lykkes. Volumet i innovasjonsresultatene er relativt begrenset, men reflekterer også at resultatene innenfor den næringsrelevante forskningen går vel så mye mot vitenskapelig publisering som mot innovasjonsresultater.

Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget for den forskningspolitiske rådgivningen er tatt videre. Den nasjonale statistikken er videreutviklet, blant annet ved å gjennomføre en separat innovasjonsundersøkelse, men også ved å gjennomføre den største bibliometriundersøkelsen i Norge noen sinne. Det gjennomføres normalt et betydelig antall fag- og programevalueringer, selv om det har vært færre av disse i 2014. Forskningsrådet har også videreført sitt eget porteføljeanalysearbeid, særlig i forbindelse med avslutning og fornyelse av satsingene. Det ble gjennomført ni analyser knyttet til videreføring av nye programsatsinger, slik at ny retning kunne fastlegges på bakgrunn av et solid kunnskapsgrunnlag. Det har også vært betydelig aktivitet knyttet til utvikling av nytt MRS-system for Forskningsrådet. Rådet opplever en økende etterspørsmål etter strategiske råd og innspill fra Forskningsrådet og at disse oppfattes som nyttige. Sekretariatsansvaret for så å si alle 21-strategiene er et uttrykk for dette. Utfordringene er særlig knyttet til å utvikle statistikk og indikatorer som fanger opp resultater langt ut i effektkjeden, slik at den reelle samfunns- og næringsverdi kan dokumenteres.

Målområdet omfatter kommunikasjon og formidling, kommersialiseringsaktiviteter og arbeidet med kunnskapsgrunnlaget og rådgivning. Det har vært vurdert som en risiko for måloppnåelse at kommunikasjonsarbeidet ikke treffer brukerne godt nok, at kommersialiseringstiltakene ikke er tilstrekkelig dimensjonert og integrert i de næringsrettede virkemidlene og at kunnskapsgrunnlaget ikke utnyttes godt nok i den forskningsstrategiske rådgivningen. På alle disse områdene har det vært gjennomført ytterligere innsats i 2014, slik at måloppnåelsen oppfattes som tilfredsstillende.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse

På alle hovedmål konkluderes det samlet sett med tilfredsstillende måloppnåelse. Dette betyr ikke at måloppnåelse er like god på alle områder. Måloppnåelsen er bedre på aktiviteter knyttet til forskning og innovasjon i næringslivet, videreutvikling av de åpne arenaene, aktiviteter som støtter opp om et velfungerende forskningssystem, mens det er noe svakere på sider ved oppfølgingen av enkelte av de nasjonalt prioriterte temaområder, først og fremst knyttet til generasjonsskifte innenfor Store programmer. Måloppnåelsen knyttet til kommunikasjon, kommersialisering og kunnskapsgrunnlaget må oppfattes som bedre enn tidligere.

Det har vært vurdert som en risiko for måloppnåelse på hovedmålene at bevilgningene til forskning er utilstrekkelig, at balansen i virkemidlene ikke fremmer tilstrekkelig kvalitet og struktur i forskningssystemet og at det ikke legges godt nok til rette for anvendelse av forskningsbasert kunnskap, særlig mot næringslivet. På alle disse områdene foregår det en betydelig innsats – vesentlig større enn i 2013. Med realvekst i inntektene til Forskningsrådet er det gitt ressurser til å satse. Med en betydelig økning i utdelte midler i 2014 har det blitt lagt et grunnlag for økt innsats, med fornyet retning – en retning som er etablert gjennom et bredt sett av strategier, policyer og porteføljeanalyser utviklet de siste årene.

Det oppfattes at det skal foreligge betydelige avvik for at en ikke skal kunne konkludere med samlet tilfredsstillende måloppnåelse. For at en skal kunne konkludere på en slik måte må det ikke bare foreligge ett og annet avvik, men manglende måloppnåelse må foreligge på et tilstrekkelig antall aktiviteter knyttet til målområdene. Økningen i overføringene kunne være et slikt område. Når dette likevel ikke trekker mot en vurdering av samlet manglende mål-

oppnåelse, så skyldes det at økningen til en viss grad er knyttet til årsaker som Rådet selv ikke rår over, men er også knyttet til mer strukturelle betingelser mellom myndigheter, Forskningsrådet og forskningsmiljøene. Administrasjonens vurdering er at Forskningsrådets virksomhet i 2014 viser tilfredsstillende måloppnåelse.

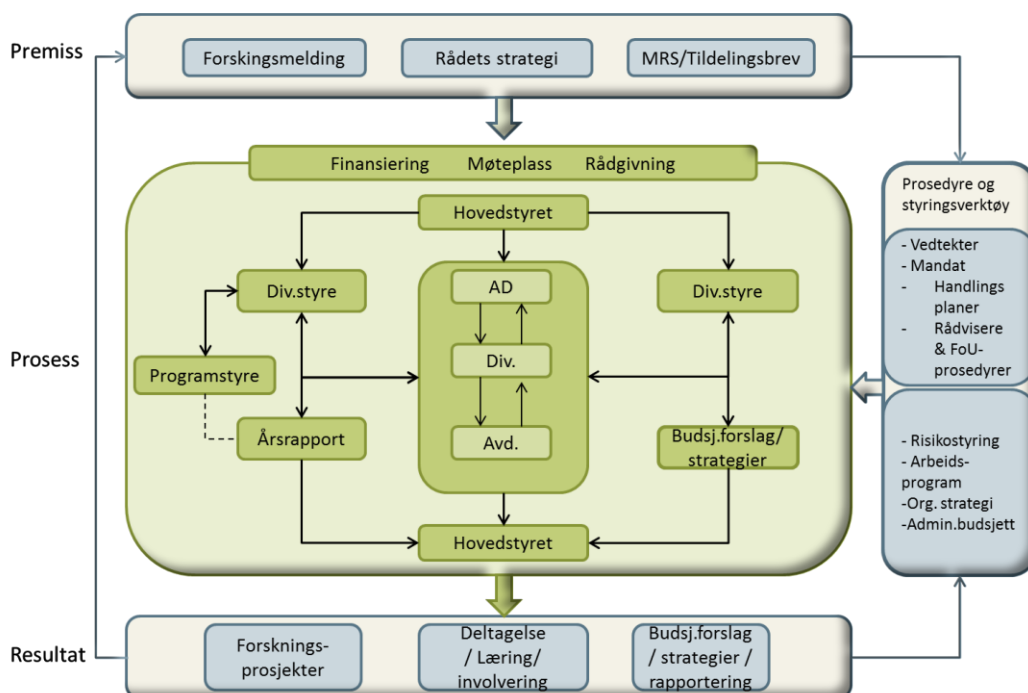
4 Styring og kontroll i virksomheten

4.1.1 Virksomhetsstyring

Forskningsrådets styres etter en virksomhetsstyringsmodell, hvor det er etablert en styringsløyfe mellom premisser, prosesser og resultater for en årlig justering av virksomhetens videre retning og arbeid. Utgangspunktet er premisser gitt gjennom regjeringens forskningsmelding og nå også Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Videre legges Forskningsrådets egen hovedstrategi og underliggende policyer og strategier til grunn for virksomhetsstyringen. Også departementenes mål og resultatstyringsystem for Forskningsrådet utgjør et viktig premiss, sammen med departementenes tildelingsbrev og føringer knyttet til bevilgningene. Med dette som utgangspunkt skal Forskningsrådet fylle rollen som rådgiver, møteplass og finansiør av forskning og innovasjon.

Gjennomføringen skjer ved hjelp av ett hovedstyre og fire divisjonsstyrer, med tilhørende administrativt støtteapparat. Gjennomføringen iverksettes også ved hjelp av et sett med prosedyrer, styringsverktøy og faste organisatoriske prosesser, hvor de viktigste utgjøres av handlingsplaner for programmene, FoU- og administrasjonsbudsjettet, FoU-prosedyrer, arbeidsprogrammer og en rekke tverrgående arbeidsgrupper som koordinerer sentrale prosesser og oppgaver. Risikostyringen inngår som en eksplisitt og implisitt del av de enkelte arbeidsområdene.

Resultatet av virksomheten fremkommer i form av de forskningsprosjektene og satsingene Forskningsrådet finansierer, de rådene Forskningsrådet fremmer i form av budsjettforslag, strategier, innspill og årsrapporter og til slutt de møteplassene Forskningsrådet skaper i form av aktiviteter for kunnskapspredning og dialogarenaer om utvikling av forskningspolitikk. Resultatene fremkommer også i form av effekter på samfunn og næringsliv.

4.1.2 Risikostyring

Forskningsrådets system for risikostyring er knyttet til realisering av Rådets tre hovedmål slik disse er nedfelt i systemet for mål- og resultatstyring (MRS-systemet) av Forskningsrådet. I risikostyringen er det også lagt til grunn det fjerde målet i Forskningsrådets egen strategi *I front for forskningen*, som omhandler utviklingen av Forskningsrådets egen organisasjon. Formålet med risikostyringen er å identifisere og prioritere sentrale risikoer knyttet til realisering av hovedmålene, og å håndtere disse risikoene gjennom ulike former for tiltak, tett integrert i den ordinære virksomheten. De fire hovedmålene som ligger til grunn for risikostyringen er derfor:

1. Økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet.
2. God ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet.
3. Forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.
4. Forskningsrådet – en kompetent og strategisk organisasjon.

Samlet betyr dette at Forskningsrådets risikostyring er dels orientert mot strategisk og finansiell risiko knyttet til FoU-innsats, rådgivning, målgrupper og strategisk kompetanse og dels mot operasjonell risiko knyttet til det FoU-administrative arbeidet og drift av Forskningsrådet som organisasjon.

For den strategiske og finansielle risikoen er det satt seks overordnede risikoområder knyttet til de fire hovedmålene. Disse er som følger.

1. Det er risiko for at bevilgningene til forskning er utilstrekkelige til å realisere hovedmål.
2. Det er risiko for at balansen i Forskningsrådets virkemidler ikke er optimal for å ivareta utviklingen av bedre kvalitet i norsk forskning.
3. Det er risiko for at Forskningsrådet som strategisk aktør ikke utvikler gode nok virkemidler for utvikling av SAK, og dermed ikke fungerer strukturerende nok i FoU-systemet.
4. Det er risiko for at Forskningsrådet ikke har god nok kontakt med viktige målgrupper og at rådet dermed ikke tilrettelegger godt nok for anvendelse av forskningsbasert kunnskap. Risikoen knytter seg særlig til målgrupper i næringslivet.
5. Det er risiko for at Forskningsrådets strategiske rådgivning ikke har godt nok kunnskapsgrunnlag eller god nok forankring.
6. Det er risiko for at Forskningsrådet ikke lykkes godt nok med å ta ut potensialet (og merverdien) som en helhetlig organisasjon.

Risikostyringen knyttet til den strategiske og finansielle risikoen er ivaretatt ved at de seks overordnede risikoområdene er lagt implisitt og eksplisitt til grunn ved utforming av strategier, policyer, budsjettforslag, programplaner og utforming av nye virkemidler og søknadstyper. I kapittel tre i denne rapporten, som blant annet omhandler en vurdering av måloppnåelse på de tre hovedmålene i MRS-systemet, er risiko-områdene lagt til grunn for vurdering av måloppnåelse. Status i forhold til strategisk og finansiell risiko oppfattes tilstrekkelig rapportert gjennom den vurdering av måloppnåelse som gjøres i dette kapittelet. Det gis i tillegg en samlet overordnet vurdering av risiko til slutt i dette kapittelet.

Den operasjonelle risikoen er i all hovedsak knyttet til to områder – dels til det FoU-administrative arbeidet og dels til driften av Forskningsrådet som organisasjon. Det første

området er knyttet til utlysning, søknadsbehandling og prosjektoppfølgning av FoU-porteføljen, mens det andre området er knyttet til Forskningsrådets personale, IKT og øvrig fysisk infrastruktur. På begge disse områdene er det utarbeidet operasjonelle risikoområder og tiltak. Risikostyringen på disse områdene er implisitt og eksplisitt lagt til grunn i virksomhetsstyringen og i det FoU-administrative arbeidet.

4.1.3 Sikkerhet og beredskap

Forskningsrådet har i 2014 gjennomført en ROS-analyse. Forskningsrådets definisjon av en krise ligger til grunn for ROS-analysen. *En krise er en større uheldig hendelse som bringer med seg problemer som ikke kan løses gjennom ordinær organisering og handlekraft.* I samsvar med Kunnskapsdepartementets (KDs) tildelingsbrev for 2014, er analysen basert på samme lest som beskrevet i KDs "Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren". Elementer fra både den nasjonale strategien for informasjonssikkerhet og oppfølgingen av 22. juli-kommisjonens anbefaling har også blitt hensyntatt i analysen. I tillegg har de 14 risikoområdene fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps "Nasjonalt risikobilde 2013" og de 6 verdiene fra KDs ROS-analyse i 2009 blitt vurdert.

ROS-analysen konkluderte med at 7 kriser burde inngå i Forskningsrådets beredskapsplan: 1) Menneskers liv og helse, 2) Brann – reell/stor, 3) Terror, 4) Sabotasje, 5) Kritiske datamengder tapt eller på avveie, 6) Creeping crisis, 7) Naturkatastrofer. I all hovedsak er krisene de samme som i 2009. Menneskers liv og helse omfatter *akutt sykdom – forgiftning og alvorlig ulykke – flere personer.* Pandemi inngår som et element under Creeping crisis, og er et godt eksempel på denne type krise. Naturkatastrofer kom inn som et nytt element. Forskningsrådet flyttet i 2014 inn i nye lokaler på Lysaker. De nye lokalene er lokalisert rett ved sjøen og like ved munningen av Lysakerelven. Flom og springflo ble derfor trukket fram som mulige faremomenter.

I tildelingsbrevet for 2014 ble Forskningsrådet bedt om å etablere et styringssystem for informasjonssikkerhet (SSIS). Forskningsrådet har et system for informasjonssikkerhet gjennom policy, retningslinjer og rutiner. Vi vil i løpet av 2015 konvertere dette i henholdt til ISO-standard med avviksrapportering.

4.1.3.1 Rapport om kriseøvelse

Forskningsrådet har gjennom 2014 foretatt ulike tiltak i arbeidet med sikkerhet og beredskap. Denne rapporteringen legger til grunn *Mal for sikkerhetstilstanden* publisert av justis- og beredskapsdepartementet.

Forskningsrådets verdier

Forskningsrådet leier sine lokaler og innehar ingen verdier eller aktiva utover inventar, kunst og datautstyr. Forskningsrådet eier i tillegg kildekode til eSak som er Forskningsrådets hel-elektroniske mottaks- og søknadsbehandlingssystem. Alle søknader, fagekseperuttalelser, kontrakter og rapporter behandles som sensitive med tilgangsstyring etter "need to know-prinsippet", altså med begrenset tilgang til innhold ut over kortbeskrivelsene. Når kontrakt inngås, fastsettes om prosjektet er konfidensielt og i så fall unntas kortbeskrivelsen av prosjektet fra kunngjøring på web. Forskningsrådet håndterer ikke gradert informasjon i dagens administrative prosesser. Enkelte medarbeidere er likevel involvert i forskningsprosjekt som håndterer gradert materiale, og informasjonssikring og informasjonsutveksling skjer da i regi av KD i deres lokaler.

Uønskede hendelser

Forskningsrådet har i 2014 ikke hatt noen uønskede hendelser eller avvik innen sikkerhet- og/ eller beredskapssiden. Det er imidlertid identifisert behov for oppdatering av tilgangsstyringen.

Interne og eksterne sikkerhetsrevisjoner

Kunnskapsdepartementet hadde tilsynsmøte med Norges forskningsråd 14. november 2014 i Forskningsrådets nye lokaler på Lysaker. Utkast til rapport fra dette besøket er mottatt i januar 2015.

Ledelsens evaluering av sikkerhetsarbeidet

Forskningsrådet har gjennom 2014 hatt et kontinuerlig arbeid med å forbedre sitt eget beredskapsarbeid. Dette arbeidet har bestått i justering av beredskapsplanen, utredning av anskaffelse av verktøystøtte knyttet til beredskapssituasjoner (CIM), opplæringstiltak av evakueringsansvarlige i forbindelse med flyttingen til nye lokaler og beredskapsopplæring av sentralbord og resepsjonsbetjening. Forskningsrådet har gjennomført en beredskapsøvelse for ledelse og beredskapsgruppen. Evalueringen av denne viser at Forskningsrådet anses å være godt i stand til å håndtere en kritesituasjon gjennom bruk av egen beredskapsgruppe/-organisasjon.

I tråd med Justisdepartementet, PST og Politidirektoratet sin informasjon om en uspesifikk terrortrussel mot Norge sommeren 2014, og de anbefalinger som fulgte, høynet Forskningsrådet sin beredskap i det aktuelle tidsrommet. Erfaringene som ble gjort i denne forbindelse ble oppsummert og lagt fram for Forskningsrådets direktørgruppe.

Abonnementsavtalen med Sikkerhetsledelse AS er videreført i 2014. Beredskapsabonnementet omfatter følgende:

- 24 timers rådgivnings- og utrykningsberedskap.
Dette innebærer at Forskningsrådet ved ønske får akutt sikkerhets- og beredskapsfaglig bistand. En rådgiver med spesialisering innen kriseledelse og erfaring fra reelle krisehendelser inngår som ressurs i beredskapsgruppen i en kritesituasjon. Abonnementet omfatter også oppfølging, psykososial støtte og ettervern ved ulykker, voldshandlinger og øvrige traumatiske hendelser.
- Årlig beredskapsøvelse. Årlig bistand til planlegging, gjennomføring og evaluering av en beredskapsøvelse.

Kriseøvelse

Torsdag 27.11.2014, i tiden kl. 1200-1600, gjennomførte Norges forskningsråd beredskapsøvelse for sin beredskapsorganisasjon. Innholdet i øvelsen besto av case til vurdering, en table-top øvelse og evaluering etter øvelsesslutt. Øvelsen ble avholdt i Rådets lokaler på Lysaker. Hovedhensikten med øvelsen var å utvikle bevissthet og evne til å håndtere alvorlige hendelser og kriser som kan ramme virksomheten. Øvelsen omhandlet et case i en av fagdivisjonene og avdelingsdirektør fra aktuell avdeling deltok i øvelsen. Øvelsen medførte særskilt god trening for kommunikasjonsansvarlige og pårørendeteamet. Administrerende direktør Arvid Hallén deltok under hele øvelsen.

Scenario for øvelsen var tap av sensitive data. Sikkerhetsledelse hadde regi på øvelsen i form av øvingsledelse, fremdrift og gjennomføring. Evalueringen fra Sikkerhetsledelse var at øvelsen ble

gjennomført i henhold til plan og dreiebøker og at målsetning med øvelsen ble nådd. Videre at beredskapsgruppe og -organisasjon er godt organisert gjennom struktur, planverk og personell som har god kapasitet til å kunne håndtere en krisesituasjon. Sikkerhetsledelse viste videre til at fokus på – og bevissthet til beredskap ble tydelig vist gjennom øvelsen og konkluderte med at Forskningsrådet innehar god kompetanse og evne til å håndtere alvorlige hendelser og kriser.

Kontroll med underlagte virksomheter

Forskningsrådet har to randsoner, Kilden og Teknologirådet, som er organisert som underenheter av den juridiske enheten Norges forskningsråd. Det er i 2014 ikke foretatt noen kontroll av sikkerhet- og beredskapsrutiner hos disse.

IT-sikkerhet og beredskap

Alternativ internettlinje til den aktive katastrofeløsningen kommer på plass i februar 2015. Det tekniske beredskapsopplegget for kritiske servertjenester er da komplett. Høstens prioritering av arbeidet rundt IKT-sikkerhet generelt, informasjonssikkerhet spesielt og et pågående aktivt holdningsarbeid rundt revitalisering av sikkerhetspolicy og rutiner vil også bedre beredskapen i Forskningsrådet fremover. Forskningsrådet har etablert gode rutiner på IKT-sikkerhetsområdet med en kombinasjon av leide tjenester og programvarestøtte, egen sikkerhetsoppfølging og jevnlig sårbarhetstesting av nye løsninger via eksternt sikkerhetsfirma. Det utføres da en omfattende testing mot vår driftsleverandørplattform hos Evry, med nettsideløsninger og vår anvendte eSak-systemkode fra leverandørene Bekk, Inmeta og Mesan. Sårbarhetene som blir funnet rettes fortløpende i samarbeid med våre leverandører. Forskningsrådet har også forbedret sin kravliste til samtlige rammeavtalepartnere rundt IKT-arkitektur, standarder og sikkerhet i løsninger de leverer.

Vurdering og anbefalte tiltak for å redusere risikoen

Forskningsrådet vil i 2015 fortsette arbeidet med å tilpasse sikkerhets- og beredskapsarbeidet til våre nye lokaler på Lysaker og i våre IKT-løsninger. Som et ledd i dette arbeidet vil vi blant annet gjennomføre en sikringsrisikoanalyse knyttet til fysisk sikkerhet av våre lokaler på Lysaker.

4.1.4 Overordnet vurdering av styring og kontroll

Forskningsrådet har identifisert et sett av overordnede risikoområder knyttet til strategisk og finansiell risiko (se 4.1.2). Samlet sett vurderes risikoen knyttet til disse områdene som lav.

Forskningsrådet har både i 2014 og i 2015 fått betydelig økte FoU-midler, slik at risikoen for at bevilgningene ikke er tilstrekkelig for å realisere hovedmålene oppfattes som lav. På noen områder er bevilgningene svakere enn ønskelig. Dette gjelder særlig på enkelte tematiske områder. Overføringene øker med 458 mill. kroner og er nå opp i 3,2 mrd. kroner. Store overføringer kan gi et inntrykk av at bevilgningen til forskning gjennom Forskningsrådet er mer enn tilstrekkelig. Mesteparten av de overførte midlene er imidlertid brukt, det vil si allokert til forskningsprosjekter. Problemet er at de utdelte midlene ennå ikke er forbrukt. Det er en moderat risiko for at store overføringer kan feiltolkes som at det ikke er behov for ytterligere vekst.

Risikoen knyttet til at balansen i Forskningsrådets virkemidler ikke er optimal for å ivareta utviklingen av bedre kvalitet i norsk forskning oppfattes også å være lav, men også lavere enn før. Det er kommet betydelig vekst til de åpne arenaene Fri prosjektstøtte og til Brukerstyrt

innovasjonsarena og det er satt i gang nye runder med SFF og SFI med et høyere budsjettvolum enn tidligere. Balansen mellom tematiske og åpne virkemidler oppfattes som bedre.

De strukturerende virkemidlene som Store program, Nasjonal forskningsinfrastruktur og SFF, SFI og FME, har hatt betydelig aktivitet. De Store programmene er nå igjennom generasjonsskiftet, slik at potensialet for økt aktivitet er godt til stede. Risikoen for ikke å bidra tilstrekke til utvikling av samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon oppfattes derfor som lav.

Det er vurdert som risiko for at Forskningsrådet ikke har god nok kontakt med viktige målgrupper og at Rådet dermed ikke tilrettelegger godt nok for anvendelse av forskningsbasert kunnskap. Risikoen knytter seg særlig til målgrupper i næringslivet. Både den store økningen i godkjente prosjekter til SkatteFUNN og en betydelig økt tildeling til næringslivet indikerer at risikoen på dette området er begrenset. Det er gjennomført flere tiltak for å bedre kontakten med næringslivet, blant annet gjennom tiltaket Prosjektide og informasjonsarbeidet knyttet til SkattFUNN er eksempler på dette.

Risikoen knyttet til at Forskningsrådet strategiske rådgivning ikke har godt nok kunnskapsgrunnlag eller god nok forankring, oppfattes også som lav. Det arbeides aktivt med kunnskapsgrunnlaget på mange områder. En stor utfordring fremover er imidlertid å måle resultater av Forskningsrådets virksomhet lenger ut i effektkjeden. Dette er et område hvor det må gjøres betydelig nybrottsarbeid. Det er kritisk at en får til dette. Særlig siden en legger opp til at et nytt MRS-system for Forskningsrådet, skal baseres på denne type målinger.

Et risikoområde er knyttet til at Forskningsrådet ikke lykkes godt nok med å ta ut potensialet (og merverdien) som en helhetlig organisasjon. Evalueringen av Forskningsrådet i 2012 konkluderte med at Rådet fungerer godt, også som en helhetlig organisasjon. Dette er bragt ytterligere videre i 2014. En rekke fellesutlysninger mellom programmer, større standardisering av FoU-arbeidet, tydeligere fellesansvar i programmer og satsinger for internasjonalisering, porteføljeanalyser på tvers av fag og divisjonsområder og ikke minst arbeid med en ny overordnet hovedstrategi for Forskningsrådet, er eksempler på dette. Risikoen på området oppfattes derfor som lav.

Forskningsrådet har en egen internrevisjonsavdeling. Avdelingen bidrar til at Forskningsrådet oppnår sine målsettinger ved å benytte en systematisk og strukturert metode for å evaluere og forbedre effektiviteten og hensiktsmessigheten av Forskningsrådets prosesser for risikostyring, styring og kontroll. Den skal bistå ledelsen med å se etter at den interne kontrollen er etablert og at den virker som forutsatt. IR jobber etter en årlig risikobasert revisjonsplan som godkjennes av Hovedstyret. I 2014 har avdelingen arbeidet med følgende områder:

- Institutter med basisfinansiering – kryss-subsidiering
- Finansiell revisjon av CSA Oceans og SIOS-PP som er prosjekter i EUs 7. rammeprogram
- Reise- og møtekostnader
- Risikovurdering SkatteFUNN
- Risikovurdering Beredskap
- Risikovurdering Prosjektoppfølgning forskningsprosjekter

Internrevisjonen har ikke avdekket vesentlig styringssvikt, feil eller mangler ved sin revisjon.

I Riksrevisjonens beretning for regnskapsåret 2013 skrev Riksrevisjonen at Norges forskningsråds samlede årsregnskap i det alt vesentlige er utarbeidet i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring i Norge. De skrev videre at regnskapet i det alt vesentlige gir en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen per 31.12.2013. Riksrevisjonen hadde ingen vesentlige merknader til kontrollerte utvalgte disposisjoner. Høsten 2014 gjennomførte Riksrevisjonen en interimrevisjon i Forskningsrådet. De vil gjennomføre årsoppgjørrevisjonen etter at denne årsrapporten foreligger. Forskningsrådet er per dags dato ikke kjent med at Riksrevisjonen har noen vesentlige revisjonsmerknader til styring og kontroll av Forskningsrådets virksomhet.

5 Vurdering av framtidsutsikter

Bildet som tegnes av det norske samfunnet fremover, både i Perspektivmeldingen og av produktivitetskommisjonen, viser at omstillingsutfordringene blir større. Forskning og utvikling må bidra til å løse utfordringene i et samfunn med flere eldre, et mer ustabilt klima, svakere produktivitet, økt press på velferdsstatens tjenester, og en økonomi som må bli mindre oljeavhengig. Regjeringens én-prosentmål for FoU innen 2020 er et uttrykk for dette, men er også et signal til Forskningsrådet om å ta aktiv del i en slik satsing.

Hovedstyret har også sett fremover. Det er lagt arbeid i å utvikle en ny hovedstrategi etter *I front for forskningen* som utgår i 2014. Særlig viktige utfordringer for Forskningsrådet er Rådets bidrag til å få frem flere verdensledende forskningsmiljøer som kan bidra med mer banebrytende forskning, at de internasjonale forskningsarenaene – og særlig Horisont 2020 – utnyttes bedre, men også at Forskningsrådet utvikler virkemidler som er enkle, forutsigbare og lett tilgjengelige.

De store samfunnsutfordringene må også stå mer sentralt i Rådets hovedstrategi. Forskningen må gi et større bidrag til bærekraftige løsninger i næringsliv, samfunn og i forvaltningen av natur og miljø, samtidig som privat og offentlig sektor må bruke forskningsbasert innovasjon mer aktivt i verdiskaping og fornyelsesarbeid. En bærende idé er at ny hovedstrategi skal markere en tydeligere samfunnsrolle for Forskningsrådet ved at Rådet gjør samfunnets utfordringer til sin agenda og viser hvordan forskning og innovasjon kan være en del av løsningen. Dette er utfordringer som vil ligge til grunn når den nye hovedstrategien vedtas av et nytt hovedstyre i 2015.

Det er tatt og blir tatt viktige grep som vil prege forskningspolitikken og forskningssystemet fremover. Både *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning* og *Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU* gir retning for Forskningsrådets fremtidige innsats. Også *Handlingsrom for kvalitet* (finansieringssystemet) og den kommende meldingen om institusjonsstruktur i høyere utdanning vil gi premisser for Forskningsrådets arbeid. En felles målsetting i disse meldingene er ønsket om økt kvalitet og verdensledende forskning, forskning som kan bidra til å løse samfunnsutfordringene, og behovet for mer innovasjon i privat og offentlig sektor.

Fellesnevneren på alle disse områdene er behovet for å støtte opp om de endringsskapende kreftene som kan skape omstilling, samarbeid, ny retning og økt innsats i forskningsmiljøene. Muligheten for endring kommer ofte utenfra, ofte når nye friske midler blir stilt til disposisjon, og når det stilles krav som gjør at en må strekke seg enda lenger. Forskningsrådets virkemidler skal virke på denne måten. Det betyr at Forskningsrådet fremover har en meget viktig rolle å spille i realiseringen av forskningspolitikken.

6 Årsregnskap

6.1.1 Ledelseskomentar

Virksomhetens formål, vedtektene § 1

Norges forskningsråd skal være et nasjonalt utøvende forskningsstrategisk organ. Norges forskningsråd har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget og bidra til å dekke samfunnets behov for forskning ved å fremme grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon. Forskningsrådet skal arbeide for å fremme internasjonalt forskningssamarbeid. Norges forskningsråd skal gi myndighetene råd i forskningspolitiske saker.

Regnskapsstandard

Norges forskningsråd er etablert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning (nettobudsjettet virksomhet). Norges forskningsråd revideres av Riksrevisjonen. Forskningsrådet rapporterer ikke til statsregnskapet på kapittel og post.

Finansdepartementet har fastsatt anbefalte statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS). Forskningsrådets regnskap er ført ut fra samme grunnleggende prinsipper i norsk regnskapslov og god regnskapskikk som SRS. Regnskapet avviker fra SRS når det gjelder avskrivninger, pensjonsforpliktelser utenom Statens pensjonskasse (SPK) og resultatoppsett, jf. note for regnskapsprinsipper. Noteverket er omarbeidet ihht SRS sine anbefalinger med de nødvendige tilpasninger. Nummereringen av notene følger oppsettet i SRS og medfører at denne ikke er sammenhengende. Forskningsrådet implementerer standard kontoplan fra 1.1.2015. Regnskapet vil fra 2015 avlegges i tråd med SRS, med unntak av avskrivninger der vi har fått utsettelse til 1.1.2016.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av Forskningsrådets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn.

Årsregnskapet omfatter Forskningsrådets virksomhet og randsonene Kilden og Teknologirådet. Regnskapet til de to randsonene er innarbeidet i regnskapet til Forskningsrådet under FoU-regnskapet. Forskningsrådets virksomhet består av regnskap for FoU, administrasjon, samt regnskap for eiendomsforvaltningen og bevegelser på Investerings- og omstillingsfondet. Da regnskapet inneholder tallene fra randsonene vil tallene som framkommer i FoU-regnskapet her avvike noe fra det som står i budsjettdokumenter og årsrapport.

Vesentlige endringer i resultat- og balanseposter

Forskningsrådet mottok 8,3 mrd. kroner. i 2014 til FoU-formål, hvorav bevilgninger fra departementer utgjorde 8,1 mrd. kroner. Dette bokføres som inntekter. Tildelingene til forskningsmiljøene bokføres som kostnader. Differansen mellom tilførte midler og utdelte midler, utgjør endringen i Forskningsrådets forskningsforpliktelser.

Forskningsforpliktelser knyttet til forskningsaktiviteter og - prosjekter (overføringer) utgjør ved årsskiftet 3,1 mrd. kroner. For nærmere informasjon om FoU-regnskapet vises det til Årsrapport for 2014, samt rapport til Kunnskapsdepartementet om overføringer til 2015.

Pensjonsforpliktelsene utenom SPK utgjorde 31,5 mill. kroner. pr 31.12 – dette føres mot en egen linje i balansen og reduserer ikke Virksomhetskapskapitalen.

Investeringer

I 2014 er det gjort investeringer for 71,4 mill. kroner.:

- 28,8 mill. kroner. knyttet til etableringen i nye lokaler på Lysaker, inkl. nytt møtesenter
- 17,7 mill. kroner. er knyttet til:
 - nytt intranett og nettsideløsninger for Forskningsrådet – 9,7 mill. kroner
 - ekstern og internasjonal IT-løsning for Svalbard Science Forum, Sysselmannen og Kings Bay, Skattefunn og Kunnskapsenteret – 7,9 mill. kroner
- 11,4 mill. kroner knyttet til statlige pålegg. Av dette er 8,2 mill. kroner knyttet til implementering av ny kontoplan og omfatter tilrettelegging for dette i eAdmin, BA og Agresso
- 9,4 mill. kroner til vedlikehold av eSak og Datavarehuset
- 2,9 mill. kroner er knyttet til ferdigstillingen av helelektronisk FoU-behandling ved eSak modulene som understøtter søknadmottak, fagekspertbehandling, automatiske svarbrev og effektive kontraktsinngåelser og rapporteringsrutiner mot kontraktpartnerne
- 1,2 mill. kroner. til årlige drifts- og sikkerhetsforbedringer

Deler av investeringene finansieres av investeringsfondet. Forskningsrådets investeringsfond benyttes i hovedsak til finansiering av IT-prosjekter etter vedtak i Hovedstyret og KD, jf. note 8 Opptjent virksomhetskapskapital. I 2014 er avskrivninger for 12,4 mill. kroner. belastet investeringsfondet. Fondet utgjør 14,9 mill. kroner per 31.12 og forpliktelser som skal dekkes av investeringsfondet fremover utgjør om lag 15 mill. kroner.

Hovedstyret har besluttet at 16,3 mill. kroner fra Eiendomsfondet benyttes til bygningsmessig tilrettelegging og infrastruktur i nytt møtesenter. Investeringene til infrastruktur o.l. er ferdig og er i tråd med avsatt beløp på 10,8 mill. kroner. Formidlingsrom/utvidelse av auditoriet, kostnadsvurdert til 5,5 mill. kroner, er ikke påbegynt.

Oslo, 26. februar 2015

Arvid Hallén
Administrerende direktør

6.1.2 Regnskap – Norges Forskningsråd

Resultatregnskap

	Note	2014	2013
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	8 086 249	7 672 407
Salgs- og leieinntekter	1	8 337	14 971
Andre off./private tilskudd	1	244 445	159 810
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>8 339 031</i>	<i>7 847 188</i>
Driftskostnader			
Forskningsprogrammer	3	3 516 933	3 142 854
Frittstående prosjekter	3	884 130	881 382
Infrastrukturiltak	3	2 317 962	2 184 591
Nettverkstiltak	3	500 754	428 993
Diverse FoU-kostnader	3	131 427	115 501
Forvaltning	3	178 222	147 492
Lønn og sosiale kostnader	2,3	454 414	445 181
Andre driftskostnader	3	-138 751	-107 436
Avskrivninger	5	55 566	40 849
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>7 900 657</i>	<i>7 279 406</i>
Driftsresultat		438 374	567 782
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	2 425	3 034
Finanskostnader	6	-136	-510
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>2 290</i>	<i>2 524</i>
Resultat av periodens aktiviteter		440 663	570 306
Endring pensjonsforpliktelser	19	-1 092	8 647
Avregninger			
Forskningsforpliktelser	15	441 889	573 309
Administrativ avsetning	15	7 162	-6 108
<i>Sum avregninger</i>		<i>449 051</i>	<i>567 201</i>
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		-7 296	-5 541
<i>Disponeringer</i>			
Eiendomsfond	8	3 671	5 166
Investeringsfond	8	-10 967	-10 710
<i>Sum disponeringer</i>		<i>-7 296</i>	<i>-5 544</i>

Balanse

EIENDELER	Note	31.12.2014	31.12.2013
A. Anleggsmidler			
Varige anleggsmidler			
Bygninger, tomter og annen fast eiendom	5	9 555	9 555
Maskiner og transportmidler	5	123 129	106 671
<i>Sum varige anleggsmidler</i>		<i>132 684</i>	<i>116 226</i>
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Sum anleggsmidler		132 684	116 226
B. Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer	13	32 603	37 600
Andre fordringer	14	4 651	6 938
Ansatte - lønnslån	14	851	702
Fordringer på departementer		0	0
<i>Sum fordringer</i>		<i>38 105</i>	<i>45 240</i>
Kasse og bank			
Bankinnskudd	17	4 641 916	3 976 023
Andre kontanter og kontantekvivalenter	17	0	0
<i>Sum kasse og bank</i>		<i>4 641 916</i>	<i>3 976 023</i>
Sum omløpsmidler		4 680 021	4 021 263
Sum eiendeler		4 812 705	4 137 489

Balanse

VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2014	31.12.2013
C. Virksomhetskapi tal			
Opptjent virksomhetskapi tal			
Investeringsfond	8	14 980	25 947
Eiendomsfond	8	46 046	42 375
<i>Sum opptjent virksomhetskapi tal</i>		<i>61 026</i>	<i>68 322</i>
Sum virksomhetskapi tal		61 026	68 322
Pensjonsforpliktelse r	19	-31 180	-30 087
D. Gjeld			
Avsetning for langsiktige forpliktelse r			
Pensjonsforpliktelse r	19	31 499	30 406
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelse r</i>		<i>31 499</i>	<i>30 406</i>
Annen kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	18	1 395 173	1 170 694
Skyldig skattetrekk	18	18 469	20 708
Skyldige offentlige avgifter	18	11 105	12 152
Skyldig lønn og feriepenger	18	49 375	39 566
Annen kortsiktig gjeld	18	113 011	109 227
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		<i>1 587 133</i>	<i>1 352 347</i>
Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet			
Adm. avsetning	15	46 786	40 271
Forskningsforpliktelse r	15	3 117 441	2 676 230
<i>Sum avregning bevilgningsfinansiert virksomhet</i>		<i>3 164 227</i>	<i>2 716 500</i>
Sum gjeld		4 782 858	4 099 254
Sum virksomhetskapi tal og gjeld		4 812 705	4 137 489

6.1.3 Regnskapsprinsipper

Norges forskningsråd er etablert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning (nettobudsjettet virksomhet). Forskningsrådet rapporterer ikke til statsregnskapet på kapittel og post.

Forskningsrådets regnskap er tilpasset regnskapsloven og Norges forskningsråd revideres av Riksrevisjonen. Finansdepartementet har fastsatt anbefalte statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS). Forskningsrådets regnskap er ført ut fra grunnleggende prinsipper i norsk regnskapslov og SRS. Avvik fra SRS kommenteres her under regnskapsprinsippene. Argumentet for de avvik som eksisterer er å sikre at regnskapet gir mest relevant styringsinformasjon samt sikre konsistens over tid. Noteverket er omarbeidet ihht SRS anbefalinger med de nødvendige tilpasninger. Nummereringen av notene følger SRSs oppsett og medfører at denne ikke er sammenhengende.

Prinsipper for inntektsføring

Offentlige og private bevilgninger inntektsføres i bevilgningsåret. Mottatte midler og tilskudd som ikke er tildelt eller utbetalt til bevilgningsmottaker er overført som forsknings-forpliktelse. Fra 2015 vil Forskningsrådet føre forskningsmidler som tilskuddsforvaltning og inntektsføre i tråd med SRS 10. Det vil bety endret resultatoppsett fra 2015. Inntektsføring ved salg av abonnenter skjer ved faktureringstidspunktet.

Prinsipper for kostnadsføring

Kostnadsføringen på prosjekter og programmer er utbetalt automatisk i henhold til fremdriften og forbruket i prosjektet. Bevilgninger som er holdt igjen i påvente av godkjenning av slutt-rapport for forskningsprosjektene er periodisert i regnskapet. Forskningsrådets administrative kostnader regnskapsføres i den periode de påløper.

Avskrivninger

Avskrivninger håndteres i tråd med regnskapsloven og avviker ifht SRS. Ihht SRS reduseres inntekt fra bevilgning med faktisk investert beløp i anleggsmidler i regnskapsperioden. Dette beløpet balanseføres og inntektsføres så i takt med avskrivningene. Selve regnskapsføringen av avskrivninger i Forskningsrådet tilsvarer SRS. Forskningsrådet finansierer imidlertid disse årlig ved bevilgninger og avsetninger/fond, og avviker ifht forpliktelsesmodellen. Fra 01.01.2016 vil Rådet behandle avskrivninger fullt ut etter SRS.

Klassifisering av balanseposter

Fordringer og gjeld som knytter seg til den normale drift klassifiseres som omløpsmidler og kort-siktig gjeld. Øvrige fordringer og gjeld med forfall ut over ett år er klassifisert som anleggsmidler og langsiktig gjeld. Varige driftsmidler vurderes til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler som er eid av Forskningsrådet aktiveres og avskrives dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr. 50.000. Disse driftsmidlene avskrives over midlenes økonomiske levetid. Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under drifts-kostnader, mens påkostninger tillegges driftsmidlenes kostpris og avskrives i takt med disse.

Pensjoner og pensjonsforpliktelser

SRS 25 legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning av pensjonsforpliktelser som i NRS6 for pensjoner i Statens pensjonskasse (SPK). Kostnader til årets pensjonspremie fremgår av regnskapet.

For Rådets pensjonsordninger utenom SPK (pensjoner over drift) regnskapsføres disse som ytelsesplaner. For disse ordningene beregnes pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser etter lineær opptjening basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuar-messige forutsetninger om dødelighet og avgang. Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen. Endringer i forpliktelsen som skyldes endringer i pensjonsplanene fordeles over antatt gjenværende opptjeningstid. Endringer i forpliktelsene og pensjonsmidlene som skyldes endringer i avvik og beregningsforutsetningene (estimatendringer) fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid hvis avvikene ved årets begynnelse overstiger 10 prosent av det største av brutto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Endringen i årets forpliktelser resultatføres slik som Norsk standard tilsier, resultateffekten blir imidlertid ikke disponert mot virksomhetskapskapitalen, men føres som endring i pensjonsforpliktelser på en egen linje mellom egenkapital og avsetning for forpliktelse i balansen. Av den grunn vil ikke prinsippforskjellen påvirke de midler Forskningsrådet har til disposisjon.

Fordringer og valuta

Kunde- og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende. Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen pr 31.12. Norges Banks spotkurs pr 31.12 er lagt til grunn.

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør, og det er da følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser. Forskningsrådet har egen tariffavtale og faller ikke inn under personalforsikringsordningene i den statlige tariffavtalen. Forskningsrådet har derfor unntak for dette prinsippet når det gjelder gruppeliv/-ulykkes- og reiseforsikring for sine ansatte.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle inn- og utbetalinger daglig gjøres opp mot Forskningsrådets oppgjørskonto i Norges Bank. Forskningsrådet tilføres likvider løpende gjennom året ihht utbetalingsplaner fra departementene. Oppgjørskontoen i Norges Bank renteberegnes ikke. Nettobudsjetterte virksomheter beholder likviditeten ved årets slutt.

Kontantstrømoppstilling

Som en del av regnskapet er det utarbeidet en kontantstrømoppstilling som viser hvordan Forskningsrådet har mottatt og anvendt sine midler.

6.1.4 Noter

NOTE A SEGMENTNOTE

2014	Note	FoU	Adm	Invest	Eiendom	2014
Driftsinntekter						
Inntekt fra bevilgninger	1	7 817 313	268 936			8 086 249
Salgs- og leieinntekter	1	775	939		6 623	8 337
Andre off/private tilskudd	1	244 445			0	244 445
<i>Sum driftsinntekter</i>		8 062 533	269 875	0	6 623	8 339 031
Driftskostnader						
	2,3,5	7 621 004	263 732	12 408	3 513	7 900 657
Driftsresultat						
		441 529	6 143	-12 408	3 110	438 374
Finansinntekter og finanskostnader						
	6	361	-73	1 441	561	2 290
Resultat av periodens aktiviteter						
		441 889	6 070	-10 967	3 671	440 663
Endring pensjonsforpliktelse	19		-1 092			-1 092
Avregninger						
Avskrivninger/investeringer	15		-5 537			-5 537
Resultat adm.regnskap	15		12 699			12 699
Forskningsforpliktelser	15	441 889				441 889
<i>Sum avregninger</i>		441 889	7 162	0	0	449 051
Periodens resultat (til virksomh.kapital)		0	0	-10 967	3 671	-7 296

2013	Note	FoU	Adm	Invest	Eiendom	2013
Driftsinntekter						
Inntekt fra bevilgninger	1	7 397 107	275 300			7 672 407
Salgs- og leieinntekter	1	8 222	126		6 623	14 971
Andre off/private tilskudd	1	159 810			0	159 810
<i>Sum driftsinntekter</i>		7 565 139	275 426	0	6 623	7 847 188
Driftskostnader						
	2,3,5	6 992 256	272 697	12 508	1 944	7 279 405
Driftsresultat						
		572 883	2 727	-12 508	4 679	567 783
Finansinntekter og finanskostnader						
	6	427	-190	1 797	487	2 521
Resultat av periodens aktiviteter						
		573 310	2 539	-10 711	5 166	570 304
Endring pensjonsforpliktelse	19		8 647			8 647
Avregninger						
Avskrivninger/investeringer	15		-6 021			-6 021
Resultat adm.regnskap	15		-87			-87
Forskningsforpliktelser	15	573 310				573 310
<i>Sum avregninger</i>		573 310	-6 108	0	0	567 202
Periodens resultat		0	0	-10 711	5 166	-5 544

Note 1 Spesifikasjon av driftsinntekter

	2014	2013
<i>Inntekt fra bevilgninger</i>		
Kunnskapsdepartementet	3 437 400	3 188 621
- hvorav administrasjonsbevilgning	268 936	275 300
Nærings- og fiskeridepartementet	1 911 340	1 440 100
Olje- og energidepartementet	784 600	728 000
Fiskeri- og kystdepartementet	0	350 300
Landbruks- og matdepartementet	477 091	471 800
Klima og miljødepartementet	370 600	365 230
Fornyings,- adm,- og kirke departementet	0	15 039
Arbeids- og sosialdepartementet	134 120	133 260
Utenriksdepartementet	263 274	345 320
Helse- og omsorgsdepartementet	328 796	313 008
Barne-, likestillings- og inkluderingsdep.	23 368	22 717
Samferdselsdepartementet	148 300	142 000
Finansdepartementet	21 600	21 200
Kulturdepartementet	22 346	10 578
Justis- og beredskapsdepartementet	21 284	21 484
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	141 130	102 750
Forsvarsdepartementet	1 000	1 000
<i>Sum inntekt fra bevilgninger</i>	8 086 249	7 672 407
<i>Salgs- og leieinntekter</i>		
Festeavgifter	6 485	6 439
Arv	0	7 314
Andre inntekter	1 852	1 218
<i>Sum salgs- og leieinntekter</i>	8 337	14 971
<i>Tilskudd og overføringer fra statlige forvaltningsorganer/etater</i>		
Inntekt andre offentlige	180 293	125 633
<i>Sum tilskudd og overføringer fra statlige forvaltningsorganer</i>	180 293	125 633
<i>Tilskudd og overføringer fra andre</i>		
Inntekt private Norske	23 222	18 502
Inntekter EU/internasjonale private	40 930	15 675
<i>Sum tilskudd og overføringer fra andre</i>	64 152	34 177
<i>Sum tilskudd og overføringer</i>	244 445	159 810
<i>Sum driftsinntekter</i>	8 339 031	7 847 188

Note 2 Lønn og sosiale kostnader

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
Lønninger	312 201	297 289
Feriepenger	37 959	35 295
Arbeidsgiveravgift	57 377	57 887
Pensjonskostnader**	48 326	37 795
Sykepenger og andre refusjoner	-12 575	-7 612
Andre ytelser**	16 021	24 526
Programmers andel lønn, Randsoner	-4 895	0
Sum lønn og sosiale kostnader	<u>454 414</u>	<u>445 181</u>

Godtgjørelse til Hovedstyret utgjorde for 2014 kr 1 482 250,-.

Samlede godtgjørelser til administrerende direktør er utbetalt med kr 2 126 280,- (lønn, diett og trekkpliktige naturalytelser).

Administrerende direktør er medlem i den kollektive pensjonsordningen i Statens pensjonskasse. Avtale om tilleggspensjon gjelder for den del av lønnen som ikke dekkes av avtalen med Statens pensjonskasse (SPK), begrenset oppad til 8 ganger grunnbeløpet i folketrygden (8G). Pensjonen utgjør 66% av pensjonsgrunnlaget. To divisjonsdirektører har avtale om tilleggspensjon for den del av lønnen som ikke dekkes av avtalen med SPK, begrenset oppad til 6G.

Tidligere administrerende direktør fratradte med overgang til pensjon 1.12.2014.

Forskningsrådets administrasjon utgjorde 458 ansatte* fordelt på 448,9 årsverk pr. 31.12.2014. I tillegg kommer 7 årsverk innleide personer.

*Antallet personer er pr 31.12. og viser ikke en gjennomsnittsberegning for hele året. Antallet er lavt i forhold til budsjetterte stillinger og skyldes at 16 stillinger er ubesatt/vakant pr 31.12.14.

**** Nærmere om pensjonskostnader**

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Arbeidsgivers andel av premiesats for 2014 har vært 20,5 prosent. Tilsvarende premiesats for 2013 var 24,5 prosent. I tillegg innbetales arbeidstakers andel på 2 %.

**** Nærmere om andre ytelser**

I andre ytelser er kostnader til AFP-pensjoner, kostnader pensjonsforpliktelse samt avkastning fiktivfond i SPK.

Note 3 Andre driftskostnader

	Program	Frittstående prosjekt	Infra- struktur	Nettverks tiltak	Diverse FoU	Forvalt- ning	Felles- kostnader	2014	2013
	P	F	I	N	D	S	K		
Administrasjon	-	-	-	-	298	-	-72 329	-72 031	(36 803)
Adm direktør	11 705	9 852	-	12 908	45 764	-	53 167	133 397	87 467
Energi, ressurser og miljø	1 521 907	21 163	169 982	36 334	6 710	110 923	96 008	1 963 027	1 791 456
Vitenskap	177 169	710 988	1 937 052	107 801	52 586	27 510	65 880	3 078 985	2 875 448
Samfunn og helse	869 966	20 205	3 131	34 795	21 756	15 905	63 026	1 028 784	886 066
Innovasjon	966 258	133 151	208 792	311 908	10 694	24 939	122 754	1 778 495	1 695 273
Estimerte kostnader	-10 000	-	-	-	-	-	-	-10 000	(19 500)
Alle driftskostnader	3 537 004	895 360	2 318 957	503 745	137 809	179 277	328 505	7 900 657	7 279 407
Lønn og sosiale kostnader	20 071	11 230	995	2 991	2 822	1 054	415 251	454 414	445 181
Avskrivninger	-	-	-	-	3 560 145	-	52 006	55 566	40 849
Andre driftskostnader	3 516 933	884 130	2 317 962	500 754	131 427	178 222	-138 751	7 390 677	6 793 377

Andre driftskostnader i Felleskostnader:	2014	2013
Andre personalkostnader (BHT, forsikringer, mv)	14 927	19 862
Honorarer styrer	3 077	3 085
Reiser og diett	5 282	7 837
Husleie	35 167	25 019
Generell drift	14 642	19 002
Drift og vedlikehold av leide lokaler	16 372	13 942
Andre kostnader til drift av lokaler inkl kantine	12 020	11 820
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, IT-utstyr mv.	7 254	10 173
Telefon- og internettkostnader	6 611	5 556
Mindre utstyrskaffelser IT mv	943	1 229
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	23 668	25 530
Sum andre driftskostnader/felleskostnader	139 964	143 055
Refusjoner til adm.budsjettet	-278 716	-250 491
Netto sum andre driftskostnader/felleskostnader	-138 751	-107 436

Et **Forskningsprogram** er en målrettet og tidsbegrenset forskningsinnsats for å framskaffe ny kunnskap på et avgrenset felt, og omfatter Store programmer, Brukerstyrte innovasjonsprogrammer, Grunnforskningsprogrammer og Handlingsrettede programmer.

Frittstående prosjekter er bevilgninger til forskningsprosjekter som ikke er tilknyttet programmer eller infrastrukturtiltak, og omfatter stipend, prosjekt- og miljøstøtte, frittstående EU-prosjekter og andre frittstående prosjekter.

Infrastrukturtiltak omfatter grunnbevilgninger til institutter, strategiske universitets- og instituttprogrammer, utstyr og instrumenter og andre infrastrukturtiltak, samt sentre for fremragende forskning.

Diverse FoU-kostnader består av kontingenter til nasjonale og internasjonale organisasjoner, informasjons-, formidlings- og publiseringstiltak, planlegging, utredning og evaluering samt stimuleringsstiltak og nettverksbygging.

Note 3 Andre driftskostnader side 2

Nettverkstiltak er strategiske tiltak for å koble aktører i innovasjonssystemet og støtte til nasjonale samarbeidstiltak og møteplasser, samt internasjonale kontingenter og støtte til nettverksbygging bl.a. innenfor EUs forskningssamarbeid.

Forvaltning dekker særskilte forvaltningsoppdrag finansiert av departementene for å administrere tilskuddsordninger eller gjøre spesielle oppgaver som kommer i tillegg til Forskningsrådets ordinære virksomhet

Felleskostnader omfatter kostnader knyttet til Forskningsrådets administrasjon, faglige sekretariater o.l.

Estimerte kostnader er et estimat for påløpte kostnader for prosjekter som er registrert for automatiske utbetalinger, hvor utbetaling ikke er foretatt pr 31.12. Grunnen til at det ikke er foretatt utbetaling er at sluttrapport ikke er godkjent. Det settes av et beløp for påløpte kostnader, fordi kostnaden er påløpt i regnskapsåret, men mangler godkjenning for utbetaling.

Note 4 Immaterielle eiendeler – ikke aktuell

Note 5 Varige driftsmidler

	Tomter	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Sum
Anskaffelseskost 31.12.2013	9 555	364 349	373 904
Tilgang i 2014	0	72 101	72 101
Anskaffelseskost 31.12.2014	9 555	436 450	446 005
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2013	0	257 678	257 678
Ordinære avskrivninger i 2014	0	55 643	55 643
Balanseført verdi 31.12.2014	9 555	123 129	132 684
Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	3-15 år lineært	

Tomter som Forskningsrådet har kjøpt er ført i balansen til kostpris. I tillegg har Forskningsrådet hjemmel (Innst. Nr. 199, 21.juni 1952) til betydelige arealer i Gaustadområdet som ble overdratt vederlagsfritt fra staten.

Norges forskningsråd leide kontorlokaler i Stensberggata 26 frem t.o.m. juli 2014, og flyttet inn i nye lokaler i Drammensveien 288 i juni 2014. Forpliktelser for husleie og faste driftskostnader i Drammensveien (om lag 16 210 m²) for perioden 1.1.- 31.12.2015 er på om lag 41,7 mill. kroner.

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	2014	2013
Finansinntekter		
Aksjeutbytte	0	0
Renteinntekter bank	2 147	2 631
Agio (valutagevinst)	278	403
Renteinntekter utlån	0	0
Renteinntekter verdipapirer	0	0
Urealisert kursgevinst verdipapirer	0	0
Realisert kursgevinst verdipapirer	0	0
Sum finansinntekter	2 425	3 034
Finanskostnader		
Gebyrer - bank	-82	-126
Andre gebyrer	-10	-7
Rentekostn., for sent bet. fakt.	-43	-76
Disagio (valutatap)	-1	-302
Sum finanskostnader	-136	-510

Grunnlag beregning av rentekostnad på investert kapital:

	2014	2013	Gjennomsnitt i perioden
Balanseført verdi varige driftsmidler	123 129	116 226	119 678
Sum	123 129	116 226	119 678

Antall måneder på rapporteringstidspunktet:

12

Gjennomsnittlig kapitalbinding i år 2014:

119 678

Fastsatt rente for år 2014:

1,25 %

Beregnet rentekostnad på investert kapital:***1 496**

* Beregnet rentekostnad på investert kapital er kun en noteopplysning. Den beregnede rentekostnaden regnskapsføres ikke.

Note 7 Netto avregning bevilgningsfinansiert virksomhet (bruttobudsjetterte) – ikke aktuell

Note 8 Innskutt og opptjent virksomhetskaper

Virksomhetskaper kan bare opptjenes etter særskilt fullmakt fra Stortinget. Det skal gis hjemmelshenvisning i note til regnskapet. Virksomhetene kan ikke etablere virksomhetskaper innenfor den bevilgningsfinansierte virksomheten, se note 15. Opptjent virksomhetskaper tilsvarer dermed resultatet fra den eksternt finansierte virksomheten.

Opptjent virksomhetskaper i Norges forskningsråd består av eiendomsfondet og investerings/omstillingsfondet, jf Forskningsrådets hovedinstruks pkt 8.2 (godkjent av Kunnskapsdepartementet):

«Eiendomsvirksomheten i NFR er selvfinansierende og reguleres med eget budsjett og regnskap. Forskningsrådet har et eget Eiendomsfond regulert med egne statutter. Årsresultatet av eiendomsvirksomheten føres mot Eiendomsfondet.

Investerings- og omstillingsfondet skal gi Norges forskningsråd mulighet til å gjennomføre investeringer knyttet til interne utviklings- og omstillingstiltak som krever ressurser utover Forskningsrådets ordinære budsjettmidler. Fondet har egne statutter.»

Opptjent virksomhetskaper

Eiendomsfond

IB eiendomsfond pr 31.12.2013	42 375
Resultat 2014	4 818
Forbruk avsetninger	-1 147
<u>UB Eiendomsfond 31.12.2014</u>	<u>46 046</u>

Investering/omstillingsfond

IB Investering/omstillingsfond pr 31.12.13	25 947
Resultat 2014	1 441
Forbruk avsetninger	-12 408
<u>UB Investering/omstillingsfond pr 31.12.2014</u>	<u>14 980</u>

Sum virksomhetskaper pr 31.12.2013	68 322
Overført fra årets resultat	-7 296
<u>Opptjent virksomhetskaper 31.12.2014</u>	<u>61 026</u>

Note 9 Innkrevingsvirksomhet – ikke aktuell

Note 10 Tilskuddsforvaltning – ikke aktuell

Note 11 Langsiktige fordringer - ikke aktuell**Note 12 Varebeholdninger - ikke aktuell****Note 13 Kundefordringer**

Kundefordringer	31.12.2014	31.12.2013
Kundereskontro - norske kunder	32 435	37 533
Kundereskontro - utenl. kunder	61	37
Kundereskontro Nysgjerrigper	107	29
Sum kundefordringer	32 603	37 600

Note 14 Andre kortsiktige fordringer

Fordringer	31.12.2014	31.12.2013
Forskuddsbetalt lønn	401	325
Forskuddsbetalte kostnader	1 266	1 107
Opptjente - ikke innbetalte inntekter	883	2 373
Ansatte - lønnslån	851	702
Andre fordringer	2 101	3 132
Sum	5 502	7 640

Lån til ansatte består av lønnslån til ansatte i Norges forskningsråd i henhold til gjeldende avtaler for dette.

Note 15 Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet

Den andel av bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Tildelte, ubenyttede bevilgninger og midler som skal behandles tilsvarende, er avregnet som forpliktelse. For Norges Forskningsråd omfatter noten forskningsforpliktelser og administrativ avsetning.

Det er foretatt følgende interne avsetninger:

FORSKNINGSFORPLIKTELSE**Pr divisjon:**

<i>Divisjon/virkemidler</i>	Program	Frittst. prosjekt	Infra- struktur	Div. FoU	Nettv.- tiltak	Felles- kostnad	Forv.	Felles	2014	2013	Endring
Ernergi, ressurs og miljø	599 131	12 696	90 329	9 870	31 426	349	56 509	-13 066	787 245	669 718	117 527
Samfunn og helse	880 233	35 118	1 660	29 839	58 121	1 052	7 092	734	1 013 850	1 027 539	-13 689
Vitenskap	97 490	6 531	525 508	12 897	41 757	0	22 490	-36 204	670 469	509 698	160 772
Innovasjon	668 653	13 032	21 858	8 151	31 540	3 485	11 001	-90 227	667 492	511 511	155 981
Adm. direktør	6 328	2 889	0	22 448	6 108	0	0	4 879	42 652	19 741	22 912
Administrasjon	0	0	0	1 764	0	0	0	2 594	4 358	16 240	-11 882
<i>Sum divisjoner</i>									3 186 066	2 754 446	431 620

Pr virkemiddel

<i>Virkemidler/divisjon</i>	Energi, ressurs, miljø	Samfunn og helse	Vitenskap	Innovasjon	Adm. dir.	Adm.	2014	2013	Endring
Program	599 131	880 233	97 490	668 653	6 328	0	2 251 835	1 968 245	283 590
Frittstående prosjekt	12 696	35 118	6 531	13 032	2 889	0	70 266	-13 839	84 105
Infrastruktur tiltak	90 329	1 660	525 508	21 858	0	0	639 355	562 317	77 038
Diverse FoU	9 870	29 839	12 897	8 151	22 448	1 764	84 969	80 155	4 813
Nettverks-tiltak	31 426	58 121	41 757	31 540	6 108	0	168 953	212 727	-43 773
Felles-kostnader	349	1 052	0	3 485	0	0	4 886	6 645	-1 759
Forvaltning	56 509	7 092	22 490	11 001	0	0	97 092	71 252	25 840
Felles	-13 066	734	-36 204	-90 227	4 879	2 594	-131 291	-133 056	1 765
<i>Sum divisjoner</i>							3 186 066	2 754 446	431 620

Randsoner	-667	-338	-329
Estimerte kostnader	-64 000	-74 000	10 000
Overføringer internasjonale midler	-3 958	-3 878	-80
Endring tilsagnsfullmakt	0	37 500	-37 500
<i>Sum</i>	-68 625	-40 716	-27 909

Brutto forskningsforpliktelser	3 117 441	2 713 730	403 710
---------------------------------------	------------------	------------------	----------------

<i>Herav tilsagnsfullmakter</i>	0	37 500	-37 500
---------------------------------	---	--------	---------

Balansførte forskningsforpliktelser	3 117 441	2 676 230	441 211
--	------------------	------------------	----------------

Konsernposterings			678
-------------------	--	--	-----

Resultat FoU-regnskap			441 889
------------------------------	--	--	----------------

Note 15 Avregning bevilgningsfinansiert virksomhet side 2**ADMINISTRATIV AVSETNING**

Den administrative avsetningen tilsvarer underforbruk på tidligere års bevilgninger på administrasjonsregnskapet. Det er tidligere år gjort vedtak om bruk av den administrative avsetningen til investeringsformål innenfor IKT, bygg, organisasjonsutvikling samt noen mindre prosjekter av kortere varighet. Det er forbruk på disse vedtakene som ligger i forbruk bevilgninger. I 2014 har avsetningen utviklet seg slik:

	31.12.2014	31.12.2013	Endring
Sum administrativ avsetning	33 925	26 763	7 162
Sum IT-investeringer finansiert av andre	12 861	13 508	-647
Sum administrative avsetninger	46 786	40 271	6 515
Endring i administrativ avsetning etter resultatdisponeringer:			
Forbruk IT-investeringer, avsatt tidligere år			-5 537
Resultat administrasjonsregnskapet 2014			12 699
			7 162

Note 16 Opptjente, ikke-fakturerte inntekter - ikke aktuell

Note 17 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2014	31.12.2013
Innskudd statens konsernkonto	4 563 543	3 879 977
Fond og gaveforsterkning	71 016	83 961
Øvrige bankkonti	7 357	12 084
Håndkasser/andre kontantbeholdninger	0	0
Sum	4 641 916	3 976 023

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

Gjeld	31.12.2014	31.12.2013
Skyldige avgifter og skattetrekk	29 574	32 860
Påløpte lønnskostnader	49 375	39 566
Estimerte kostnader FoU	64 000	74 000
Annen kortsiktig gjeld	49 011	35 227
Leverandørgjeld	1 395 173	1 170 694
Sum	1 587 133	1 352 347

I denne posten inngår et kostnadsestimat på kroner **64 000 000,-** Dette er kostnader for forskningsprosjekter som er påløpt i 2014, der utbetaling ikke blir foretatt før 2015. For regnskapsåret 2013 var denne avsetningen på 74 000 000,-. Årets avsetning er dermed redusert med kr. **10 000 000,-**.

Note 19 Pensjon

Norges forskningsråd har to kollektive pensjonsordninger, en i Statens Pensjonskasse (SPK), og en i DNB. I tillegg er det inngått pensjonsavtaler utover ordinær ordning som tas over driften. Disse pensjonsordningene er forsikringsteknisk oppbygd. Ordningene utenfor SPK regnskapsføres i henhold til Norsk Regnskapsstandard som pensjonskostnader etter en ytelsesplan.

Premiefastsettelse og beregning av verdien av pensjonsforpliktelsene skjer etter aktuarielle prinsipper. Det blir simulert en forvaltning av fondsmidler. Avvik i den faktiske utviklingen fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningene.

Ordningen i DnB gjelder for 8 personer, mens pensjonsavtalen over drift utover ordinær ordning gjelder for 6 personer.

Tidligere har den resultatmessige effekten av endringene i pensjonsforpliktelsene blitt disponert mot den administrative avsetningen. Bevilgningene skjer etter ettårsprinsippet til dekning av premie, mens pensjonsforpliktelsene er et uttrykk for den langsiktige forpliktelsen for Forskningsrådet. Forskjellen mellom betalt premie og estimert kostnad føres direkte mot balansen på linje for pensjonsforpliktelse.

Pensjonsforpliktelser i balansen	31.12.14	31.12.13
Pensjonsforpliktelse Statens pensjonskasse 01.01	0	-99 137
Endring	0	99 137
Verdi Statens pensjonskasse 31.12	0	0
Verdi DNB 01.01	-3 903	-4 032
Endring	30	129
Verdi DNB 31.12	-3 873	-3 903
Pensjonsforpliktelse driftspensjoner 01.01	-26 503	-35 021
Endring	-1 123	8 518
Verdi driftspensjoner 31.12	-27 626	-26 503
Sum endring i året	-1 092	107 784
Avsetning pensjonsforpliktelse 31.12	-31 499	-30 406
Endring pensjonsforpliktelse	31.12.14	31.12.13
Verdi 01.01	-30 087	-137 871
Endring i året	-1 092	107 784
Verdi endring pensjonsforpliktelse 31.12	-31 180	-30 087

Ved beregning av årets netto pensjonskostnad og netto pensjonsmidler (forpliktelse) er følgende forutsetninger lagt til grunn, jf. tabell nedenfor. Beregning inkluderer faktisk avkastning på pensjonsmidlene i DnB for 2014.

Note 19 Pensjon, side 2

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene	DNB	Drift
Årlig diskonteringsrente	3,00 %	3,00 %
Lønnsregulering	3,25 %	3,25 %
Pensjonsregulering	3,00 %	3,00 %
Frivillig avgang ~ Opptil 50 år	2,00 %	2,00 %
Frivillig avgang ~ Over 50 år	0,00 %	0,00 %
Forventet avkastning	3,80 %	3,80 %
Årlig G-regulering	3,00 %	3,00 %
Inflasjonsrate	2,50 %	2,50 %
Uttak AFP	25,00 %	0,00 %

Beregning av DNB-ordningen:		
Sammenstilling av årets pensjonskostnad	2014	2013
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	140	109
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	666	611
Årets brutto pensjonskostnad	806	720
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-392	-338
Netto pensjonskostnad før amortisering	414	382
Amortisering av estimatavvik	3	-11
Periodisert arbeidsgiveravgift	58	54
Årets pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift	475	425
Avstemming av pensjonsforpliktelser.		
Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	2014	2013
Pensjonsforpliktelser brutto	18 686	17 038
Pensjonsmidler brutto	-13 292	-12 756
Netto pensjonsforpliktelser	5 394	4 282
Ikke resultatført estimatavvik	-2 282	-983
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	761	603
Netto pensjonsforpliktelser/ midler i balansen	3 873	3 902

Pensjoner over drift	2014	2013
Minsteforpliktelse	23 873	22 540
Pensjonsforpliktelse	23 873	22 540
Ikke resultatført estimatavvik	3 753	3 963
Netto pensjonsforpliktelse	27 626	26 503

	DNB	Drift	Sum
Sum pensjonskostnad	475	1 749	2 224
Innbetalt premie/utbetalinger -2014	505	627	1 132
Endring pensjonsforpliktelse	-30	1 122	1 092

Kontantstrømpoppstilling etter den direkte modellen	2014	2013
<i>Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter</i>		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning (nettobudsjetterte)	8 086 249	7 672 407
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	1 852	1 218
innbetalinger av avgifter, gebyrer og lisenser(Semestraravgift)	6 485	6 439
innbetalinger av tilskudd og overføringer fra andre statsetater	180 293	125 633
innbetaling av refusjoner	12 575	7 612
andre innbetalinger	329 585	96 451
Sum innbetalinger	8 617 039	7 909 760
Utbetalinger		
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	-460 077	-452 793
utbetalinger for varer og tjenester for videresalg og eget forbruk	-321 216	-368 022
andre utbetalinger	-7 098 464	-6 442 062
Sum utbetalinger	-7 879 757	-7 262 877
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter *	737 282	646 883
<i>Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter</i>		
utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-71 389	-58 889
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-71 389	-58 889
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	665 893	587 995
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	3 976 023	3 388 028
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	4 641 916	3 976 023
* Avstemming	2014	2013
periodens resultat	-8 388	3 102
ordinære avskrivninger	55 566	40 849
netto avregninger	447 727	581 211
endring i forpliktelser knyttet til anleggsmidler	-72 024	-58 876
endring i kundefordringer	7 135	11 571
endring i leverandørgjeld	234 785	27 368
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	1 092	-17 230
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	665 893	587 995

Bevilgningsrapportering - samlet tildeling i henhold til tildelingsbrev:

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Tildeling
Arbeids- og sosialdepartementet			
ASD - Kap. 601.50	Utredningsvirksomhet, forskning mm	Norges forskningsråd	134 120
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet			
BLD - Kap. 821.50	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	Norges forskningsråd	6 614
BLD - Kap. 846.50	Forsknings- og utredningsvirksomhet, tilskudd mv	Forskning	3 025
BLD - Kap. 854.21	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	Spesielle driftsutgifter	1 500
BLD - Kap. 854.50	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	Forskning og utvikling	12 229
Forsvarsdepartementet			
FD Kap.1760.45	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og ny anlegg	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	1 000
Finansdepartementet			
FIN Kap.1600.21	Finansdepartementet	Spesielle driftsutgifter	9 000
FIN Kap.1600.70	Finansdepartementet	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	12 600
Helse- og omsorgsdepartementet			
HOD Kap. 732.21	Regionale helseforetak	Spesielle driftsutgifter	490
HOD Kap. 780.50	Forskning	Norges forskningsråd	323 306
HOD Kap. 781.79	Forsøk og utvikling	Andre tilskudd	5 000
Justis- og beredskapsdepartementet			
JD Kap.400.50	Justis- og beredskapsdepartementet	Norges forskningsråd	21 284
Kunnskapsdepartementet			
KD - Kunnskapsdept.		Foreligger ikke kapittel-post	235
KD Kap.226.21	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Spesielle driftsutgifter	38 974
KD Kap.226.71	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Tilskudd til vitensentre	44 090
KD Kap.231.21	Barnehager	Spesielle driftsutgifter	13 519
KD Kap.231.51	Barnehager	Forskning	8 286
Kapittel og post pr departement			
KD Kap.258.01	Tiltak for livslang læring	Driftsutgifter	500
KD Kap.258.21	Tiltak for livslang læring	Spesielle driftsutgifter	22 140
KD Kap.281.01	Felles tiltak for universiteter og høyskoler	Driftsutgifter	1 000
KD Kap.281.50	Felles tiltak for universiteter og høyskoler	Tilskudd til Norges forskningsråd	101 849
KD Kap.285.52	Norges forskningsråd	Forskningsformål	1 414 725
KD Kap.285.53	Norges forskningsråd	Overordnende forskningspolitiske prioriteringer	1 003 605
KD Kap.285.54	Norges forskningsråd	Forskningsinfrastrukturav nasjonal, strategisk interesse	299 363
KD Kap.285.55	Norges forskningsråd	Administrasjon	268 936
KD Kap.287.21	Forskningsinstitutter og andre tiltak	Spesielle driftsutgifter	20 000
KD Kap.287.57	Forskningsinstitutter og andre tiltak	Basisbevilgning til samf.vitenskapelige forskningsinstitutter	191 478
KD Kap.287.60	Forskningsinstitutter og andre tiltak	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	8 700
Klima- og miljødepartementet			
KLD Kap. 1400.76	Klima- og miljødepartementet	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak	1 000
KLD Kap.1410.50	Miljøforskning og miljøovervåking	Basisbevilgninger til miljøforskninginstituttene	163 338
KLD Kap.1410.51	Miljøforskning og miljøovervåking	Forskningsprogrammer	199 468
KLD Kap.1410.53	Miljøforskning og miljøovervåking	Internasjonalt samarbeid om miljøvernforskning	6 794
Kommunal- og moderniseringsdepartementet			
KMD Kap.500.21	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Spesielle forsknings- og utredningsoppdrag	2 800
KMD Kap.500.22	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Forskning	15 480
KMD Kap.500.50	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd	32 000
KMD Kap.552.72	Nasjonalt samarbeid for regional utvikling	Nasjonale tiltak for regional utvikling	84 200
KMD Kap.590.21	Planlegging og byutvikling	Spesielle driftsutgifter	250
KMD Kap.590.50	Planlegging og byutvikling	Miljøforskninginstituttene	6 400
Kulturdepartementet			
KUD - Kap. 320.21	Allmenne kulturfomål	Forskning og utredning	7 000
KUD - Kap.320.52	Allmenne kulturfomål	Norges forskningsråd	5 250
KUD - Kap. 335.73	Mediestøtte	Medieforskning og etterutdanning	8 000
KUD - Kulturdepartementet		Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post	2 096

Tabellen fortsetter på neste side.

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Tildeling
Landbruks- og matdepartementet			
LMD Kap.1137.50	Forskning og innovasjon	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	251 651
LMD Kap. 1137.51	Forskning og innovasjon	Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	177 474
LMD Kap. 1150.77	Til gjennomføring av jordbruksavtalen mm	Utviklings tiltak	47 966
Nærings- og fiskeridepartementet			
NFD Kap.900.70	Nærings- og fiskeridepartementet	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	400
NFD Kap.920.50	Norges forskningsråd	Tilskudd	1 524 300
NFD Kap.920.51	Norges forskningsråd	Tilskudd marin forskning	238 450
NFD Kap.920.52	Norges forskningsråd	Basisbevilgning primærnæringsinstitutter	126 890
NFD Kap.928.74	Marin forskning og utvikling	Tilskudd marin bioteknologi	21 300
Olje- og energidepartementet			
OED Kap.1830.50	Forskning og næringsutvikling	Overføring til Norges forskningsråd	679 600
OED Kap.1840.50	CO2-håndtering	CLIMIT	105 000
Samferdselsdepartementet			
SD Kap. 1301.50	Forskning og utvikling mv	Samferdselsforskning	148 300
Utenriksdepartementet			
UD Kap.100.71	Utenriksdepartementet	Diverse tilskudd	5 715
UD Kap.118.01	Nordområdetiltak mv	Driftsutgifter	1 718
UD Kap.118.70	Nordområdetiltak mv	Nordområdetiltak og prosjektsam. med Russland	43 583
UD Kap.150.78	Bistand til Afrika	Regionbevilgning for Afrika	9 267
UD Kap.163.71	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	Humanitær bistand	10 800
UD Kap.165.70	Forskning, kompetanseheving og evaluering	Forskning og høyere utdanning	124 088
UD Kap.165.71	Forskning, kompetanseheving og evaluering	Faglig samarbeid	35 800
UD Kap.168.70	Kvinner og likestilling	Kvinner og likestilling	7 550
UD Kap.169.70	Globale helse og vaksineinitiativ	Vaksine og helse	3 754
UD Kap.169.71	Globale helse og vaksineinitiativ	Andre helse- og aidstiltak	20 000
UD - Utenriksdept.		EUs strålevern - foreligger ikke kap.post.	1 000
<i>Sum samlet tildeling</i>			<i>8 086 249</i>

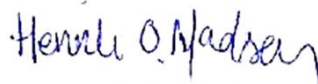
Beholdninger rapportert i likvidrapporten for Norges forskningsråd	Note	Regnskap 2014
0677.50.0021 Drift	18	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		3 877 161
Endring i perioden		684 889
<i>Utgående saldo i Norges Bank</i>		<i>4 562 050</i>
0677.60.10357 Investerings og omstillingsfondet	18	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		38 512
Endring i perioden		-10 059
<i>Utgående saldo i Norges Bank</i>		<i>28 453</i>
0677.60.00084 Gaveforsterkning	18	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		7 350
Endring i perioden		-3 510
<i>Utgående saldo i Norges Bank</i>		<i>3 841</i>

7 Styrets underskrifter

Hovedstyret i Norges forskningsråd godkjente på sitt møte 5. mars 2015 årsrapporten for 2014, med tilhørende årsregnskap.

Oslo, 31. desember 2014
5. mars 2015

I styret for Norges forskningsråd

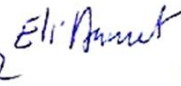
Henrik O. Madsen
(leder)

Edel Oddny Elvevoll
(nestleder)

Anne Lise Fimreite

Eli Aamot

Gunnar Bovim

Sverre Gotaas

Mette Halskov Hansen

Jarle Møen

Øyvind Fylling-Jensen

Ane Marte Rasmussen

Arvid Hallén
(adm.dir)

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd

Drammensveien 288

Postboks 564

1327 Lysaker

Telefon +47 22 03 70 00

Telefaks +47 22 03 70 01

post@forskningsradet.no

www.forskningsradet.no

Design omslag: Design et cetera AS

Trykk: 07 Gruppen/Forskningsrådet

Opplag: 375

Oslo, mars 2015

ISBN 978-82-12-03398-6 (trykk)

ISBN 978-82-12-03399-3 (pdf)